

Эсэгэ ороноо, эхэ нютагаа эб хамта мандуудай!

БУРЯАД

Бүгэдэ арадай сонин

ҮНЭН

1921 оной декабрик 21-бээ гараа

ДҮХЭРИГ

№3 (459)

2006
оний
январин
26
Четверг

№ 8
(21248)

Үбэлэй
һүүл шарашан
үхэр һарын
27
гарагай
5

Бурятия

Сагаалгамнай салгидан ерэхэнь, Буян хэшэгээ дэлгээн буухань!

Хүндэтэ нютагаархид!

Сагаан нараар, Сагаалганаар Таанадаа үнэн зүрхэнһөө амаршалнаб. Буруу булшантай, Дааган далантай гү? — гэжэ урдань зон бэе бээ амаршалдаг байгаа. Буряад Республикын Правительствын болон өөрынгөө зүгһөө гарахаяа байһан Гал Нохой жэлээр, арадай Сагаан һарын һайндэрөөр — Сагаалганаар та бүгэдэниие үнэн зүрхэнһөө амаршалнаб.

Зүүн зүгэй литээр Шэнэ жэлэй гараһые соносхоход энэ һайндэр хэр угһаа хойшо тэмдэглэгдэдэг гэшэ.

Олон яһатанай ажаһуудаг Буряад орондо бултанай дуратай һайндэр САГААЛГАН — найдалай болон эгээл сэбэр һайхан хүсэлнүүдэй һүлдэ тэмдэг.

Зүүн зүгэй литээр гаража байһан Шэнэ жэл түрэл оройноймай хүгжэлтын аша туһада һайн хэрэгүүдэй шэнэ хизаарнуудые нээг лэ, шэнэ үйлэ хэрэгүүдэй болон хүсэлдүүлэгдэһэн найдалнуудай жэл болог лэ.

Хүндэтэ нютагаархид! һайндэрэй болохоо байхада, би Та бүгэдэндэ энхэ тайбан, амгалан байдал, буян жаргал хүсэнэб.

Элүүр энхэ байгты, гэр бүлэнүүдтнэй һайн байг!

Гал Нохой жэлдэ ажал хэрэгнэй амжалтатай, хүбүүд, басагаднай, үбгэд хүгшэднэй, бидэ бултадаа элүүр энхэ байхамнай болтогой!

Буряад Республикын Президент -
Правительствын Түрүүлэгшэ А.В.ПОТАПОВ.

Хүндэтэ нютагаархид!

Буряад Республикын Арадай Хуралай, мүн өөрынгөө зүгһөө Зүүн зүгэй литээр гарахаяа байһан Сагаалганаар Та бүгэдэниие амаршалнаб!

Тусхайтаар үндэһэн арадай һайндэр гэжэ Сагаалгамнай соносхогдоһоор 10 жэл болобо. Арад зоной һайндэрлэхэ амаралтын үдэр болгогдоһон заншалта һайндэрнай монгол туургата арадуудай эртэ урдын түүхэтэй юм.

Заншалта ёһоороо энэ һайндэртэ хүн бүхэн наһан дээрээ нэгэ наһа нэмэдэг, залуу үетэн аха зоноо хүндэлжэ, Сагаалганаар золгожо, бэлэг сэлэгүүдые баридаг.

Манай республикада һайн һайхан ёһо заншалнууднай сахигдажа, арьбадхагдажа байһаниинь ехэл һайшаалтай. Буряад орондойнай эб хамта ажаһуудаг бусад үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд буряад арадтаяа суг энэ һайндэрые тэмдэглэнэ.

Тахяа жэлые нэлгэжэ, Гал Улаан Нохой жэл гарахань гэшэ. Гэр бүлын, нийгэм олоной энхэ амгалан байдал хангаха үнэн сэхэ, бата һайдамтай, хани нүхэсэлтэй ябаха гэшэ Нохой жэлдэ удхатай.

Шэнэ гараһан жэлын үржэлтэй, дэмбэрэлтэ үйлэ хэрэгүүдээр буян байхаар хүлээгдэнэ. Имагтал ниймэ жэл болоһой гэжэ хүн бүхэн оролдон ажаллаха, һайнаар һураха ёһотой. Тийгэбэл гэр бүлэдөөшье, Эхэ Буряад орондоошье булта аша туһа хүргэхэдэ.

Республикымнай хүндэтэ ажаһуутшад, Та бүгэдэндэ бүхэ тамир, зол жаргал, энхэ тайбан байдал хүсэнэб. Сагаан нараар, Сагаалганаар!
Сагаалгамнай саг үедэ мандаха болтогой!

А.Г.ЛУБСАНОВ,
Буряад Республикын Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ.

Приглашение

«ПЕРВЫЙ НУКЕР ЧИНГИСХАНА»

В кинотеатре культурно-развлекательного комплекса «Сагаан морин» с 26 января по 8 февраля пройдет показ первого художественного фильма на бурятском языке (в синхронном переводе) «Первый нукер Чингисхана». Начало показа в 14.30, 18.30 ч.

Рассказывает исполнительный

продюсер фильма П.А.Шаблин: - Знаменательно, что показ фильма приурочен к празднику Белого месяца. От имени творческой группы Бурятской киностудии «Урга» - директора фильма Александра Соколова, режиссеров-постановщиков Саяна Жамбалова, Эрдэни Жалцанова сердечно поздравляем жи-

телей нашей республики с наступающим праздником Цаган Сар и приглашаем на просмотр нового фильма. Ведь недаром в народе говорят: «История не забывается, род не забывается», «Без знания прошлого, не построить будущее». Смыслом своим фильм устремлен в будущее»...

Галина ДАШЕЕВА.

КОМИССИЯ ПО ПРАВАМ ЧЕЛОВЕКА ПРОВОДИТ ПРИЕМ

Комиссия по правам человека при Президенте Республики Бурятия проводит прием граждан по вопросам соблюдения и защиты прав граждан, который состоится с 14.00 часов 26 января 2006 г. в зале заседаний (каб. 406) Дома Правительства (ул. Ленина, 54).

Принем вудут члены Комиссии:
Санхядова Лариса Кондратьевна - заместитель министра труда и социального развития Республики Бурятия;
Ананов Илья Анхеевич - председатель Комитета рабочего движения Республики Бурятия;
Манзанова Светлана Македоновна - председатель правления Общественной организации «Общество защиты прав потребителей Республики Бурятия», заслуженный экономист Республики Бурятия;
Федоров Юрий Николаевич - декан юридического факультета БГУ;
Раднаева Эльвира Львовна - заместитель Председателя Комиссии.

К СВЕДЕНИЮ РЕГИОНАЛЬНЫХ ОТДЕЛЕНИЙ ПОЛИТИЧЕСКИХ ПАРТИЙ

Избирательная комиссия Республики Бурятия напоминает, что в соответствии с пунктом 3 статьи 34 Федерального закона «О политических партиях» региональные отделения политических партий представляют в Избирательную комиссию Республики Бурятия сведения о поступлении и расходовании средств за IV квартал 2005 года не позднее 30 января 2006 года.

Форма сведений о поступлении и расходовании средств в машиночитаемом виде, а также рекомендации по составлению сведений представлены на странице Избирательной комиссии Республики Бурятия сайта Правительства Республики Бурятия по адресу: <http://egov.burятия.ru>.

Избирательная комиссия
Республики Бурятия.

Уважаемые наши читатели!

С наступающим праздником Белого месяца поздравляем вас от души и желаем мира и благополучия вашим семьям, исполнения всех ваших добрых помыслов!

Пишите, звоните нам, ведь взаимное сотрудничество обогатит содержание нашей общенациональной газеты, внесет свежую струю в освещение событий, происходящих в нашей Бурятии, в пропаганде бурятского языка, традиций и обрядов народа.

Нас порадовало увеличение числа наших подписчиков в Читинской области. Надеемся, что и у соседей в Иркутской области возрастет тираж «Буряад үнэн»-«Дүхэриг».

Больше всех подписываются на нашу газету в Закаменском, Жидинском, Еравнинском, Курумканском, Кижингинском и Тункинском районах. Немного от них отстают Кяхтинский, Мухоршибирский и Баргузинский районы. Большое спасибо вам за верность и неравнодушное отношение к газете.

Напоминаем вам, уважаемые читатели, что на газету можно подписываться всегда, то есть с начала любого месяца.

Дулма БАТОРОВА,
сотрудник отдела подписки ИД «Буряад үнэн».

ЗУБЛӨӨН ҮНГЭРГЭГДЭБЭ

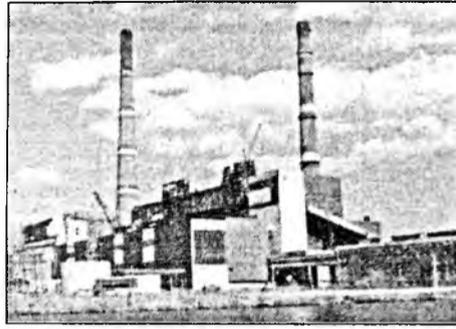
Буряад Республикын Правительствын зүблөөн январин 24-дэ үнгэргэгдэбэ. 2003 онһоо 2010 он болотор бэлүүлэгдэжэ байһан "Гэр байра" гэхэн республикын тусхай зорилготой программын шэнэ найруулга эндэ баталагдаа.

Энэ программын ёһоор долоон жэлэй туршада 2 миллион үлүүтэй дүрбэлжэн метр тамайда гэр байра ашаглалгада тушаагдаха ёһотой. Республикын хүн зоние болбосон түхэлтэй гэр байраар хангаха гэхэн зорилготойгоор энэ программа абтанхай гээшэ. Энэ жэлдэ гэр байра бариха хэрэгтэ гүрэнэй мүнэг саанһаа 18 миллион үлүүтэй түхэриг һомологдохо ёһотой. Программын зорилгонууды бодотоор ажабайдалда бэлүүлхын тула һаян сагта ямар зорилгонууды шиндэхэ хэрэгтэйб гэхэн асуудал Правительствын гэшүүд зүбшэн хэлсэ. Энэһинэ гадна дүрбэн хуулийн проект зүбшэгдөө. "Муниципальная хүгжэлтын республиканска жаса тухай" гэхэн хуулийн шэнэ проект Буряад Республикын Экономическа хүгжэлтын болон гададын холбоонуудай министерство энэ зүблөөндэ зүбшэн хэлсэхыень дурадхаа. Энэһинэ гадна Финансын, барилгын, архитектурын болон гэр байры-коммуналына ажахын министрствынхид "Буряад Республикын бюджетүүд хоорондын харилсаанууд тухай" Буряад Республикын хуулида хубилалтанууды оруулха тухай" гэхэн хуулийн проект Правительствын зүблөөндэ зүбшэхыень дурадхаа.

ГАЗААР ХАНГАГДАХА БОЛОХОНЬ

Манай республикын ажаһуугшадые, предпритинуудые газар хангаха асуудал зүбшэн хэлсэһэн зүблөөн энэ долоондо үнгэргэгдөө.

Зүблөөнэй хүдэлмэриие республикын Президент Леонид Потапов хүтэлөө. Түхэнэй, Захаамнай, Зэдын, Хяагтын, Мухар-Шобэрэй, Ивалгын болон бусад аймагуудай муниципальна байгуулануудай толгойлогшонор энэ зүблөөндэ хабаадалсаа. Акционернэ "Зүүн Сибирийн газова компани" бүлгэмэй түлөөлэгшэ Т.Таворян, "ФРЭКОМ" гэхэн хизаарлагдамал түхэлэй бүлгэмэй мэргэжэлтэд Л.Аметистова, Д. Шахин гэгшэд энэ асуудал зүбшэн хэлсэгдэ хабаадалсаа.

- Республикын промышленна предпритинуудые, ажаһуугшадые газар хангаха шэглэлээр Буряадай Правительство ехэ хүдэлмэри ябуулна, - гэжэ энэ зүблөөндэ Леонид Потапов үгэ хэлэхэдэ тэмдэглэ. - Промышленна предпритинууд газ хэрэглэжэ хүдэлдэг болобол, үйлдбэриинь дүнгүүдые дээшэлхэ, хүдэлмэрийн шэнэ һууригууд байгуулагдаха, энэһинэ уламжалан, республикыннай ажаһуугшадай байдалшые һайжарха болоно.

ЛАУРЕАТ БОЛОБО

Акционернэ "Улаан-Удын авиационно завод" гэхэн бүлгэмэй генеральна директор Леонид Яковлевич БЕЛЫХ Үндэһэтэнэй шангай лауреат болобо.

Сэрэгэй-техническэ харилсаанай талаар федералына албан гэжэ бии. Сэрэгэй зорилготойгоор үйлдбэрилэгдэжэ байһан продукция гадаадын ороноуудта худалдалгые үргэдхэхэ, урмашуулха зорилготойгоор иимэ шан дээрэ нэрлэгдэһэн албан бии болгоһон байна. Улаан-Удымнай авиационно

заводойхид вертоледуудые бүтээн гаргажа, гадаадын ороноуудта худалдажа байдаг гэшэ ааб даа. Тиймэһээ сэрэгэй техническэ харилсаанай зорилгонуудые амжалтатайгаар шийдхэлгэдэ ехэ хубитаяа оруулһанайнгаа, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлхэнэйнгөө түлөө Леонид Белых иимэ шангай лауреат болобо гэшэ.

ХҮДЭЛМЭРИИНЬ ДҮНГҮҮД ЯМАР БЭ?

Хилэ шадархи хэрэг байдал хинажа байдаг тамуужанай албанай хүдэлмэрилэгшэд үнгэрһэн жэлдэ хэр хүдэлжэ гараба гэшэбэ?

Манай республикада гадаадаһаа асарагдажа, мүн хариин ороноуудта эльгээгдэжэ байдаг эд бараанай эрьсые тэдэ наринаар шалгана. Жэлэй дүнгөөр 112 миллион үлүүтэй американ долларто хүрэхэ эд хэрэгсэлнүүд тамуужанай албана хинагана. Жэл эрэхэ бүри эд бараанай, эдэ хоолой зүйлнүүдэй эрьсэ дээшэлнэ гэжэ тоо баримтанууд харуулна. Манай республикаһаа Хитад руу ой модон ехээр эльгээгдэнэ. Тийхэдэ, Чехи, Монгол, Корей, Япон руу манай промышленна болон эдэ хоол буйлуудай предпритинуудай үйлдбэрилхэн зүйлнүүд эльгээгдэжэ юм байна.

2005 оной дүнгүүдээр гадаада шулуу нүүрһэн, ой модон 2 дахин ехээр эльгээгдэһэн байна.

Тамуужанай хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэлтэ һайндэринь январин 27-до тэмдэглэгдэхэн. Хинан шалгаха хүдэлмэриез жэл эрэхэ бүри нарилжа, ажал хүдэлмэридөө һайн дүнгүүдые туйлажа, мэргэжэлэйнгээ һайндэриез тэдэ утгажа байна гэхэдэ болохо.

РОССИТАЙ СУГ - 400 ЖЭЛДЭ

Росси гүрэнэй эб нэгэн бүлэ соо хальмаг арад 400 жэлэй туршада ажаһууна. Тиймэһээ Россин бүридэлдэ хальмаг арадай һайн дураараа ороһоор 400 жэлэй ойн баяр тэмдэглэхэ тухай Зарлигта Владимир Путин гараа табиба.

2009 ондо тэмдэглэгдэхэ энэ һайндэр тухай Хальмаг Республикын гүрэнэй засагай зургаануудай шийдхэбэриие Россин Президент дэмжэбэ. Тийгээд Хальмаг Республикын засагай зургаануудай зууршалгаар эмхидхэлэй хорооной бүридэлые Россин Правительство баталаха юм.

НЭГЭ ҮНДЭҺЭТЭЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭД УУЛЗАХАНЬ

Росси болон Америкын гүрэнүүдэй үндэһэн арадуудай дунда спортивна мұрысөөнүүд анха түрүүшынхие үнгэргэдэхэн. Буряад арадаймнай үндэһэн һайндэр болохо Сагаалганай үедэ Түхэнэй аймагта үргэн дэлсэтэй уласхоорондын хэмжээ ябуулга эмхидхэгдэхэн.

Түхэндэ мұрысөөнүүдые үнгэргэхэ спортивна түхээрлэгнүүд бэлдэгдэнэ, айлшадые хүлээн абаха санатори, курортын байшангууд шэмэглэн гоёогдоно. Байгалай нааданууд гэжэ нэрлэгдэһэн түрүүшын уласхоорондын хэмжээ ябуулгада Америкын Холбоото Штадуудай Калифорни гэхэн штадта ажаһуудаг индеецүүд эржэ хабаадаха. Тийхэдэ Россин олон тоото регионуудай хапты, манси, саами яһатан, нивхнүүд, һоёдууд, эвенкнүүд болон бусад үсөөн тоото үндэһэн арадай түлөөлэгшэд эржээр хүлээгдэнэ. Манай республикын Баргажанай, Баунтын, Захаамнай, Хурамхаанай, Хойто-Байгалай, Ахын аймагуудта ажаһуудаг эвенкнүүд, һоёдууд энэ наадада хабаадаха. Гадна Монголой, Хитадай, Канадын, Великобританиин команданууд баһал мұрысөөнүүдтэ хабаадаха хүсэлөө мэдүүлэхэй. Россин Хойто Зүгэй үсөөн тоото үндэһэн арадуудай эблэлэйхид өөрынгөө вице-президент Анна Найдкагичинае эмхидхэлэй хорооной бүридэлдэ оруулха хүсэлтэй. Харин «Спортивна Росси» гэхэн һайн дуранай бүлгэмэй зүгһөө Ирина Роднина эдэ мұрысөөнүүдые залап хүтэлбэрилхэ болонхой.

Буряад Республикын
Правительствын Хэблэлэй албан.

Сагаан һарын уулзалганууд

ХУБИЛАЛТАНУУД ХҮЛЕЭГДЭНЭ, ҺАЙН ЛЭ ГЭЭШЭ

Заха холын Захаамнай аймагай Михайловкын хүдөө ажахын-үйлдбэрийн кооперативай тракторно-тарьян ажалай бригадын бригадир Валерий Дмитриевич Корнаков үнгэрһэн хүдөө ажахын жэлэй дүнгүүд тухай хөөржэ үгэхэн.

Үнгэрэгшэ жэлдэ манай кооперативайхид тарьянай ургаса ехээр абаха найдалтай байгаабди. Зүгөөр хэнэйшые мэдэһээр, июль-август һарануудта ган боложо, энэ найдалнай бэлэжэ шадаагүй.

Урзаңда бидэ һайн ургаса абаа һэмди. 2005 ондо һанаһан хүсэһэнөө абажа шадаагүйдөө голхорообди. Тарья талханай ургаса багаар абахада, малай тэжээлшые хомордоно гүб даа. 1200 гектар тарьялан элдүүлжэ, гектар бүриһөөнь 12 центнер ороһон сохигдоо.

Тракторно-тарьян ажалай бригадандамнай арбаад шахуу механизаторнууд хүдэлдэг. Владимир, Василий Корнаковууд, Юрий Яньков, Сергей Цыреторов, Мүнхэ Цыденов, Олег Куликовский болон бусад. Ажал хэхэ техникшые бии. Табан гэнжэтэ, МТЗ түхэлэй гурбан К-700 түхэлэй нэгэ трактор бии.

Техниксээ өөһэдөө механизаторнууднай занбарилна. Запас хэрэгсэлнүүдые абаха мүнгэмнай дутажа, тамаа үзүүлхэһээ һанадаг. Ажахыннууд мүнгөөр хомор лэ байдаг гүб даа. Үйлдбэрилхэн продукция тушаажа, запас хэрэгсэлнүүдые худалдажа абаха гэхэдэ, юумэнэй урда ортохо юумэн үгы. Килограмм ороһоо 3 түхэригөөр тушаан абадаг. Тарьян ажалда хэрэгтэй анзаһанай нэгэ лемех мүнөө 50 түхэриг сэнтэй. Тийхэдэнь түлшэ тоһодолгын хэрэгсэлнүүдэй сэн жэл эрэхэ бүри нэмэнэ. Мүнөө үень литр сольарка 18

түхэригтэ хүрэнхэй. Хүдөө ажахын продукция тушаан абаха сэнгүүдэй дээшэлээгүй һаань, хүдөөгэй ажалшадта ажаллаха, ажамидарха гэшэ хэсүү даа. Тэдэ хайшан гэхэбши. Хүдөөдэ ажаһууһан хойшоо тарьягаа тариха, малаа хараха хэрэгтэй. Манай ажахы хүдэлмэришэдтөө ажалай салын түлэхэ аргагүйдэдэг дээрһээ үйлдбэрилжэ байһан продукцияраа хангадаг. Намартаа салнигаа ороһоо тарьягаар абадагбди. Кооперативтай һайн тээрмэ бии. Һайхан шанартай талхашы ажалшадтаа хубаадаг. Олон адууһа малтайшыбди. Мяха, һүүөөршые ядалдааггүйбди. Нютагаймнай зон хубидаа баһал мал олоор баридаг.

Манай ажахын коллектив эбтэйгээр ажалаа ябуулдаг. Валерий Дүнсэрэнович Ардаев үнинэй манай ажахы шадмар бэрхээр хүтэлнэ.

Ажахымнай малшад ниинтын малай үбэлжэлгые һайн бэлдэхэлтэйгээр үнгэргэжэ байна. Үбнэ тэжээл үнгэргэжэ зундаа хүсэд хүрэхэ хэмжэһэндэ бэлдэхэгдэ һэн. Малай тэжээл бэлдэхэдэ бригада амьяараа бии. Тийхэдэ нуга сабалангай газар хурьһэнэһинь дээгүүр һайжаруулдаг, уһалдаг

лугомелиоративна бригадын гэшүүд ехэ ажал ябуулдаг. Тэрэнэһинь ашаар нүдэ сабалангай элбэг баян ургаса абтадаг. Энэ бригадые Родион Цырендоржиевич Лубсанов хүтэлбэрилнэ.

Бүхы орон дотор хүдөө ажахы хүгжөөхэ хараа зорилго табигдаба гэшэ. Мүнөө жэлдэ Россин Правительство 14 миллиард түхэриг мүнгэ энэ һалбарыда һомолхоор түсбэлнхэй. Энэ мүнгэн зорилгоороо хэрэглэгдэбэл, хүдөө ажахын байдал һэргээгдэжэ горитой түлхисэ боложо үгэхэ зэргэтэй. Фермернүүдтэ, хубинн хамһабаринн ажахын эзэдтэ үлүү процент ашангүйгөөр урьһаламжа үгэхэ гэшэһэн ямар ехэ юм гэшэб. Эдэ бүгэдэниие ухамайлажа ойлгоод, ашагтайгаар хэрэглэһэн хүнүүд хүдөө ажахые һэргээн хүгжөөхэ, арад зоние эдэ хоолоор элбэгээр хангаха зорилго шийдхэлсэхэһээ гадна, өөһэдгөөшые баримтатой байхал гэжэ һанагдана. Гүрэн турын талаһаа холын хараатай зорилгонууд табигдажа байна. Хүдөөдэ ажаһуужа байһан зон илангаяа энэниие ойлгожо, бодото ажабайдалда бэлүүлхые оролдохол болонобди.

Тус хуудаһа Эльвира ДАМБАЕВА
хэблэлдэ бэлдэбэ.

Леонид ПОТАПОВ: «2006 ондо БЭЕЛҮҮЛХЭ АЖАЛ ХЭРЭГҮҮД ТОН ОЛОН»

Буряадай Гүрэнэй телерадиокомпаниин телевизор харагшадай Буряад Республикын Президент

А.В.Потаповта «сэхэ дамжуулгын» үедэ табиһан асуудалнуудта харюунууд

(Үргэлжлэл. Эхинийн 2005 оной декабриин 8-ай, 22-ой, 29-эй, 2006 оной январин 12-ой, 19-эй дугаарнуудта).

- Би хоёрдохин бүлэгэй инвалидби, түлбэриггүйгөөр эм абаха ёһотойб. Тезд жэлэй хугасаада оройдоол хоёр дахин эмүүдые үгэхэһөө байтагай тад ондоо эм дурадахаал.

А.Н.Гаськова,
Улаан-Үдэ хото.

- Тусхай бүлэгэй эрхэтэдые нэмэлтэ эмээр хангалгын федеральна программээр Та, Людмила Николаевна, хотын 3-дахи поликлиникэдэ аргалууддаг булта зоншые "94-дэхи аптека" МУП-һаа түлбэриггүй эмүүдые абанат. 2005 оной январин 18-да Таңда Танда иимэ эмүүдэй рецептүүд үгтэһэн байна: вазокордин 50 мг №50, фастум гель, тенорик №28. Эдэ эмүүдые Та абаат. Майн 8-да Таңда метропол 0,05 мг №50, капозид 0,05 мг №30 гэхэн эмүүдэй рецепт бэшгэдэ. Аптекэһээ "вазокордин" гэхэн худалдаа наймаанай нэрэтэй метропол абаат. Харин тэрэ үедэ капозид аптекадэ үгы байгаа, тус эмэй бии болоходо, тэрэниие зориута хадагалаад байһаниинь, Та дахин аптекадэ хандаагүйт. Май һараһаа сентябрь болотор Та саг үргэлжэ дача дээрээ ажаһуугаат, хүнгэлэлтэй эмэй түлөө участково врачта хандаагүй байлат. Ноябрьрин 7-до Таңда граммидин 1,5 мг №20, релиум 5 мг №20, троксерутин 0,3 №30 үгтөө.

Аптекэһээ түлбэриггүй эм абахын тула участково терапевтад хандажа, 149-1/у-04 (А) гэхэн тоо бүридхэлгын түхэлэй рецепт бэшүүхэ хэрэгтэй. 2006 ондо Та, Людмила Николаевна, социальна хайгалгануудай суглауларин (НСУ) медицинскэ хубиһаань арсаа байнат.

- 40-дэхи кварталда поликлиникын филиал байгуулаар найдуулаа һэн. Бидэ мүнөө дээрээ Сосновый тосхон ошодогбди. Ямар хэмжээнүүд абтажа байна гэшэб?

А.Н.Гаськова,
Улаан-Үдэ хото.

- 40-дэхи кварталда аргалгын амбулатори эмхидхэлгын асуудалые Улаан-Үдэ хотын Захиргаан хаража үзэжэ байһай.

- Би түргэн туһаламжын жолоо-шоноор хүдэлхэн хүм. Автопаркнай хуушараа. Түргэн туһаламжын шэнэ автомобильнуудые худалдан абалгада мүнгэн зөөри үгтэхөөр хараалагдана гэшэ гү?

Александр Владиленович
Семихвачкий,
Улаан-Үдэ хото.

- РБ-гэй Элүүрые хамгаалгын министерство Элүүрые хамгаалгын халбарыда үндэһэн проектын хэмжээндэ түргэн медицинскэ туһаламжын албанда 27,9 млн. түхэригэй хэмжээндэ санитарна автотранспорт худалдан абахын тула захил хэйхэй. Автомобильнууд 2006 оцдо хубаагдаха юм.

- Хэзээ Түнхэнэй аймагта шэнэ больница барихаб? Үбшэн зоной аргалуудха газар үгыл, хуушаран больницанай мэнэ-мэнэ һандаржа унаха туйлдаа хүрэнхэй. Түлэблэлгын-смэтнэ дансань бии.

Людмила Собдоевна Оржигарова,
Хэрэн нуурин.

- 1989-1990 онуудаар Хэрэн нууринда нэгэ халаанда 150 хүниие хангаха поликлиникэ болон 100 хүниие байрлуулан аргалха стационар барилгада түлэблэлгын-смэтнэ данса бэлдэхгэдэһэн юм. Тийн гол корпусой болон котельнын түмэр-бетон нууринууд табигдаһан аад, бюджетдээ һомолхо мүнгэнэй дутаһан ушарһаа тус комплекс түгэсхэгдэнгүй үлэшо һэн. Хуушаран энэ проектые бэлүүдхын тула 180 млн. түхэригөө үзүү ехэ мүнгэн хэрэгтэй. Тиймэһээ Хэрэн нууриной хүүгэдэй сээрлигэй байшаниие һэльбэн шэнэлжэ, стационар (терапевтин болон хүүгэдэй таһаг) болагоор шийдхэгдэнхэй. Тус проект 122-дохи федеральна шэнэ хууляар "Түнхэнэй аймаг" муниципальна байгуулгын талаар бэлүүдэгдэхэ. Аймагтай захиргаан һэльбэн шэнэлэгдэһэн хүүгэдэй сээрлигэй байшанай орондо хүүгэдэй сээрлигэй модон шэнэ байшан бодхооор түсэблэнхэй, мүнөө дээрээ барилгын материалнууд бэлдэгдэжэ байна.

Шэнэ хуулиин ёһоор, Хэрэндэ стационар нээлгын асуудал нюотагай

өөһэдын хүтэлбэрин даашын болоно.

- Саадай участогуудай талмай дээрэ ой модон отологдожо байна. Тинхэлээрээ эмтэй домтой булаг хатажа, тус дэбисхэрэй байгаали мууджа магадгүй. Модо отололго хуулиин үндэһөөр бэлүүдэгдэн гэшэ гү?

Алевтина Гавриловна Мельникова,
"Петуховка" гэхэн саад ургуулагшадай бүлгэмэй гэшүүн.

- РФ-гэй Ой модоной кодексын 34-дэхи статья баримталан, Буряад Республикадахи ой модоной агентство РФ-гэй ой модоной участогуудые хүлһэлэгын хэлсээ баталха эрхын түлөө ой модоной конкурс үгэргөө һэн. 2005 оной майн 18-да эмхидхэгдэһэн тус конкурс дүнгүүдээр "Алексеев С.В." ИП-гэй хубиин хэрэг эрхилэгшэ илаһан байна. Ой модоной конкурс эмхидхэгшэ (РБ-дэхи ой модоной агентство) болон "Алексеев С.В." ИП юстициин министерствэдэ бүридхэлдэ абтаһан ой модоной жасын участок хүлһэлхэ тухай хэлсээ баталаа. Хүлһэлэгшэ С.В.Алексеевтэ 81, 82, 84-88, 108-113, 125 дугаарай кварталнууд модо бэлдэгдэжэ дамжуулагданхай. Прибайкалийн лесхоз Татауровын лесничествэдэ ой модо һэргээлгын хүдэлмэринүүдтэ 242 дугаарай ой модо отололгын билет үгөө.

Танай асуудал абаад, Алевтина Гавриловна, Байгаали ашагалагын халбарыда федеральна албанай Буряад Республикадахи управлениин (РБ-дэхи Росприроднадзор) мэргэжэлтэ модо отололгын 242 дугаарай билетэй үгтэһэн ушар шалгаа. 2005 оной ноябрийн 30-да шалгалтын акт бэшгэдэ. Тийн байгаали хамгаалгын хуули эбдэһэн ушар элирүүлэгдэргүй.

- Би анхан Хягтын аймагтай Киран нууриной колхозой түрүүлэгшын оролшоор хүдэлмэрилхэн хүм. Та, Леонид Васильевич, ой модо хилын саана гаргаха хэрэгые гуримшуулахаар найдуулаа һэнтэ. Саг ошожол байна, харин Хягтын аймагтай хилэ дээгүүр ой модоной үдэр хүнигүи Монгол руу ябуулагдаһан зандаа. Бидэ, юрын эрхэтэдэ, гэрэй модо гаргаха, түлээ бэлдэхэ болон бусад хэрэгэлдээ модо отолхо аргагүйбди. Ингэд гэхэдээ, гансал баян тарган зон ой модондо хүртэхэ зэргэтэй болоно гэшэл даа. Ой модонойнгоо баялигай урагша хойшоо үрхирэгдэжэ байхые хаража нууха шадал халаа.

Иван Михайлович Осеев,
Киран нуури,
Хягтын аймаг.

- Буряадай болон хүршэ регионуудай ой модо бэлдэгын эмхинүүдэй Монгол, Хитад руу түмэр харгыгаар болон автомобильна транспортаар модо гаргалга хадаа нилээд орёо шийдхэгдээгүй асуудал болоно. Буряадай Правительство хуули бусаар бэлдэгдэһэн модо республикаһаа гаргаха хэрэгтэй тэмсэлгын талаар тусхай хэмжээнүүдые абадаг.

РБ-гэй Президентин 2001 оной июниин 21-эй Зарлигаар модо үндэһөөрнэ отололгодо зүбшөөл үгэлгын болон тэрэниие хилын саана гаргалгын хойноһоо хиналта бэлүүдхын тула зүбшөөл үгэлгын даһсануудай тоолбори, хиналта бэлүүдхэ зургаанууд тогтоогдонхой. Гадна Буряадай дэбисхэр дээрэ хуули бусаар модо бэлдэгэ болон тэрэниэй эрьсэ һэргылэгын, мүн эдэ бүгэдэтэй тэмсэлгын талаар албан хоорондын комисси зориута байгуулагдаа. Тэрэниэй хүдэлмэриһөө һайн үрэ дүнгүүд гаража эхилэнхэй. Буряадай МВД-гэй зургаанууд "Честный детектив" (РТР) гэхэн телевизионно дамжуулгын корреспондентүүдтэй суг хамта республика дотор ой модоной хуули буса эрьсэтэй тэмсэлгын талаар байдал шалгаа. Хүршэ регионуудта орходоо, тус хүдэлмэриин һайн дүнгүүд тэмдэглэгдээ, тиймэһээ манай дүй дүршэл Россин бусад регионуудта нэбтэрүүлэгдэжэ байна.

Ажаһуугшадай хэрэглэмжэдэ эрхим һайн модо болон түлээ таһалжа үгэхэ арга боломж тухай хэлсээ, ой модоной республиканска агентствэ "Модо бэлдэхын тула ой модоной жасын участогуудые богони болзорой ашаг-лалгада үгэлгын талаар дансануудай бүридэл болон тэрэниие бэлдэгдээ, тухай саг зуурын дүрим" бэлдэхэ. Тус дансын ёһоор, лесхозуудай дирек-торнүүдтэ ажаһуугшадай хэрэглэмжэдэ

(гэр байра болон хото хорой соохи байрануудые заһабарилгада болон барилгада, түлээ бэлдэгдээ) модо үндэһөөрнэ таһалжа үгэхэ тухай шийд-хэбэри абаха эгигэмжнүүд олгогдонхой. Модо отолхын гү, али түлээ бэлдэхын тула ажаһуудаг газараараа лесхоздо хандаха зэргэтэй, тийн хэрэгтэй бүхы дансануудта тушаажа, ой модоной жасын участогые богони болзорто ашаглаха эрхэтэй болохот.

2005 ондо иимэ гуримаар Хягтын лесхоз аймагтай ажаһуугшадай хандалгануудаар 4,4 мянган кубометр модо үндэһөөрнэ, тэрэ тоодо 1,2 мянган кубометр эрхим һайн модо отололгодо газар таһалжа үгэһэн байна. Киранай-Адагай хүдөөгэй захиргаанда 0,7 мянган кубометр модо үндэһөөрнэ, тэрэ тоодо 0,1 мянган кубометр эрхим һайн модо отололгодо газар үгтөө юм.

- Хэды болотор архинша, ажалгүй хүршингөө аашатай тэнсэхэби? Пономарев Виктор Федорович хүршэм ходо архи үүдхэдэ, шаг шууянһаань һүни амар унтахын аргагүй.

Хүршэнэрынь,
Улаан-Үдэ,
Хэзээ 50 жэлэй проспекет.

- Хүндэтэ нүхэд! Мишин даалгабаряар Улаан-Үдэ хотын дотоодын хэрэгүүдэй Железнодорожно таһагай хүдэлмэри-лэгшэд Танай ушар шалгаа. Тийн намда элидхэлээрнэ, Пономарев В.Ф. КоАП-ай 20.1 статьягаар захиргаанай хэлһэлтэ амсаха.

- Хэзээ почто һайн байдалтай болохоб? Почтын хүдэлмэрилэгшэдэй салын нэмээгдэхэ гү?

Наталья Ивановна Богатых,
Хурамхаан нууриин.

Тус асуудалда "Россин почто" ФГУП-эй филиалай – РБ-гэй УФС-эй директор Б.Ч.Ринчинов харюусана:

- Н.И.Богатых Хурамхаан нууриной почтын хэлхэе холбоондо гурбадахи классай почтальоноор хүдэлгэ, тарифна ставка – 2101 түхэриг. Тэрэ долоон хоногой гурбан үдэртэ таба табан часаар хүдэлмэрилхэдөө, газетэ журналнуудые, бэшгүүдые тараадаг. һарадаа дүн хамта 69 час ажаллана.

РБ-гэй УФС хүдэлхэн сагаарнь түлбэриин хажуугаар газетэ-журналай продукци, арадай хэрэгэлэй эд бараа, страховай полисуудые, лотерейнэ биледүүдые худалдаһанай, гэртэнь ошожо, захил хүүлһэнэй болон бусад хангалгануудай түлөө түлбэриин гурим нэбтэрүүлэнхэй. Гадна зондо пенсиение гэртэнь абаашажа үгэһэнэй түлөө почтальон пенси бүхэнэй түлөө 3 түхэриг 74 мүнгэ абана гэшэ.

2005 оной туршда Наталья Иванов-нагай харын дунда зэргын салын 3016 түхэриг бүридүүлээ. Нэмэлтэ хангалгануудта эдэбхижүүлээ һаань, салинайнь хэмжээн 5-6 мянган түхэриг болотор ургаха аргатай.

һүүлэй жэлэй туршда гол ажал ябуулгын хүдэлмэрилэгшэдэй эгээл бага тарифна ставка хоёр дахин нэмээгдэн тоологдон байна: 2004 оной декабриин 1-һээ 33 процентээр болон 2005 оной августын 1-һээ 10 процентээр.

Бидэ саг үргэлжэ эгээл бага тарифна ставкын хэмжээ дэшээлүүлхэ талаар хүдэлмэрилдэгбди. Гэбэшые окладай хэмжээнэй дэшээлэлгын хажуугаар

жэжэ худалдаа наймаа үргэдхэлгэ болон нэмэлтэ хангалгануудые үзүүлэлгэ хадаа почтальоной салын дэшээлүүлгын арга болоно гэжэ хараадаа абаха шухала.

- Бидэ ТСМ-эй поликлиникэдэ анхан хүдэлдэг байгаабди. Поликлиникын хаагдаһан ушарһаа 2005 оной декабриин 12-то ажалгүй болообди. Энэ хэрэг хуулигаар үгэргэгдөө, гэбэшые манай һонирхоһон асуудал – юундэ салингын-най дууһан түлээнгүи? Мянга мянгаар, хоёр зуун табяар үгэнэ.

Татьяна Николаевна Шайдурова,
Ирина Петровна Помулева.

Тус асуудалда промышленностин, үйлдэбэриин инфраструктурын болон технологуудай министрэй нэгэдэхн орлогшо Ю.П.ДОБРОВЕНСКИЙ харюусана:

- "Улаан-Үдын парин сэмбын мануфактура" ЗАО-до панхарууталгын хэрэгэй эрхилэгдэһэн ушарһаа болон "Панхарууталга тухай" федеральна хуулиин 134-дэхи статьягай 4-дэхи пунктын ёһоор, хүдэлжэ байһан гү, али хүдэлдэг байһан хүнүүдэй салын түлбэриин талаар эрилтэнүүд хоёрдохин ээлжээндэ бэлүүдэгдээ. Сүүдэй приставүүдэй федеральна албанай РБ-дэхи управлениин мэдээһээр, түрүүшын ээлжээн дууһан түлэгдөө.

2005 оной ноябрийн 21-һээ комбинадай хүдэлдэггүй болон ондоо шэгэлтэй объектиүүд наймаанда табигданхай, тийгэжэ мүнөө дээрээ салын түлбэриин талаар үри 10,4 млн. түхэригөө 3,9 млн. түхэриг болотор доошолуулагдаа.

Предприятиин счедто мүнгэнэй орохо зэргээр лэ салын түлэгдэнэ. Түлэгдэһэн салинай хэмжээн ороһон мүнгэнэй хэмжээһээ дулдыдаһа, тийхэлээрээ хүдэлжэ байһан болон хүдэлмэриһөө гаргагдаһан зондо тон адляар үгтэнэ гэшэ.

Салинай һүүлшын түлбэри 2005 оной декабриин 6-да 4 млн.865 мянган түхэригэй хэмжээндэ үгтэһэн байна.

- Миний аха Владимир Александрович Фомин 1946 ондо түрэнхэн, ажалтай болохын тула ажаһуугшадые ажалаар хангалгын түбтэ ээлжээндэ байна. Операци (коронарна шунтирование) хүүлэхэ ёһотой. Ажалаар хангалгын түб ахыем пенсидэ гарганагүй. Операци хүүлэхын тула оошор аргагүй ехэ. Инвалидностин талаар пенсишые түлэнгүй. Саг бүри ажалаар хангалгын түб ошожо байхань бэрхэтэй. Яаха гэшэб? Туһалыт даа.

Лариса Александровна Юанинова,
Улаан-Үдэ хото.

- "Россин Федерацида ажаһуугшадые ажалаар хангаха тухай" РФ-гэй Хуулиин (саашадаа – Ажалаар хангаха тухай хуули) 32-дохи статьягай ёһоор, Ажалаар хангаха тухай хуулиин 32-дохи статьягай 1-дэхи пункт соо заагдаһан тусхай бүлэгэй ажалгүй эрхэтэдэ таһатай болоһон ушараар ажалай пенсидэ гараха эрхэдэ зохистой наһандаа хүртээрнэ үлэһэн хугасаада, зүгөөр зохистой наһандаа хүрэхэ саһаа хоёр жэлһээ эртэ бэшэ ажаһуугшадые ажалаар хангалгын түбэй дурадахалаар болзорһоо урид пенси тогтоогдожо болохо. Болзорһоо урид пенсидэ гарахын тула заабол иимэ эрилтэнүүд табигдадаг:

- хүдэлмэрилэгшэдэй тоогой хасагдаһанһаа гү, али предпритийн усадхагдаһанһаа боложо ажалгүйдэгэ;

- тогтоогдон гуримаар тэрэниие ажалгүй гэжэ тоололго;

- ажалаар хангалгын түбэй тэрэниие ажалда оруулха арга боломжын үгы байла;

- наһатай болоһон ушараар пенсидэ гараха эрхэдэ зохистой ажалай стажтай байла;

- зохистой наһандаа хүрэлгэ;

Улаан-Үдэ хотын ажаһуугшадые ажалаар хангалгын түбэй мэдээһээр, В.А.Фомин ажалаар хангалгын түбтэ 2005 оной сентябрийн 2-һоо бүридхэлдэ абтанхай. Анхан хүдэлжэ байһан газарһаа өөрынгөө дураар болиһон байна.

Энэл һүүлшын баримта (өөрын дураар ажалһаа болило) болзорһоо урид пенсидэ гараха эрхэ үгэнгүй.

Буряад Республикын
Правительствын мэдээсэлэй
таһаг хэлбэлдэ бэлдээ.

Д.МАРХАДАЕВА хэлбэлдэ бэлдэбэ.

ХИИ МОРИН ИЛИ ВОЗДУШНЫЙ КОНЬ УДАЧИ

У каждого буддиста есть понятие о Хии морин - символе удачи. Он приносит удачу, оберегает и предохраняет от всяких невзгод. Символы удачи развешивают на второй день Сагаалгана и по мере необходимости 1 раз в 3 месяца. Также для удачных сделок и решения проблем можно развешивать в удобное для себя время. Например, перед дальней дорогой, решением крупных проблем, операцией, или в период решения всяких тяжелых жизненных ситуаций.

Годы:	Цв. мат-а	Цв. лошади	Цв. языка	Цв. каймы	Вид дерева	Цв. вязочки
тигр, лошадь, собака	желтый	синий	красный	зеленый	береза	белый
кролик, овца, свинья	зеленый	желтый	синий	белый	лиственница	красный
дракон, обезьяна, мышь	синий	красный	белый	желтый	сосна	зеленый
змея, курица, корова	белый	зеленый	желтый	красный	осина	синий

Не следует писать больше одного имени, можно написать ребенка до 8 лет, если он соответствует по году тем или иным родителям или ближайшим родственникам (взрослым).

Развешивают свои флажки (символы удачи) рожденные в год:
Тигра, Лошади, Собаки: - в субботу в день железной обезьяны, на западе от дома.
Кролика, Овцы, Свиньи: - в четверг, в день очищенной змеи на юге от дома.
Дракона, Обезьяны, Мыши: - во вторник, в день деревянного тигра, на востоке от дома.
Змеи, Курицы, Коровы: - в понедельник, в день водяной свиньи, на севере от дома.

Лазарь ЧИМИТОВ

САГААЛГАНАЙ ЁОХОР

Сагаалганай найрта
Сагаалхая ерээбди,
Шэнэ жэлээ угтажа,
Шэнэлхээ ерээбди.
Манай Осоо хэбээхэй...
Сагаалганай хатар яс!
Нохой жэлэй нааганда
Нүхэсэжэ найрлая,
Найдал гүүрэн баяртай
Найрлажа хатарая.
Манай Осоо хэбээхэй...
Сагаалганай хатар яс!
Ерыт, орыт ёохортоо
Ёохорложа хатарая,
Баран бүгдэ хамтаржа,
Баярлажа найрлая!
Манай Осоо хэбээхэй...
Сагаалганай хатар яс!
Сагаа харын нааганда
Сагаалжа хатарая,
Сагай найхан нааганда
Сагатаара найрлая!

Манай Осоо хэбээхэй...
Сагаалганай хатар яс!
Буряад зоной нааганда
Булта эбтэй хабаагая,
Хуушан заншал хэргээжэ,
Шэнэ ёхоор хатарая!
Манай Осоо хэбээхэй...
Сагаалганай хатар яс!
Нютаг зоной нааганда
Нахилзажа хатарая,
Найхан гуунай охиндо
Ногтотороо найрлая!
Манай Осоо хэбээхэй...
Сагаалганай хатар яс!
Нохой жэлэй нааганда
Нүхэсэжэ найрлая,
Найдал гүүрэн баяртай
Найрлажа хатарая!
Манай Осоо хэбээхэй...
Сагаалганай хатар яс!

РИТУАЛЫ В ПЕРВЫЙ ДЕНЬ САГААЛГАНА

В день Сагаалгана (Нового года по лунному календарю) людям, сидящим на 8 местоположениях (до Сагаалгана необходимо узнать в дацанах о своих местоположениях-стихиях), следует совершить следующие ритуалы:

Людям, находящимся на стихии «огонь», следует выйти из дома в юго-восточном направлении, обойти дом по направлению солнца и зайти с южного направления. Затем 7 или 21 раз прочитать тарни «Ум ваджра пад дакини хум мама бизья суухаа!», порызгать воду на огонь.

Людям, находящимся на стихии «земля», следует выйти из дома в западном направлении, обойти дом по направлению солнца и зайти с юго-востока. Затем 7 или 21 раз прочитать тарни «Ум пама дакини хум мама бизья суухаа!» и закопать в землю щепку дерева.

Людям, находящимся на стихии «железо», следует выйти из дома в юго-западном направлении, обойти дом по направлению солнца, зайти с запада. Затем 7 или 21 раз прочитать тарни «Ум ратна дакини хум мама бизья суухаа!» и накалить железо на огне.

Людям, находящимся на стихии «небо», следует выйти из дома в северо-восточном направлении и, обойдя свой дом по направлению солнца, зайти с северо-запада. Затем, прочитав 7 или 21 раз тарни «Ум ваджра пад дакини хум мама бизья суухаа!», посыпать на дерево железные опилки.

Людям, находящимся в стихии «вода», следует выйти из дома в юго-восточном направлении, обойдя свое жилище по направ-

лению солнца, и зайти с севера, затем, прочитав 7 или 21 раз тарни «Ум карма дакини хум мама бизья суухаа!», вылить воду в сосуд, перешагнуть через него.

Людям, находящимся на стихии «гора», следует выйти из дома в западном направлении, обойдя свой дом по направлению солнца, и зайти с северо-запада. Затем, 7 или 21 раз прочитав тарни «Ум будда дакини хум мама бизья суухаа!», сделав из земли небольшую горку, закопать в нее щепку дерева.

Людям, находящимся на стихии «дерево», следует выйти из дома в северном направлении, обойдя свой дом по направлению солнца, и зайти с востока. Затем, прочитав 7 или 21 раз тарни «Ум ваджра дакини хум мама бизья суухаа!», посыпать на дерево железные опилки.

Людям, находящимся на стихии «воздух», следует выйти из дома в южном направлении, обойдя свой дом по направлению солнца, и зайти с юго-востока. Затем, 7 или 21 раз прочитав тарни «Ум ваджра пад дакини хум мама бизья суухаа!», следует кусочки из синего материала

выбросить в северо-западном направлении.

ТЕМ, КТО РОДИЛСЯ В ГОД СОБАКИ

У людей, родившихся в год Собаки, происходит повтор года рождения, что создаёт большую вероятность трудностей и заболеваний.

Людям, родившимся в год Собаки в 1994 году, исполняется 13 лет по монгольскому летоисчислению. Следует прочитать сутры «Найман гэгээн», «Банзаракша», совершить ритуал «Аминь солиг гаргаха» и «Усан балин табиха».

Людям, родившимся в год Собаки в 1982 году, исполняется 25 лет по монгольскому летоисчислению. Следует прочитать сутры «Догсун», «Базарсада», «Цэдо».

Людям, родившимся в год Собаки в 1970 году, исполняется 37 лет по монгольскому летоисчислению. Следует прочитать сутры «Юм» и «Нити», «Догсун», совершить ритуал «Лус тахиха».

Людям, родившимся в год Собаки в 1958 году, исполняется 49 лет по монгольскому летоис-

числению. Следует прочитать сутры «Юм», «Алтан гэрэл».

Людям, родившимся в год Собаки в 1946 году, исполняется 61 год по монгольскому летоисчислению. Следует прочитать сутры «Хии морин сан», «Даши-зэгбэ», «Найман гэгээн», «Сагаан Дари эхэ». Также им в календаре Сагаалгана (Нового года по лунному календарю) следует взять примерно 10 см дерева или камня.

Людям, родившимся в год Собаки в 1934 году, исполняется 73 года по монгольскому летоисчислению. Следует прочитать сутры «Цэдэб».

Людям, родившимся в год Собаки в 1922 году, исполняется 85 лет по монгольскому летоисчислению. Следует прочитать сутры «Догсун», «Банзаракша», «Цэдо».

Составитель Лобсан ЧОЙН-ЗИН багша (СОТНИКОВ И.В.), заведующий кафедрой монгольской астрологии Буддийского университета «Даши Чойнхорлин» имени Дамба-Даржа ЗАЯЕВА.

Подготовила Б.ОРБОДОЕВА.

Сагаан харын уулзалганууд

БАЙГАЛ ШАДАРАЙ НЮТАГТА

Кабанский аймагай «Твороговский» гэнэн хүдоо ажахын-үйлэдбэрин кооперативайхид талха тарьяа, тэжээлэй ургамалуудые найнаар ургуулжа, республика соогоо гурбадахи нуури эзэлхэн байна. Тийхэдэ Сергей Петрович Алферовэй толгойлодог тракторно-тарьян ажалай бригадань хоёрдохи нуурида гараа. Дам саашань хэлэхэдэ, республикын эрхим комбайнернуудай дунда «Твороговский» гэнэн хүдоо ажахын-үйлэдбэрин кооперативай комбайнер Владимир Сергеевич Дармажапов нэрлэгдээ лэн.

Хоёр мянган гектарһаа дээшэ тарьяалангай газартай ажахынуудай эрхим комбайнернуудай тоодо оролсоһон Владимир Дармажаповтай хэнэн хөөрэлдөө уншагшадайнгаа һонорто дуралданабди.

Та ажахынгаа урдаа хараха түрүү ажалшадай нэгэн байнат. Газар тарьяалангай хүндэ хүшэр ажал найн мэдэхэ ёһотойт. Ажал хүдэлмэри тухайгаа хөөрөжэ үгыт.

Бидэ Байгал далайдаа дүтэ ажаһуудаг зон гээшэбди. Тиймэһээ хабар, зунай сагта тала дайдамнай шииг нойтоор яадаггүй, газарай хурьһэндэ таригаа хэбэл, үржэлтэйл байдаг лэ даа. Мүнөө жэлдэ ган гасуур болоп алдаа. Нютаг нугынгаа байгаа-

лиин эрхэ байдал ашагтайгаар хэрэглэжэ, газараа зүбөөр элдүүрилээд байбал, гомдолгүй найн ургаса абажа байхаар. Малай холимог тэжээл болохо сенаж, силосшые элбэгээр нөөсэлэгдөө. Тарьян болон мал ажалыемнай эмхи гуримтайгаар хүтэлжэ, ашаг олзо туйлуулжа байһан хүтэлбэрилэгшээз онсолон тэмдэглэхэ байнаб. Геннадий Инно-кентьевич Гусев урагшаа на-наатай, дүй дүршэлтэй хүтэлбэрилэгшэ. Хүдөө нютагта

өөдөө болоһон, хара ажал гээшые багаһаа найн мэдэхэ хүн. Ажахыннай коллектившые эбтэй эетэй. Хүдэлхэн газартаа харюусалгатай байха, оролдожо хүдэлхэ гэжэ кооперативайнай хүтэлбэрилэгшэ эрилтэ табижал байдаг.

Тракторно-тарьян ажалайт-най бригадада хэр олон хүн хүдэлдэг бэ?

Арба гаран хүн хамта дээрээ болодогбди. Жолоошод, механизаторнууд, комбайнернууд, 8 комбайнтайбди. Ашаанай машина, тракторнуудшые бии. Техникымнай ехэнхинь хуушаранхай. Өөһэдэньгөө хүсөөр заһабарилаад, нэльбээд, шэнэлээд ашаглажа байдагбди. Шэнэ техникэтэй болохо хүсэлтэйбди. Арбаад гаран зоншые наа, хабарнамарай хүдэлмэрин халуун ханые хангажа үрдидэгбди.

Хэр үнинэй энэ ажахыда хүдэлнэт?

1990 онһоо эндэ хүдэлнэб. Өөрөө эндэхи нютагай хүнби. Творогово тосхондо дүтэхэн оршодог Шигаево гэжэ нютагта түрэнхэби, эндэ арбан жэлэй нургуули дүүргээб. Эсэгэмни өөрөө Зэдын хүн юм. Эхэмни эндэхи, ород яһанай. Манай гэр бүлэ ород болон буряад зоной ёһо заншалнуудые жэгдэ сахидаг. Рождество, Сагаалган гэнэн найндэрнүүдэй бүхы ёһонуудыень сахижа, түрэлхиднай угтадаг,

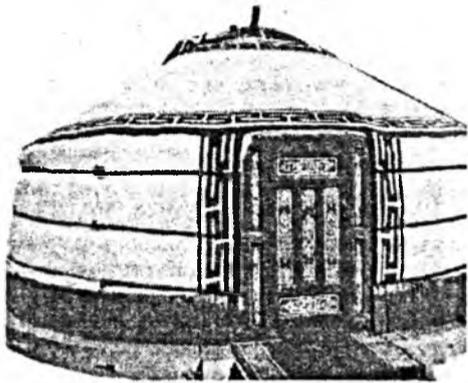
үхибүүдээшые нургадаг гээшэ. Ёһо гурим мэдэжэ ябаха хэрэгтэй гэжэ эсэгэмни ходо хэлэдэг. Би өөрөө 33-тайб, мүнөө 34-дэхи жэлээ Сагаалганые угтахамни. Гэр бүлэтэйб. Хүбүүн басидан хоёртойб, эдэмни үшөөе багаханууд. Угаа дамжуулан, эхэ эсэгынгээ хэлэжэ байдаг нургаалуудые үри бэсдээшые захихаб гэжэ һанадаг хүм.

Хүдөөдэ ажаһуухань мүнөө сагта хэр гээшэб? Залуу гэр бүлээдэ илангаяа ямар бэ? Ажахытнай салин түлэдэг гү?

Сэхыень хэлэхэдэ, салин гээшые гар дээрээ абахамнай хоморшог. Ургуулан продукцияраа ехэнхинь абадагбди. Энэмнай нэгэ талаараа мал бариһан зондо баһал найн лэ даа. Эбэртэ бодо мал баридагбди, гахайнуудые үмсэдөө тэжээлнэбди. Малайнгаа хоол бэшүүлээд, ажахыһаа абадагбди. Мүнгэ гар дээрээ абадаг болоо һаа, баһал найн юм һааб даа. Хүдөө ажахы тээшэ гүрэн түрэмнай ехэ анхрал хандуудаг болохонь. Хүдөөгэй байдал найжарха гэжэ найдахал гүбди даа.

Эльвира ДАМБАЕВА хөөрэлдэбэ.

Хэшээлэй темэ: «БУРЯАД ХУБСАНАН»

Буряад арадай урлал болбол эртэ урда сагнаа хойшо манай элинсэг хулинсагуудай бүтээжэ ябахан ажал хэрэг өөрын онсо нюусануудтай, олон янзын онол аргуудтай. Эдэ бүтээдэ хэргэн шэнэдхэлгэ ба хүгжэлтэдэ горитойхон нүлөө үзүүлжэ байхан эмхинүүдэй нэгэн гээл, Ивалгын аймагта оршодог Байгалай хойто талын арадуудай заншалта урлалуудай 38-дахи лицей болоно.

Россин соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Куприянов Анатолий Александровичай хутэлбэри доро эбтэй эгтэй коллектив эрхим амжалтанууды туйлан, урагшаа дабшаан, хүгжээн зандаа. Залуу үетэнэй мэргэжэл шэлэхын замда энэ лицей олон тоото мэргэжэлнүүды дурадхана: оёдолшон, тогошон, хибэс нэхээшэн, һилүүршэн, мүнгшэ дархан, наймаашан гэхэ мэтэ.

Заншалта урлалууды шудалан хургалгада буряад хэлэнэй үүргэ ехэ, юундэб гэхэдэ, ажабайдал хэлэн хоёр

нягта холбоотой ха юм. Энэ лицейдэ арбаад жэлэй хугасаа соо буряад хэлэнэй багшаар ТУГУТОВА Туяна Доржиевна эрхим һайнаар хүдэлнэ. Олон тоото онол аргууды хэрэглэн, мүнөө сагай эрилтэнүүдтэ тааруу хэшээлнүүды үнгэргэн, түрэл хэлэнэйнгэ баялигтай шабинараа танилсуула. Буряад хэлэнэй үгын жасадаа анхаралаа ехэ хандуулан, хурагшадтаяа хамта "Эхин булаг" гэхэн кружошто эрдэм шэнжэлгын ажал ябуула. Тэдэнэй бэлдэһэн "Буряад хубсаһанай лексикэ", "Захааминай буряадуудай эдэе хоолдо хабаатай үгэнүүд" гэхэн элидхэлнүүд аймаг дотор болоһон конференцидэ эрхим сэгнэлтэнүүды абан байна. Энэ кружогой гэшүүдэй хэһэн "Сагаан Дара эхын мэшээн доро" проектнэ ажалын БГУ-гай национальна гуманитарна институтдай үнгэргэһэн конкурсдо урмашуулгын шанда хүртэһэн.

Захааминай аймагай Үлэгшэн нютаг тоонтотой, Баян-Тугадай хормойдо түбхинэжэ, гэр бүлэтэй, хоёр бэрхэ хүүгэдтэй Туяана багшада амжалта хүсэе.

Хэшээлэй зорилгонууд:

- урда хэшээлнүүдтэ гараһан темэ, мэдэсэнүүдээ дабтахы, бэхижүүлхэ, холбоо аман ба бэшэмэл хэлэлгэ хүгжөөхэ;
- үхибүүдэй анхаралыень хурсадхаха, ухаан бодолоо гүйлгэн хүдэлгэхэ ажал ябуула;
- заншалта хубсаһаараа омогорхон ябаха гэжэ ойлгуулаха, эбтэй эгтэйгээр хүдэлжэ хургаха.

Хэшээлэй метод: проектнэ.

Хэшээлэй янза: бэхижүүлгын хэшээл.

Хэшээлэй формо: презентаци.

Хэшээлэй хэрэгсэлнүүд: компьютер, мультимедиа выставка, планшет.

Хэшээлэй ябаса:

1. Эмхидхэлэй үе.
2. Хэшээлэй темэ ба зорилготой танилсуулаха.

- Мүнөөдэрэй хэшээлэймнай "Буряад арадай хубсаһан" гэхэн темээр түгэсхэлэй хэшээл гээшэ. Урда хэшээлнүүдтэ гараһан темэнүүдээ дабтахын, бэхижүүлгын тула бидэ 3 бүлэг боложо хубаарһан байнабди. Бүлэг бүхэн өөрын даабари дүүргэхэ байгаа. Хэр зэргэ даабарияа дүүргэбэ гээшэб, ямараар хөөрөжэ үгэбэб, дамжуулба гээшэб, табигдаһан асуудалуудта харюусажа шадаба гээшэ гү гэхэн сэгнэлтэ экспертнэ бүлэг гаргаха.

Экспертнэ бүлэгэй гэшүүд манай айлашад:

- буряад хэлэнэй багша;
- психологиин багша;
- Даримын эжы - уран оёдолшон;
- Доржын хүгшэн эжы - арадай уран гартан.

Зай, ингээд "Танилсагты: Буряад хубсаһан" гэхэн хэшээл-презентаци эхилэе.

3. Презентаци

1 бүлэг. Буряад хубсаһан тухай хөөрөжэ үгэхэ даабаритай байгаа.

Булта анхаралтайгаар шагна, һүүлдэнь асуудалууды табижа болохо:

- буряад хубсаһанай түүхэ;
- буряад хубсаһанай илгаанууд;
- буряад хубсаһанай зүйлнүүд;
- буряад хубсаһанай зүүд-хэлнүүд;
- оёдолшоной хэрэгсэлнүүд.

Зай, ингээд 1 бүлэг хөөрөбэ, харуулба гээшэ, асуудалууд байна гээшэ гү? (үхибүүд асуудалуудта харюусана).

Багша: - 1 бүлэгнай ехэ һайнаар, дэлгэрэнгыгээр буряад хубсаһан тухай хөөрөбэ, олон тоото илгаань харуулба; ехэ гоёор шэмэглэһэн планшет бүтээһэн байба. Булта бэрхэт! Мүнөө нимэ даабари дүүргэе!

Доро үгтэһэн үгэнүүды ород-хоо буряад болгон кроссворд таагты:

1. соболь	булган
2. шуба	дэгл
3. оторочка	хяза
4. кисть шапки	залаа
5. наверхие серебряное	дэнзэ
6. обувь	гутал

- Дээрһэнь доошонь уишай! УГАЛЗА.

- Зай, 2- дохи бүлэгнай угалзын удха, шанар, буряад хубсаһанда хабаатайнь харуулан, хөөрөө бэлдэхэ байгаа.

Шагна даа!

- Угалза шэмэг гоё даа!

Угалзын удха шанар.

Угалзада үнгэ таараха ёһотой!

Угалза бүтээхэ зүйлнүүд.

Угалзатай холбоотой үрэлнүүд.

Угалзаар шэмэглээгэй юумэнүүд.

Угалзаһаа гоё юумэн үгы!

- выставкэ.

Иимэ түсөөбөр хүдэлхөө гадна, энэ бүлэг, саарһаар, бүдөөр, үнгын утаһаар, бисерээр хэһэн угалзануудтай бүтээлнүүдэй выставкэ - харалга хэе. Ехэ һайнаар хүдэлөө!

3 - дахи бүлэгэй даабари.

"Буряад хубсаһан ба арадай аман зохёол" гэхэн гараар барлаһан номой презентаци хэе. Олон таабаринууды, оньһон үгэнүүды, үрэлнүүды оруулаа.

- Ехэ гоёор шэмэглэһэн байна.

4. Доржын хүгшэн эжын мастер-класс.

5 - ар сохимол сохихы харуула. Урданай заншалта хэмжүүрнүүдтэй үхибүүды танилсуула.

1 хурга - 2 см.

2 хурга - 4 см.

мухар һөөм - 13 см.

һөөм - 17 см.

тоо - 20 см.

Ажалнуудта сэгнэлтэ хэхэдэ, заабаринууды үгэнэ.

Алда үргэн халюугаар

Арбан захата бүтээхэ,

Хурга зузаан торгоор,

Хорин захата бүтээхэ.

Ульгам хурган зүүнэй,

Утаһан нарип хабагшын,

Алтан хурса хайшын,

Мүнгэн гоё хурабшын

Эзэн боложо жаргаарайт,

Эрдэм болиг шудалаарайт! —

гэжэ үрэл хэлэнэ.

- Болтогой!

Экспертнэ бүлэг сэгнэлтэ-нүүды үгэнэ.

5. Бүхы хэшээлэй дүн гаргалга.

- Ингээд энэ хэшээлэй дүүрбэ.

- Булта һайн хүдэлбэт, экспертнэ бүлэг ажалаа дүүргэжэ, сэгнэлтэ табиба. Буряад хубсаһан тухай хөөрөлдэбди, олон юумэ мэдэхэ, шадаха болоһондотнай баяртай байнабди, омогорхонбди.

6. Гэрэй даабари: "Торгон зам" гэхэн фестиваль тухай "Буряад үнэн" газетэдэ уишаха. №26; 10.03. 2005.

"БУРЯАД ХУБСАНАНДА ХАБААТАЙ ҮГЭНҮҮД"

гэхэн темээр шалгалтын хүдэлмэри үнгэргэхэдэ хэрэгтэй даабаринууд

1 даабари: 10 үгэ - 10 балл:

Доро үгтэһэн үгэнүүды ород хэлэн дээрэ оршуулагты:	6. бээлэй - варежки;
1. дэгл - шуба, пальто;	7. суба - плащ;
2. самса - рубашка, платье;	8. бүһэ - пояс;
3. үмдэн - брюки;	9. сабхи - сапоги;
4. гутал - обувь;	10. пулаад - платок;
5. малгай - шапка;	

2 даабари. 10 үгэ - 10 балл

Буряад, ород үгэнүүды тааруулагты:

1. тобшо - а) безрукавка	6. хилэн - е) пуговица
2. заха - б) шёлк	7. хормой - ж) чесуча
3. угалза - в) парча	8. хоргой - з) борта
4. уужа - г) воротник	9. торгон - и) бархат
5. шэршүү - д) подол, юбка	10. энгэр - к) узор.

3 даабари. Доро үгтэһэн хубсаһанай нэрэнүүды 2 бүлэгтэ хубаахадаа, жэлэй ямар сагта үмдэгдэдэг бэ гэхэн баримта дээрэ үндэлхэ ёһотойт:

10 = үгэ - 10 балл:

Даха, тэрлиг, тойробшо малгай, хасабшатай малгай, бээлэй, хүрмэ, суба, хүдэһэн дэгл, самса, шаахай.

Зунай хубсаһан: үбэлэй хубсаһан

4 даабари. 10 = үгэ 10 балл.

үгтэһэн юумэнэй нэрэнүүдтэ тэмдэгэй нэрэ нэмэгты:

ямар?

1. тойробшо
 2. утаһан
 3. торгон
 4. дулаан
 5. арһан
 6. мүнгэн
 7. алтан
 8. шүрэтэй
 9. шэршүү
 10. арһан
- 5 даабари. 5 мэдүүлэл - 5 балл.
Эдэ үгэнүүдтэй мэдүүлэл зохёогты:
- 1) тэрлиг
 - 2) тойробшо малгай
 - 3) утаһан бүһэ
 - 4) эрмэгтэй гутал
 - 5) уужа.

юун?

- малгай;
бүһэ;
энгэр;
сээжэбшэ;
бээлэй;
дэнзэ;
һийхэ;
бугааг;
тэрлиг;
дэгл;

6 даабари.

Хубсаһан гэжэ үгын удхы тайлбарилһан, хоорондоо холбоотой, 5 мэдүүлэлхэ бүридэһэн текст бэшэгты: Жэшэнь: үбэлэй хубсаһан гэжэ байдаг. Дэгл, бээлэй, гутал дулаан арһаар оёгдодог. Хүйтэндэ һайнаар хубсалха хэрэгтэй. Минии малгай үнгэнэй арһаар оёотой. Ехэ дулаан малгайтайб!

1 даабари - 10 балл.	5 даабари - 5 балл.
2 даабари - 10 балл.	6 даабари - 5 балл.
3 даабари - 10 балл.	
4 даабари - 10 балл.	

Хамта дээрэ: 50 балл.

№	Зүб харюунуудай тоо.	Сэгнэлтэ
1	43 - 50	эрхим
2	28 - 42	дунда зэргэ
3	0 - 27	муу

Сагаалганай хүндэлэлдэ

ДАСАНАЙ ХАЖУУДА
АГААРТА ДЭГДЭБЭ

лама Дамба Аюшеев энэ хэрэгтэн үни удаан саг соо зүбшөөл үгэнгүй байхан юм. Тийн яагаашье наа Хамба-лама хоолохоо ерэнэн аяншалашье юрз бусын хэрэгтэн адислаба. Үдэшин таба багаар шаар тэнгэридэ дэгдэбэ. Эгээл түрүүшынхье тэрэнэй корзина соо өөрөө аяншалаша, Бурядай радиоспортын Федерацийн түрүүлэгшэ Сергей Привалов, Зүүн Сибирийн гүрэнэй технологическа университетэй оюутан Лера гэгшэд ниидэбэ. Хэдэн лэ минутын туршада шаар дээшэ дэгдэжэ, тэндэ байхан зон ехэл хүхирэн, баярлан байна.

Хоёрдохиёо «Ариг ус» телекомпанийн оператор Слава Цыбинов, Ивалгын дасанай Еши Лубсан лама гэгшэд шаараар дээшэ дэгдэн байна. Ниидэлгын аппарат соо заал наа гурбан хүн хууха ёһотой, тэрэн арайл хоёр зуун килограмм дааж дэгдэх аргатай юм. Агаарта гаража үзэнэн Лера басаган ехэл хүжюутэйгээр: «Агаарта ехэл зохи. Газарта буушада, тархи нэг бага эрьеэд абана», - гээд хэлэнэ.

Зүүн Сибирийн гүрэнэй технологическа университетэй Лера, Саша гэжэ нэрэтэй оюутад Валентин Ефремовтэй интернедээр

танилсажа, эндэ угтахан байна.

Валентин Ефремов тухай хөөрэхэ болоо наа, тэрэ 1950 ондо Нижний Новгород хотодо түрэнэн, Бауманай нэрэмжэтэ МВТУ дүүргэнэн байна. Аяншалгада дуратай нэн тула, агаарта тамаралгын хургуули дүүргээ. Нижний Новгородой бизнесмен тэрэндэ түрүүшын агаарай шаар бэлэглээ юм. Тийгээд лэ Валентин Ефремов Арктикаар аяншалгаа эхилээ. Эгээл удаан гээл, тэрэ агаарта юэнэн час дүшэн минута соо ниидэнэн байна, тийхэдэ зуун гушан зургаан километр тэрэ ниидээ. Чукоткоор, Ленэ мурэнэй оршонгоор, Санниковай алдартга газараар аяншалхан, Таас Тумус вулкадга гарахан байна. «К Северному полюсу на воздушном шаре» гэнэн акци нёдондо жэлэй апрелин 12-то эхилээ, майн 23 болотор үнгэрөө нэн. наа үлүүтэй саг соо Валентин Ефремов Арктическа мысчээ Северный полюс руу шаараар ниидэнэн байна.

Валентин Ефремов буддын шажанаарехэ хонирходог юм. Тиймээ тэрэ хэдэн хоногой туршада Ивалгын дасанда байжа, буддын ном судар уншаха зорилготой.

Март нарада Берингов пролив дээгүүр шаараар ниидэхэ түсэбтэй. Янжама ЖАПОВА.

ХОЙТО БОЛДОГТО
СУБАРГА БОДХООГДОО

Бидэ, үтэлэн зон, ехэ дуратайгаар «Буряад-үнэн» «Дүхэрнэ» газетээ уншадагбди. Мүнөө 2006 онойнгоо захил хэжэ, түрэл газетээ абанабди.

Түнхэнэй аймагай Хужар нютагай наһатай зон танай газетын хууданда баяр хүргэхэ хүсэлэнтэйбди. Энэ нажар нютагайнгаа урда тээ Тэбхэрэй оройдо Жалсан (бурханай номдо зорюулагдахан тут) бодхоогдоо. Манай нютагай залуу хүбүүн Владимир Бадмаевич Доржиев Монгол оронхоо Жалсаниие асараа юм. Тийгээд нютагайнгаа зондо субарга бодхоохо гэнэн дурадхал оруулаа. Тийгээд бидэ, үбгэд, хүгшэд, залуушуул, баяртайгаар энэ дурадхалыень дэмжээбди.

Үнгэрэгшэ жэлэй октябрь нарада арба гаран үдэрэй туршада залуу хүбүүднэй «Хойто болдог» газарта субарга бодхоогоо. Барилгын бригадын ахалагшаар Александр Сырендоржиевич Зарбаев хүдэлөө. Залуушуул - Манзараша Молонов, Бэлигтэ Шагдуров, Доржо Хартаев; Лопсон Манзаров, Зоригто Бобоев, Содном Михеев, Хэшэгтэ Шагдуров гэгшэд бригада болохо хүдэлөө. Эдэнэртэ бидэ баярые хүргэхэ байнабди. Нютагай ажаһуугшад мүн лэ энэ хэрэгтэ туһа хүргөө. «Саян уула», «Булаг» гэнэн магазинай хүдэлмэрлэгшэд, нютагай басаган Гэма Николаевна баһал арга шадалаараа туһалалсаа болонод. Бидэ хоёр барилгашадтаа сайены шанаад байгаабди. Тиймээ наһажаал зоной зүгһөө нютагайнгаа зондо энэ субарга бодхоононойн түүлөө ехэ баярые хүргэжэ, буянтай, бурхантай ажаһуухыень хүсэнэбди.

Н. КОМИССАРОВ, Г. ШАГЛАЕВ.

Хужар нютаг.

Һаяын үдэрнүүдтэ Ивалгын дасанай хажууда эгээл түрүүшынхье агаарта ниидэлгын аппарат - шаар хэдэн минутын туршада агаарта дэгдэжэ, ехэл хонирхолтой юмэн болобо гээд сэнхир экранаар, газетнүүдээр сонсохгодо. Иимэ хонирхолтой хэрэгтэ Нижний Новгород хотодо ерэнэн Россин суутай аяншалаша Валентин ЕФРЕМОВ үүсхэбэ.

Бишье энээгээр хонирхожо, үглөөнэй арбан часнаа аяншалашада хонходожо эхилээ нэм, тийгэхэдэмни: «Мэнэ һаяар Ивалга ошохоо байнабди», - гээд тэрэмни телефоноор дуулаба.

Шаарые үдэрэй хоёр часаар агаарта дэгдэхүүхэ түсэбтэй байгаа. Харин саг соогоо энэ ушар болоогүй, нэгэ бага хожомдо. Юуцдэб гэхэдэ, үндэр түрэлтэ Хамба

АМГАЛАНТЫМНАЙ АМГАЛАН
БАЙДАЛАЙ ТҮЛӨӨ

Хориин аймагай зүүн захадань багахан 50 үрхэтэ айл болохо миний түрэнэн тоонто Амгаланта хуурин оршодог юм. Манай нютаг ехэ зохидхон газарта байдаг, тойроод олон ехэ тахилгатай хада уулануудтай. Тунгалаг хайхан Амгаланта горхоннай зүүн, баруун наланиудаа ниилүүлэн, хууринайнгаа баруун хажуугаар харьялан урдажа, Үдэ голдоо бурьялан ородог.

Амгалантадамнай урда, хойто талаһаа сэгнэгдэшгүй холимог ой модоор, урда ба баруун талаһаа томо ехэ шулуунуудаар бүрхөөгдэнхэй монсогор, бүмбэгэрхэн, үндэр Орголи-баабай гэнэн нэрэтэй тахилгатай хада бии юм. Энэ хадамнай нютагаархинаа ниоргопайнгаа арада аршалан хамгаалжа, ерэнэн айлшадаа хүндэлэн угтажа байха гэнэн урданай домогтой юм.

Энэ үнгэрэгшэ зундаа Амгаланта ба хаа-хаанагүй ажаһуудаг нютагаархимнай мүнэг зөөриёе суглуулжа, ехэ хайхан «Жанчип Чодон» субарга бүтээгээ. Субаргамнай Анаа дасанаймнай шэрээтэ Лыгсэг ламхайн зохёонгоо гоё хайхан зурагай ёһоор баригдаа. Энэ субаргамнай минн ганса субарга бэшэ, харин олон бүтээлтэй комплекс болонхой. Нютагаймнай бүхы сахюусад, сабадагууд, үбгэд, хүгшэд буландаа Орголи-Бүмбэгэр баабайдаа ержэ, обоо тахилгандаа, бэшэше буянайнгаа найр наадандаа сугларжа, бүхы зон амитадаа абаржа, хамгаалжа, аршалжа, туһалжа байхын түлөө хоёр метр үндэртэй, дүрбэн зүг, найман хизаар гэрэлтүүлжэ байхан толгой, ханхинажа байхан хонхонуудтай дэбисхэр дээрэ табан субарганууд бодхоогдонхой. Найман сагаан гэшхүүр дээгүүр гэшхэжэ, субаргадаа ошожо, гол субарга доро тодхоогдонхой Сая маанин хүрдэ эрыюулэн, буян олон байхамнай болгогой.

Субаргимнай дээдэ зүүн талада Гомбо сахюусан, Сагаан Дара Эхэ, Аюуша бурханууды тахилхай, найман тахил үргэнхэй, мунхан-үргөө гэртэй. Нютагтамнай үндэр наһатай олон бурхантай, олон бурханай боти номтой Сүрэнхэр баабай байхан юм. Мүнөө тэрэ үргөөгэй гэр субаргын мунхан болоо.

Орголи-Бүмбэгэр баабаймнай 1968 оной апрель нарада хадынгаа дунда тэбтэгшэ томо монсогор шулуу өөрөө түлхижэ буулгахан байгаа. Энэ шулуу Еши-Лодой Римбүүшэ Багша адислажа, Бурхан багшын тарни бэшэ. Тэрэ шулуун дээрэ армаг тодхоогдожо хоройлогдоо. Энэ тэмдэг боложо бууһан шулуундаа мүргэжэ, адиста хүртэжэ байхабди.

Орголи-Бүмбэгэр баабаймнай баруун урда үндэр тэбдэг дээрэн алтамал шэрээр будагдахан, мүнөө һая гүйдэжэ ерээд байһандал адли тураг, ногоон хоёр ерэнэн зоноо, айлшадые ходоодо угтажа байха. Баруун хойто дунда тэбдэг дээрэн элинсэг худлинсагаймнай, уг гарбалаймнай эхин болохо хоёр үзэсхэлэнтэ хайхан дун сагаан хун шубууд нютагаа эрэн ниидэн дэбисэжэ байһаар тодхоогдоо. Субаргын хоёр талада обоо шулуун обоологдожо, хии мориодоо хийдхүүлхэ урганууд хуулгагдаа.

Багша ламхайнарай ном табижа, уншалга бүтээжэ байха нарабша сарай баригдаа, тон урдань сэргэм хүншүү табигдаха хонхон тогоон бии. Хоёр хажуу таладань хүн зоной мэгзэм мааниа уншажа хууха һандайнууд табигданхай. Субаргын бүхы барилга тойруулжа арбан хоёр жэлнүүд, дундаа табан үнгын хии мориодтой, тугуудтай, хорин дүрбэн һаднагуудтай хорой бүтээгдээ. Хоройн үүдэнэй хоёр талада зоной һүүдэртэ амаран байха хоёр беседкэ баригдаа.

Арьяа Баала Бурхан Багшын тарни һаруул хайханаар үндэр томоор бэшэгдэжэ, эхэ зургаан зүйл, хамаг амитан буянтай байхань болгогой.

«ЖАНЧИП ЧОДОН» СУБАРГАДАА
МҮРГЭЖЭ ЯБАХАБДИ

Иигэжэ «Жанчип Чодон» субаргадаа хүгдэн мүргэжэ, ажабайдалайнгаа наад тодхор зайлуулжа, аян замдаа гарахадаа, бэри буулгахадаа, басагадаа хадамда хүргэжэ үдэшэхдөө мүргэжэ ябахабди, мүн баһа ерэнэн айлшадаа хүндэлэн угтажа байхабди. Нютагаархинаа, ерэнэн ошоһон зоние урдаһаамнай угтажа, хойноһоомнай хаража манай субарганууд Орголи-Бүмбэгэр баабайтажа байха.

Манай нютагай үндэр ба дунда наһатай зон һарын дүйсэн үдэртэ сугларжа, сангарил хуран, этигэл, маани, мэгзэмээ уншадаг зантай юм. Мүнөө дулаан сагай үедэ субаргынгаа хажууда ошожо, уншалга хэдэг болонхой. һанаандаа нютагтаа, хургуулингаа хажуудаа таарама зохидхон талмай дээрэ нэгэ багахан дуган-уншалгын гэр бүтээгээ һаа, үхибууднайше һүзэг буянтай болон сагаан боди сэдхэлтэй ябаха байгаа гэжэ зомнай хэлсэдэг.

Манай нютагта 1995 ондо һаруул гоё шулуун байшантай дунда хургуули баригдаа нэн. Урда тэнь гансал эхин хургуулитай байгаа. Иигэжэ үхибууднай гэр дээрэ байжа, хургуулиа дүүргэхэ аргатай болоо нэн. хургуулиа дүүргэнэн хургад яһала олоороо саашаа ошожо, оюутад болон дээшэ хурдаг. Тийхэдэ зоной тоогой баримтаар манай нютагтаа гарахан яһала олон эрдэмтэд байха. Тэдэнэй тоодо техническэ мэргэжэлэй кандидат Дамба Дампилович Дондоков нютагай

эгээ түрүүшын эрдэмтэн болоһон байна. Эсэгынгээ харгы дамжан, Эрдэм хүбүүниинь эрдэмэй замаар ябаа. Дарима басаганиинь баһа эрдэмтэн болонхой. Мүн тийхэдэ хургуули дотороо үхибүүдэй саад хүдэлдэг. Эдэе хоол бэлдэхэ, эдээлүүлхэ таарама хайн столовотой. Багшанарай коллективтэ нютагаймнай залуузон ержэ хүдэлэнхэй. Бүхы техническэ талаар хүдэлжэ байдаг зонийн баһал нютагаархин болонго гэшэ аабдаа. Ехэл зохид эмхитэй, сэрэр хайн хургуули байна гэжэ би хаража ябадагби.

Хүдөөгэй библиотекэ, клуб, спортзал мүнөө үедэ яһала сагайнгаа шадалаар ажалаа хэжэ байдаг. Спортын талаар эдэбхитэй багша болохо Цыдыпов Алдар Агбанович хаяхана Россин Федерацийн габыата багшын нэрэ зэргэдэ хүртөө, яһала ехэ ажал ябуулдаг, бүхэ барилдаанай, боксын, теннисэй наадандаа Амгалантымнай хүбүүд, басагад аймаг соогоо суурхан байдаг. Тэрэ жэлдэ манай нютагай хүбүүн Ванжиллов Баяр Дамбаевич самбо барилдаагаар Россин чемпион болоод, удангүй бүхэдэлхэйн чемпион болоо. Иигэжэ эхэ эсэгынгээ аша туһаар, буянгаар өөдөө гаран, нэрыень үргэн, мүнше нютагаа, аймагаа суурхуулан хүбүүгээрээ бидэнэр, нютагай зон, бүхыдөө омогорхонбди. Тийгээд саашанхи харгыдань амжалта хүсэн, Олимпийн чемпион болохыень үрэнэбди.

Улаан-Үдэ хотодо баһалманай хургуулин шаби байһан, Бурядай радио комитетдэ ажалладаг, хурдан хурса Дашанимаев Владимир хүбүүн амжалтатай хүдэлжэ ябана. Гэхэ мэтэ тоолохо болоо наа, яһала хайн ябадалтай олон зон бии.

Хэндэше мэдээжэ, мүнөөнэй

үедэ хүдөө ажахымнай байдал хүндэ хүшэр, һалбаригүй болонхой гэшэ бээ. Тиибэше, Жамбалдоржиев Баянтан гэжэ айлайхи фермерэй ажахы эмхидхэн, бүхэриг шанга ажабайдалтай байдаг, олон һалбари хүгжөөн ябууланхай.

Хамтын ажал гэхэдэ, СПК «Амгаланта» гэжэ бии. Анхан яһала томо Георгиевкын совхозой отделени байһан байгаа. Совхозой панхаруутан һалахада, мал адууһан, хонид ба зөөри СПК-дамнай мүртэй үлөөгүй. Энэ жэлдэ гүрэмнай хүдөө ажахыгаа бодхоохо гэжэ түсэб табижа, мүнэг зөөри һомолхоёо байхадань, манай СПК-да хубинь хүртэжэ, саашаа һалбаржа эхилхэ бээ гэжэ найдагдана.

Мүнөө үедэ, Хориимнай аймагаар абаад үзэхэдэ, иимэ манай хуурин мэтэ багахан нютагуудта, хургуулиа тойрон бүхы нютагай зоной ажабайдал ябуулагдан байна гэжэ ойлгогдоно. Тиибэше нютагуудаар үхибүүдэй тоо үсөөн болохо, бага хургуулинууд усадаггүй хаагдаха баатай бологдонхой. хургуулиемнай хаангүйгөөр, дээрэн бэшэ нютагуудай хүүгэдые суглуулан томдохон, үндэнэн буряад хургуули тогтоохо байгаа һань, ехэ таарамжатай нэн ха гэжэ һанагдана, юундэб гэхэдэ, аймагай зүүн захда манай хургуули эгээл шэнэ барилгатай баазатай байна. хургуулимнай һалбаржа саашаа томодохдоо һань, манай нютаг саашаа улам хэргээгдэжэ, арад зоной ажабайдал хайжаран, дээшэ хүгжэхэ нэн ха.

Би Сагаан һарынгаа орожо ерэнэнтэй дашарамдуулан, хаа хаанагүй байһан бүхы нютагаархинаа халуунаар амаршалан, амгалан тэнюун байдалтай, буянтай хэшэгтэй ажаһуухыень хүсэнэб!

Цыбаандари ЖАЛСАНОВА, ажалай ветеран.

Улаан-Үгэ.

Урилга

«БАЙГАЛ» ТЕАТРАА АЙЛШАЛААРАЙТ

Манай Буряад ороноймнай омогорхол болохо, урдаа хараха, Буряадайнгаа ёно заншалые бүхы дэлхэйтэй танилсуулжа ябадаг Буряадай гүрэнэй «Байгал» гэхэн үндэһэн театрай коллектив Сагаалганда ехэ программа бэлдэжэ байна.

Ч.Павловай нэрэмжэтэ буряад арадай инструмент-нүүдэй оркестр залуу дирижер Жаргал Токтоновой ударидалга доро мэдээжэ дуушад Россин габьяата артистка Х.Аюржанаева, Шэнэхээнэй буряадуудай шэнэ шэнэ дуунуудые гансашые Буряад арадтаа мэдээжэ бэшэ, хари гүрэнүүдтэ мэдээжэ болоһон Бадма-Ханда Аюшеева,

Булат, Сэсэг Сандиповтанай гэр булэ, Баатар Цыпилов, Эльвира Цыремпилова, Амархүү - Монголой бэлигтэй залуу дуушан, Галина Бадлуева, Гэрэлма Жалсанова, залуу хүгжэмшэн Александр Шодонов лимбэ дээрэ буряад, монгол композиторнуудай хүгжэм гүйсэхдэхэ. Тиихэдэ кхмер, биелтэ, япон, монгол, коряк, солонгос болон бусад хатарнуудые бэлигтэй залуу хатаршад гүйсэхдэхэ бэлдэжэ байна. Мүн эндэ буряад арадаймнай хээр шаалганай наадан бэлдэгдэжэ байна, 1995-96 онуудай Сагаалганда оперно театрай тайзан дээрэ хээр шаалганай наадан олон

харагшадый сэдхэл баярлууддаг, 1000 түхэриг хүртэр аймшагтай хатуу хээр шаажа, хухалжа шаданан харагшад абагша хэн. Би өөрөө тэндэ концертын программые хүтэлдэг байхадаа, Сагаалганай хайндэртэ ерэгшэдэй энэ хээр шаалганай нааданда хабаадагшадый баярлаха, хүхихые харахадаа, ехэшые баярлагша хэм.

Тиимэхэ би дурадахуу: «Байгал» театрай Сагаалганай концертад ерэхэдэ, хээр бэдэржэ, оложо, эбэртэлжэ ерээд, эдэбхитэйгээр хабаадалсыт. Шадабал, хайнаар бусалгаад, хээр шаалганай нааданда хабаадалсахадатнай,

буришые һонин болохо бшуу. Та бүгдэ буянтай Буряад хайхан оронойнгоо арад түмэниие Сагаан харын шэнэ жэлээр амаршалаад:

Бадархан зулын буурсаг мэтэ Буряад зоной заншал алдангүй, Бурханай урда буян хэшэгтэй,

Буурал сагаан толгойтой боложо шадатгы!

Гунзэн-Норбо ГУНЗЫНОВ, концертын программые ударидагша, Буряадай арадай артист, Россин соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ.

СУУТА ВИОЛОНЧЕЛИСТ

ДЕНИС ШАПОВАЛОВ УЛААН-ҮДЭДЭ

Байгша оной февралин 1- нээ мэдээжэ «Байгал» театр «Унтаршагүй гал гуламта» гэхэн проектээр зохбогдоһон концерт-наадаая харуулжа эхилхэн.

Арба гаран үдэрэй туршада республикын ажаһуутшад, айлшад энэ театрай артистнуудай гүйсэхдэхэн ульгам гоё буряад дуунуудые, хатар наада хараха аргатай. Гэбшые концертад ерэгшэдые ёохор хатарта хургаха, буряад арадай дэглүүдтэй, шэмэг зүүдхэлнүүдтэй танилсуулха.

Түгэсхэлэй, февралин 14-дэ болохо концертад бүхэдэлхэйн мэдээжэ виолончелист хүгжэмшэн Денис Шаповалов хабаадаха байна.

Арбан нэгэ наһатайдаа өөрын түрүүшын концерт табиһан Денис Шаповалов 1998 ондо П.И.Чайковскийн нэрэмжэтэ уласхоорондын конкурсдо түрүү нуури эзэлһэн. Гадна нэгэтэ бэшэ мэдээжэ Мстислав Ростропович, Владимир Спиваков дирижернуудтай тайзан дээрэ хамта хүдэлжэ, бэлиг талаангаа гэршэлээ юм. Дээдын хэмжээнэй уласхоорондын конкурснуудта хабаадаһан Денис Шаповалов хари гүрэнүүдэй урдаа хараха симфоническа оркеструудтэй хүдэлжэ, уян хайхан найруулгануудые гүйсэхдэхэн гээшэ.

Февралин 14-дэ хүндтэй айлшан Улаан-Удын хүгжэмдэ дуратай харагшэдые нилээд баярлуулхань. «Байгал» театрай Ч.Павловай нэрэмжэтэ буряад арадай инструментнүүдэй оркестр энэ хамтын концерт табихадаа, уран хайханай хүгжэлтын саашанхи замаа түсэблэн хараална. Денис Шаповаловай болон бусад хари гүрэнэй, Россин хүгжэмшэдэй, алдарта артистнарай аша туһаар манай оркестр уран хайханай талаар бэдэрэлгын үшөө дээдэ шатада гараха эрмэлзэлтэй байһыен тэмдэглэлтэй. Эшигма ЦЫБЕНОВА.

УРДАНАЙ КИНО ХАРАХААД ЕРЫТ

Нийслэл хотодомнай февралин 17 - ноо эхилээд, 19 хүртэр «Великий немой» гэхэн нэрэтэй кинофестиваль үнгэргэгдэхэн.

Гурбан үдэрэй туршада улаан-үдэнхид Вера Холодная гэхэн актрисын наадаһан кинофильмүүдтэй танилсажа, одоол жаргахаш хаш. Таби гаран фильмүүдтэ наадаһан Вера Холодная хорёод онуудаар ехэ суутай киноактриса байһан юм. Тус хэмжээ ябуулгада тэрэнэй хабаадаһан «Молчи, грусть, молчи», «Миражи», «Жизнь за жизнь», «Дети века» гэхэн фильмүүд зондо харуулагдаха юм. Эдэ фильмүүдтэ шэнээр хүгжэм бэшгэдэхэн.

Һонирхоһон зон «Фабрика кино» гэхэн кинотеатр ерэжэ, эдэ фильмүүдые хаража, телевизионно дамжуулга-үдэшэдэ хабаадаха аргатай. Энэ хэмжээ ябуулгые «Другое кино» гэхэн эмхи эмхидхэнэ. Тэрэ 2000 ондо «Кармен» кинокомпанияр эмхидхэгдэжэ, олон һонин хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэдэг заншалтай. Тиин иимэ фестивалнууд бүхы Росси дотор үнгэргэгдэхээр хараалагдана.

Авторай фото.

Янжам ЖАПОВА.

АРАБ ОНТОХОНУУД ҺОНИН ДАА!

Араб арадуудай онтохонуудай удхаар «Тысяча и одна ночь» гэхэн балет оперо болон баледэй театрай тайзан дээрэ табигдажа, сугларгашадые ехэ баясуулба.

Тус балетнэ зүжэгые балетмейстер-постановщик, Таджикистан Республикын арадай артист Музафар Бурханов табиһан байна. Баледэй уран зураашад - Буряадай соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэд Михаил Болонев, Остафий Болонев. Зүжэгэй дирижер-постановщик - Буряадай искусствын габьяата хүдэлмэрилэгшэ Валерий Галсанов, хормейстершые - Россин искусствын габьяата хүдэлмэрилэгшэ Борис Ким.

Энэ балет хаража байхадаа, арабуудай гайхамшагта үлыгэр онтохонууд соо ороһон шэнги. Урдын урда сагта Шах Шахрияр гэжэ хаан нууһан. Шехерезада гэжэ басаган тэрэ хаанда онтохонуудые хөөрдэг хэн. Тэрэ Шах Шахриярта Синдбад-мореход, Рухх шубуун, Будур хатай, Али-Баба болон дээрмшэд тухай хөөрэнэ. Үдэшэ бүри Шах Шахрияр һонин онтохонуудые шагнажа, байр баясхалантай нууна.

Шахриярые РБ-гэй габьяата артист В.Кожеников, Шехерезадые РБ-гэй габьяата артистка Е.Самсонова наадабад. Синдбад-мореходые - И.Иванов, Рухх шубууне - Б.Цыбикова, Аладдин хубууне - РБ-гэй арадай артист Б.Намитов, Будур хатаниие - А.Иванова, Али-Бабае - РБ-гэй габьяата артист Б.Дамбаев, Марджаные - РБ-гэй габьяата артист А.Башинова наадабад. Янжам КИМ.

В.Б.САГАНОВАЙ ОЙН БАЯР

Энэ жэлдэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй түрүүлэгшэ Владимир Бизьевич САГАНОВАЙ түрэнһоор далан жэлэй ойн баяр тэмдэглэгдэхэе байна.

Ойн баяртань зориулагдажа, нийслэл хотодо, Түхэнэй аймагта эдэб хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэхэ түсэбтэй. Улаан-Үдэдэ эрдэмэй-практическа конференци, концертнууд, выставкэнүүд үнгэргэгдэхэ юм. Июнь багаар В.Б.Саганов тухай ном барлагдан гараха, тиин тэрэн тухай видеофильшые бүтээгдэхэе байна. Хотын үйлсэнуудэй нэгэндэнь Сагановай нэрэ үгтэхөөр хараалагдана.

Москва хотоһоо гэр бүлын дүтын нүхэд, КНДР-тэ советскэ Хосольстводо вице-консулоор хүдэлхэн нүхэрын болон бэшэ бусад суг хүдэлхэн зон ойн баяртан олоороо сугларха. Янжам ЖАПОВА.

Эрхүүһээ мэдээсэнэ

«АЗЬ» ШАН -

АБЬЯАС БЭРХЭ ОЮУТАДТА

Заншалта ёһоор жэлэй түгэсхэлдэ Эрхүүгэй гүрэнэй университетэй хэлэ бэшэгэй факультедэй дэргэдэ «Азь» шанда хүртэгшэдэй баяр ёһолол үнгэрдэг юм.

Олонийтын, илангаяа оюутадай ханамжаар, согсологдоһон үрэ дүнгүүдээр энэ үнгэржэ байһан жэлэй эрхим оюутада, багшанар элрүүдэгдэхэ, хотын рекламна агентствэнүүдэй, хургуулинуудай, олоидо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй дундаһаа эрхимүүд шэлэгдэдэг байна.

Энэ удаа буряад хэлэнэй ба литературыны кафедрые даагша, хэлэ бэшэгэй кандидат, доцент Елена Константиновна Шаракшинова тус шанда хүртөө. Оюутадай дундаһаа энэ шанда 4-дхи курсын оюутан Баярма Цырендашина, 2-дохи курсын Екатерина Балданова, 1-дхи курсын Дашима Санданова гэгшэд зууршалагдаһан байгаа. Олоной дуутаар Екатерина Балданова «Азь» шанда хүртөө.

Эшигма ЦЫБЕНОВА.

ҺУРГУУЛИНУУД СОО ХҮЙТЭН

Буряад Республикадахи Роспотребнадзорой территориальна управлениин мэргэжэлтэд хурагшадый үбэлэй амаралтын һүүлээр республикын хургуулинуудай байшангууд соо дулаанай гурим сахилгын шэнжэлэлгэ-шалгалта үнгэргөө.

Тиигэжэ республикын хуралсалай 26 эмхи энэ шалтаганһаа боложо, саг зуура хэшэлнүүдээ болоулха баатай болоо.

Байгша оной январин 16-да Эздын аймагай гурбан хургуулида хүйтэн байһанһаань боложо, үхибүүдэй хуралсалай амаралта үргэлжэлүүлэгдээ. Энэ ушараар Нархатын, Хасууртын, Ашангын, Выдринэй хургуулинууд ажалаа тогтоонхой.

Саг соогоо шулуун нүүрһэ үгы байһан шалтагһаа Хэжэнгын интэрнат-хургуули долоон хоногой туршада хэшэлнүүдэ ябуулаагүй.

Улаан-Үдэ хотын найман хургуулида мүн лэ энэ асуудалаар шалгалта үнгэргэгдөө. Класс соо 18 градус байха ёһотой аад, зарим таһалганууд соо 10-15 градус байба. хургуулинууд соо дулаан байдалай гурим сахилгын шалгалтанууд үдэр бүри хинагдажа байха.

Буряад Республикадахи Роспотребнадзорой ТУ-гай мэдээсэлээр Эшигма ЦЫБЕНОВА бэлдэбэ.

ХОРИ НЮТАГ҂АА ШЭНЭ

ЛОМОНОСОВУУД

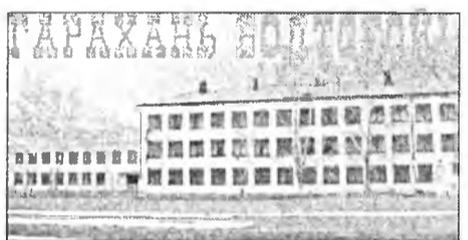
Хори буряад угсаатанай түрүүшын хургуули 1806 оной январин 24-дэ байгуулагдаһан түүхэтэй. Энэ жэл Хорин нэгдэхин хургуулиин хоёр зуун жэлэй ойн баяр тэмдэглэгдэхэе байна. Хорин хургуули (Анагай училищи) байгуулагдаһын хэрэгтэ Хорин ахмад тайшаа Галсан Мардаев ехэ аша туһаая оруулан юм. Тиихэ үе сагта буряад зон гэр гэртэ ябалсажа, ном үзэгтэ хурадаг хэн.

Тэрэ үе сагһаа хойшо олон жэлнүүд үнгэрөө. Мүнөө үсын хургуули шэнэ эрилтэнүүдтэй, жэл бүри тус хургуули дүүргэгшэд Россин томо томо хотонуудай оюутада болоод тарадаг юм. 1998 онһоо Хорин нэгдэхин хургуули Буряадай гүрэнэй университеттэй «хургуули-вуз» гэхэн харилсаатай болонхой. 2004 ондо гимназическа класс нээгдээ юм. Энэ хургуули дүүргэгшэд заал хаа үндэр нэрэ солодо хүртэдэг юм. Тэдэниие нэрлэбэл, уран зохёолшо Х.Н.Намсараев, профессор А.В.Бугадаев, бултыен нэрлэхэ болоо хаа, олохон лэ эрдэмтэн, бэрхэ мэргэжэлтэд байха.

Тус хургуулида бэрхэ бэлигтэй багшанар олоороо хүдэлнэ. Жэшээлбэл, РФ-гэй габьяата багшанар Дарима Евдокимовна Болдопова, Капитолина Владимировна Монхорова, РБ-гэй габьяата багшанар Ксения Нимаевна Гармаева, Людмила Иосифовна Журомская, Долгор Цырендоржиевна Цыреторова, Гильда Георгиевна Цырендоржиева гээд нэрлэхэ болоо хаа, тон олон байна.

Иймэл бэлигтэнэй Хори нютагта сугларанхай хадань, тэндэхи үхибүүд хуралсалдаа оролдосотой, хүбэлгэн ухаатай хүнүүд болодог юм. 1995 онһоо хойшо хургуулида Ломоносовой нэрэмжэтэ олимпиада үнгэргэгдэдэг заншалтай. Хорин аймагай хурагшад сугларжа, литература, түүхэ, хими, физикэ, географи гэхэн предметүүдээр эрдэм мэдээсэе харуулдаг юм.

Намарай эхин нарада хургуулиин ойн баяр тэмдэглэгдэхэ. Эндэ хураһан зон олоороо ерэжэ, хургуулингаа ойн баярта хабаадалсыт. Янжам ЖАПОВА.

Сагаалганай урдахи хөөрэлдөөн

«АЛТАРГАНА-2006» БУРЯАД ОРОНДОМНАЙ ЭГЭЭЛ ТҮРҮҮШЫНХИЕЭ НАЯРХАНЬ

С.Д.Доржиев

Түрэл буряад арадаймнай ёно заншал, соёл, түүхэ, урданай урлал, мэргэжэл, спортын үндээн түхэлнүүдые хэргээхэ, саашань хүгжөөхэ, залуу зондо дамжуулха гэхэн ехэ үүргэтэйгээр, гол уг зорилготойгөөр 1994 онһоо эмхидхэгдэжэ эхилхэн «Алтаргана» гэхэн буряад үндэһэтэй уласхоорондын фестивальнууд хадаа Буряад Республикын, Шэтын, Эрхүүгэй областьнуудай, Агын болон Усть-Ордагай Буряадай автономито округуудай, Монголой, Хитадай, Россин болон СНГ-гэй хотонуудта ажаһуудаг буряад зоной харилсаа батадхана, бэлиг талаангыень элирүүлнэ, зүрхэ сэдхэлыень баяжуулна гэшэ. Тэрэһэлэн байгша оной зун (2006 оной июнин 30-наа июлин 3 хүрэтэр) анха түрүүшынхиеэ Буряад орондомнай Улаан-Удэ хотодо «Алтаргана-2006» гэхэн буряадуудай үндэһэтэ уласхоорондын фестиваль - ехэ һайндэр эмхидхэгдэхэн. Тиимэһээ бидэ апрель һара соо байгуулагдаһаар 75 жэлэйнгээ оие тэмдэглэхэ байһан, бэлиг талаантай зоной гуламта гүүлэдэг РЦНТ-гэй (директорынь, Россин соёлой габыата хүдэлмэрилэгшэ Н.Г.Донсоронова) директорэй орлогшо, Буряадай соёлой болон искусствын республиканска училищини фольклорой багша С.Д.ДОРЖИЕВТА хандаһан байнабди.

- Сергей Доржиевич, түрэл Буряадтаманай анха түрүүшынхиеэ «Алтаргана» мүнөө зундаа наярхань, арад зоноймнай бэлиг талаан элирхэйдэг эхэ һайндэрнай эхилхэн гэжэ мэдэжэ байнабди. Энэ ехэ удаха шанартай, уласхоорондын шэнжэтэй фестивалда ямар бэлдэлгэ эхилэнхэйб, энэ һайндэрые угтуулан, юун хэгдэжэ байнаб, хөөрөжэ үгыт.

- Нэгтүрүүн 2005 оной июлин 13-да баталагдан гараһан (419-р номер доро) Буряад Республикымнай тогтоолой ёһоор «Алтаргана-2006» гэхэн буряад үндэһэн уласхоорондын фестиваль Буряад орондо үнгэргэхэ гол үүргэтэй республикын Президент А.В.Потапов, Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ А.Г.Лубсанов түрүүтэй харюусалгата зоной тус фестивалини эмхидхэлэй комитет байгуулагдаһан байна.

Удаань үнгэргэжэ жэлэй ноябриин 10-да уласхоорондын фестивалини эмхидхэлэй комитетэй гэшүүд фестивалини дүрнэ, программа баталаад, республикынгаа Соёлой болон олондо Мэдээсэл тараалгын министрствэдэ даалгаа, фестивалини дирекци, тааралдан ажалаха хүдэлмэриэ элирхэйлэ.

Үндэһэтэй комитетэй, Соёлой министрствын, физическэ культурын республиканска агентствын дэргэдэ хүдэлмэрин тусхай бүлэгүүд бии болгодоо.

Нёдондо сентябриин 30-да Соёлоймнай министрствын коллегийн зүблөөн дээрэ «Алтаргана» бэлдэлгын ябаса тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэ һэн. Соёлой министрствын сайт дээрэ «Алтаргана» гэхэн тусхай хуудаһан нээгдэбэ. Тиихэдэ «Алтаргана-2006» гэхэн фестивалда бэлдэлгэ болон үнгэргэлгэ тухай эрхимээр бэһэһэн, телеэкранда буулгаһан, радиогоор хөөрэхэн мэдээсэлэй албанай хүдэлмэрилэгшэдэй, журналистнуудай дунда конкурс сонсохгодоо.

Байгша оной январийн 27-до Соёлой министрствын коллечи дээрэ, мүн январийн 31-дэ Правительствын зал соо тус фестивалини регионууд хоорондын зүблөөн (үдэрэй 14 саһаа) дээрэ

«Алтаргана» бэлдэлгын асуудалнууд хараалагдаха, хэгдэхэ ажал тодорхойлогдохо. Тиимэһээ эмхидхэлэй комитетэй гэшүүд, зүблөөндэ хабаадагшад - республикымнай аймагууднаа, Шэтэһээ, Эрхүүһээ, Агын болон Усть-Ордагай автономито округууднаа, Монголоо, Хитад, бусад регионууднаа ерэхэн айлшад Улаан-Удэдэ эмхидхэгдэхэ Сагаалганай һайндэрүүдтэ хабаадаха юм.

- Түрүүшын фестивальнууднаа манай Буряад орондо үнгэргэгдэхэ фестиваль юугээрэ илгаатайб, ямар шэнэ программа, дүрнэ баталагдааб, ямар шэнэ түхэлнүүд анха түрүүшынхиеэ программа соо оруулагдааб?

- 1994 ондо Монгол орондо Монголой бэлгитэй эмхидхэлшэ, алдар солото дуушан Д.Жаргальсайханай (2005 ондо «Буряад Үнэн» - «Дүхэригэй» сонсохон «Буряадай түрүү хүнүүд» гэхэн конкурс лауреат болоһон) ударидала доро анха түрүүшынхиеэ эмхидхэгдэхэн «Алтаргана» фестиваль хадаа гансал арадай дуунуудай конкурс эмхидхэлгээр эхилхэн гэшэ. Удаа дараалаан, программаяа хубилгаа. Россидамнай 2002 ондо Агада үнгэргэгдэхэн «Алтаргана» дээрэ программа сөөн фольклорно коллективүүдэй конкурс, буряад һеы гэрнүүдэй, округ тухай дуунуудай харалга-конкурснууд, шэмэглэн гоёолгын искусствын выставкэ, арадай дуу гүйсэдхэгшэдэй конкурс оруулагдаһан байгаа.

Харин мүнөө «Алтаргана-2006» гэхэн уласхоорондын фестивалини программа ехэ баян, түхэлнүүдэй олон болоо: хамтадаа 11 зохёохы конкурснууд баталагдаа, олонхинь залуушуудта зориулагдаа. Жэшээнь, мүнөө үеын архитектурын проектүүдэй выставка-конкурс, үльгэршэнүүдэй болон магтаал, соло (одическая поэзия) татадаг зоной конкурс хараалагдаһанхай. Тиихэдэ «Эрын гурбан нааданһаа» (бүхэ барилдаан, мори уридаан, нур харбаан - амьарлагдаһанхай программа бии) гадна шатараар мурьсэхэ. Модельернүүдэй, хэблэлэй зүйлнүүдые, ном, календарь гаргаг-

шадай выставкэ, «Дангина» гэхэн сэбэр, һайхан, залуу басагадай дунда, мүн залуу поэдүүдэй дунда эмхидхэгдэхэ конкурснууд олоной һонирхол татаха байха. Эгээл ухаатай сэсэн, үндэр һайхан бэстэй, сэбэр шарайтай, түрэл хэлсээ, ёно заншалаа һайн мэдэхэ эрхим буряад басагыне - ёһотой дангиные шэлэхэди даа.

Тус фестивальдамнай Монголой, Хитадай, Агын, Шэтын, Эрхүүгэй, Усть-Ордагай, мүн тийгээд Москвагай, Санкт-Петербургыни, Красноярскын, Киевий, Якутскын, Владивостогтой, республикымнай аймаг бүхэнэй делегацинууд - түлөөлэгшэд, фольклорой эрхим коллективүүд, уран бэлигтэн, алтан гартай мастернууд хабаадаха.

«Алтаргана» фестивалие угтуулан, олон тоото конкурс-фестивальнууд эмхидхэгдэхэ. Нэн түрүүн аймаг бүхэнэй эрхим социально-соёлой комплекснууд июнь һарын эхээр конкурс дүнгөөр элирүүлэгдэхэ. «Алтарганые угтуулан» гэхэн программын үрэ дүнгөөр эрхим коллективүүдые, мастернуудые, поэдүүдые, композиторнуудые шэлэжэ, РЦНТ-дэ «мастер-классуудай» хэшээлнүүдтэ һургажа, бэлиг талаангыень хүгжөөхэ, бусад регионой түлөөлэгшэдтэй мурьсэхэ зоние хүмүүжүүлхэ гэхэн уг зорилгонууд хараалагдаа.

Уласхоорондын ехэ удаха шанартай тус фестиваль эмхидхэхэдэ, бидэ нэн түрүүн залуушуулые эндэ хабаадуулха, урданайнгаа ёһо заншалуудтай, соёлтой танилсуулха, уг угшитайн холбоо барисаа байгуулха, зохёохы ажалыень улам эршэдүүлхэ гэхэн хараа түсэб табиһабди.

- Сергей Доржиевич, гарахаа байһан Гал Улаан Нохой жэлдэ суг хүдэлдэг нүхэдтөө, бүхы зондо, уншагшадтаманай, соёл, искусствын хүдэлмэрилэгшэдтэ юу хүсэхэ байһабта?

- Шэнэ гараһан Шэнэ жэлдэ, гарахаа байһан Нохой жэлдэ соёлой талаар манай эмхидхэн бүхы конкурснуудтаманай, хэмжээ ябуулгануудтаманай, үдэшнүүдтэмнай эдэбхитэйгээр хабаадыт гэжэ уринабди. Булта элүүр эхэ, эбтэй эетэй, үндэр соёлтой, үлзы хэшэгтэй һуугыт даа. Сагаан һарымнай «Гэсэр, Дангина» конкурсдомнай, «Алтаргана» фестивалдаа олоороо хабаадыт гэжэ уряалнабди.

Ёһо заншалаа сахижа, үри хүүгэдтэ дамжуулжа, ерээдүй сагта арад зомнай амгалан тэнюун, аза жаргалтай ажаһуухань болтогой!

- һайн даа. Танда баһа зохёохы ажалдатнай амжалта, гэр бүлэдэнтнай, ажабайе-далдатнай һайн һайханые хүсэе!

Бэлигма ОРБОДОЕВА
хөөрэлдэбэ.

ЗУРАГУУДАЭЭРЭ: Монголодо үнгэрхэн «Алтаргана» фестивалини - һайндэрэй үзэгдэлнүүд.

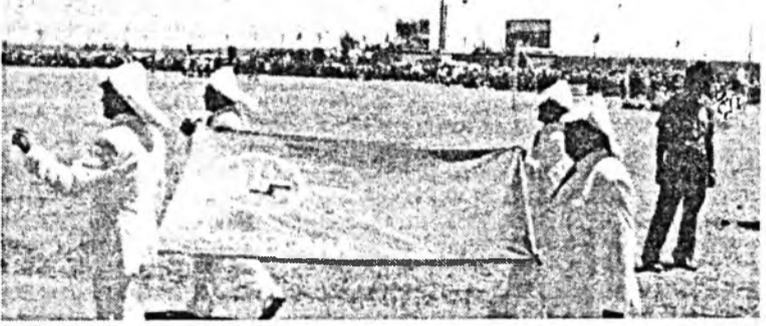
Гэр бүлын альбомһоо.

С.Д.Доржиев угтамжын үедэ: Россин соёлой болон олондо мэдээсэл тараалгын министр А.С.Соколов (баруун гарһаа)

ВАРК-ын президент Б.Д.Баяртуев «Алтарганын» туг дамжуулгын баярай ёһолол дээрэ (Монгол орон)

ГОК Республиканский центр народного творчества
Министерства культуры и массовых коммуникаций

Республики Бурятия информирует о том, что
в соответствии с планом основных республиканских мероприятий «Навстречу Алтаргане» в г.Улан-Удэ пройдут:

1. Республиканский конкурс исполнителей бурятских народных песен «Алтан гургалдай» - 28 февраля - 1 марта 2006г.;
2. Республиканский конкурс улигершинов и исполнителей одической поэзии бурят - 9-10 марта 2006г.;
3. Республиканский конкурс среди бурятских фольклорных коллективов «Один день бурята» - 9-10 марта 2006г.

Цели, задачи и основные условия данных конкурсов соответствуют условиям Положения Международного бурятского национально-го фестиваля «Алтаргана-2006» (пункты 4.1, 4.2, 4.5).

Командировочные расходы (проезд, проживание, суточные) за счет направляющей организации.

По окончании конкурсов планируется проведение мастер-классов с участниками-победителями.

Заявки на участие необходимо подавать за неделю до конкурса в РЦНТ (г.Улан-Удэ, ул. Красногвардейская, 32).

Сагаалганай хүндэлэлдэ

ГАЛ ЗАЯАША, ГАЛ ГУЛАМТА ТАХИХА ТУХАЙ

Жэлэй дүрбэн сагта дулаанаар жэгнэн байдаг Гал заяашамнай, гал гуламтамнай. Үе сагаймнай оршон байдалда атомай, зайн галай, газай хүсөөр, үльгэр далай шэнги оньхото эди шэдээрээ маанадаа тэжээнэл, арад түмэнэймнай, гүрэн түрүмнай ажамидаралые хүжөөлснэл.

Уг удамайнгаа, элинсэг хулинсагайнгаа, үбгэн аба эжынэрэйнгээ нангин захяа нургаалнуудые үри саданартаа, ургаж абаа залуу үетэндөө, нургуулин шабинарта, дээдэ нургуулинуудай оюутада баг-

шанарай, хүмүүжүүлэгшэдэй ойлгуулжа үгэхэ, дамжуулжа гэшэ нангин уялга болоно. Хэр угһаа буряад зон гал гуламтаяа сахидаг байһан юм. Гал заяашаяа, гал гуламтаяа бузарлахагүй, нангинаар тахижа гэжэ оролдодог гэшэ. Энээн тухай залуу үетэндэ хэлэжэ үгэхэ дуран хүрэнэ.

Гал гуламтаһаа сэнтэй юун байхаб даа. Гал заяашаяа гомдохоохогүйн тула, нэгдэхээр, нягта наринаар сахин хамгаалжа, үнэнэ дарамтыень ехэдүүлэнгүйгөөр, саг сагтана сэбэрлэжэ байха шухала. Хоёрдохоор, түлээ гэртээ оруулахдаа, няд гэртэр хаяхагүй, ехэ хорюултай, тэбшэхээрше.

Гурбадахяар, үзүүртэй гү, али хурса хэрэгсэлээр носожо, бадаржа байһан галаа худжа болохогүй. Дүрбэдэхээр, бог шоройгоо, элдэб юумэ аршаан саарһа галдаа хэжэ огто болохогүй. Заяашамнай бузарлаа һаа, өһөдүмнай бэе махабдта яра шарха гаража магадгүй. Табадахинь, эди шэднтэ гал заяаша гуламтаяа наринаар тахижа, саг сагтаа халуун эдээнэйнгээ дээжые, тоһо үргэжэ байбалнай, ехэтэ үлзы дэмбэрэлтэй байхамнай сэгнэшгүйл.

Гуламтымнай галай бадаран носожо байха үедэ гэрэй эздэ галдаа үргэл хэхэ ёһотой. Ти-

хэдэ «Гал заяаша - тандаа, үлзы хэшэг - мандаа» гэжэ хэлээд үргэхэ хэрэгтэй. Ингэжэ галаа тахижа байһан гэр бүлэ үлзы хэшэгтэй байдаг юм. Эдэ нангин үгэнүүдые хэлээд галдаа тоһо үргэбэлтнай, уярмаар хүгжэмтэ абяан гараһан шэнги болоод, галтнай улам ошотой, хүхиюутэйгээр бадаран носошоход даа. Жэлэй дүрбэн сагта жэгтэй дулаанаар жэгнэн байдаг Гал заяашамнай, гал гуламтамнай бадаржал байхань болтогой!

Доржо САМБУЕВ,
ажалай ветеран.

Хэжэнгэ тосхон.

САГААН НАРЫН МЭНДЭ

Саяан уулын араар
Сагаан үүлээ тараан,
Саһаар бурган байһан,
Салгяа Баргам найхан.
Эгээл мүнөө үглөө
Эмээл морёо унааг,
Золтой арюун сагаар
Золгооб талаян талаа.
Малаан халзан дайгаар,
Малаа үсхэн хуугаа
Сарюун буряад зонгом
Сагаа нарын мэндэ!

Жэлэй гулаан сагта
Жэгтэй уян дуутай,
Жэргэмэлхэн шубуунда
Жэгүүртэнһээ мэндэ!
Аглаг номин агаарһаа,
Арбан түбиу заяагша
Латан наран шамда,
Амитан бүгэдүн мэндэ!
Уужам үргэн Бурядаим
Уула, хада тайганууд,
Уһа, голнууд, таанарта
Улаг зонойм мэндэ!
Сэнхир хүхэ замби дээр
Сэргэ болон урһан
Талын ганса могодо
Таншуунууһааш мэндэ!
Урилдаанай газарта,
Уридшалан ерээшэ
Ульгам дошхон хүлэгүүгтэ
Урһашанһаань мэндэ!
Барилдаанай талмайга
Барас мэтээр тэмсэгшэ,
Баатар малша хүбүүндэ
Баабай эжын мэндэ!
Арбан халаа Хэжэнгын
Арбан залаа сээжэ дээр
Түмэн хонигдоо үсхэгшэ
Түрүүшүүлдэ мэндэ!

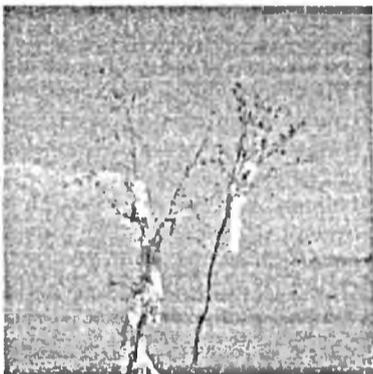
Дондок УЛЗЫГҮЕВ.

1961

Дурадхал

БАРГАЖАН, ХУРАМХААНАЙХИД, ТАЙЛГАЯА ЭМХИДХЭЭЛ!

Иимэ гаршаг хараһаар «Буряад үнэн»- «Дүхэрнэй» олон тоото уншагшад - нэн түрүүн Баргажанай, Хурамхаанай аймагуудай хүн зон үдэр бүрийн үрьезн соо туха сүлөөгүй ябаашье һаа, энээхэн статьяе мин орхингүй, анхаран уншаһаа оролдохол байха гээд һанагдана. Юундэб гэхэдэ, эндэхэ хүзэгшэд үдэр бүри Боолон-Түмэрөө, Бархан уулаа, Буха ноён баабайгаа дурдажа, эдидэг эдээнэйнгээ, уудаг ундынгаа, архи тамхынгаа дээжые үргэн зальбардаг байна бшуу. Зарим тэдэ тайлбаринууд эндэ хэрэгтэй хэ.

Буха-ноён баабайн нангин шулуун дүрсэ Баргажанай районной Баян-Гол шотагһаа холо бэшэ оршодог Бодон нууринһаа районной түб хүртээр зурһан харгын хажууда бүхы хүнүүдые угтажа, үдэшхэ байдаг. Буха-ноён баабайдаа хүн зон шүтэжэ, зальбаржа, сэржэм үргэжэ, харгы замдаа аза талаантай, урагшатай, амжалтатай ябаха тухайгаа гуйжа гарадаг ха юм.

«Буряад үнэн»- «Дүхэрнэй» һүүлэй үедэ тус асуудалаар толилогдоһон «Анханайнгаа бурхадые нэргээ!» гэнэн гаршагтай «Заяа» гэнэн регион хоорондохы нигүүлэхы сэдхэлэй нитын бүлгэмэй түрүүлэгшэ Номин-Туяа Баатарай бэшэһэн статья ехэтэ һонирхон уншахаар байба. Тэрэ

Байгал далайн Ойхон ошожо, Бурхан хушуун дээрхи һама ба Жамсаран сахиусадые нэргэжэ, бүхы буряад арадай зүгһөө мургэжэ, зальбаржа ерэнэн тухайгаа тодорхойгоор бэшэһэндэнь урмашахаар байгаа һэн. Тиэхэдэ бүхы республикын хүн зондо хандажа, «Буряад зоннай, хүндэтэ хүзэгтэй!» гэжэ хандахадаа, анханайнгаа бурхадые нэргэжэ, тахилган ба тайлануудые буряад шотаг бүридэ нэргэжэ, олон хүнүүдэй хабаадалгатайгаар иимэ хэмжээ ябуулгануудые үнгэр-гэдэг болоёл гээд уяална. Тэрэнэ зүб гэшэ ааб даа.

Тус статья уншаад байхадаа, Баргажанай болон Хурамхаанай хүн зон хамтаржа, зунай зулгы найхан нэгэ үдэр сугларжа, Бархан уулын, Буха-ноёной бурхадта хандажа, ехэ мургэл үнэргэжэхэдэ болохо гэнэн һанамжа эзэлүүдгүй өөрөө ерээд лэ байгаа һэн.

«Иимэ тайлга эмхидхэхэ арга боломжо бии» гээд «Тэнгэри» гэжэ бөөшүүлэй эмхиин гэшүүн Виктор Доржиевич Цыдыповтэй уулзахадамни хоорондоо байгаа һэн. Бархан уулын бурхадтай сэхэ хоёрлалдэжэ, асуудал табижа болохо гэжэ тэрэ нэмэбэ. Республика соохи үсөөхэн бөөнэр тэндэхи бурхадтай сэхэ хоёрлалдэжэ шадаха гэнэн һанал бодолоороо хубаалдажа байха-

дань, этигэхэ, найдаха ушартай болоһон байнабди.

Эдэ районуудта һүүлэй жэл-нүүдтэ хура бороонтой багаар ородог болоһонһоо уламжалан, ган гасуур боложо, үбһэ ногоон, талха таряанай болон бусад ургаса муу болонхой. Жэшээлэхэдэ, Баргажан мүнэндэ шудхадаг түргэн урасхалтай, уһаар баян Онёо мүнэниие урдань эмээлтэ морёор арай шамай гаталан гарадаг байһан һаа, мүнөө резинэ сабхи үмдэһэн хүнүүд яаралгүйхэн нэгэ эрьһээ нүгөөдэ эрьэ хүртээр оймого гарадаг болонхой. Тэрэнһээ уламжалан, Онёогой олон халаанууд, Баян-Гол шотагай бүхы таряалангай полинуудые болон сабшалан-гуудые уһаар хангажа байдаг Харлигай ханаабай уһанай хэмжээн эриддоошолоһонхой гэлсэдэг.

Эдэ болон бусадшые жэшээлүүдые дурдаха болоо һаамнай, үшөөл олдохол байха. Даб дээрэ хүрөө, болоо хэбэртэй.

Баргажанай болон Хурамхаанай хүзэгтэн анханайнгаа бурхадые тахижа, тайлга эмхидхэхэ саг хүрэхэ ерээд ха гэнэн һанамжые бүхы хүн зондо дурдаха байнабди.

Степан ОЧИРОВ,
РФ-гэй Журналистнуудай
холбооний гэшүүн.

ЁОХОРОО ЁНОТОЙГООР НЭРГЭЭЭ

Ёохорой дуунууд уаха уахаараа, хатарараа баһал илгардаг байгаа. Осоо наадан, ёохор, урданай ёохор, ёохор һандааһаа һанаһан шог дуунууд гэхэ мэтэ. Энээнэй хажуугаар шаргын дуун гэжэ байгша бэлэй. Мориндоо шаргаа хүллэнхэй, шаргынгаа хоёр үргэнэй хойнонь байжа, боожоёо баринхай, гоё утаар ханхинуулахдань, бэшэ нуугаад ябаһан зонинь дэмжэн дуулдан, Сагаалганай найр угтагша һэн.

Тэрэ сагта хүдөөгэй соёлой байшан гэшэмнай хүн зониние суглуулжа, киногой һүүлдэ ёохор наадан аргагүй наяршаха. Залуу хүбүүд, басагад хоёр халуухан гараа холболдуулан танилсажа, инаглан ябалсажа байгаа. Эндэ хоолойн найхание, бэсын нугархайе аргагүй анжаргаш. Улаан-Удлынгай горсад соо дүрбэ-табан аймаг аймагай ёохорой дүхэрнэ харагдагша һэн. Горсад соо Түпхэнэй ёохор илгаран, ехэ дүхэрнэйн дунда хоёр-гурбаш болоод хатаралдажа байха. Үтэл-һэн залуугүй ёохороо хатарха гээд лэ һубарилдаха.

Ёохоройнь дуун захалхадаа, Түпхэнэйхиноо, өөһөдүнгөө байра байдалые харуулаһаар дуулажа эхилхэ:

Байгал далайн баруун тээ
Байгал манай тэнгэ юм.
Байха нэрын саарһан дээрэ
Бүхы соломнай бэшэгдээ юм,
— гэсэд лэ.

Тээд яахабши, саг гэшэ гансахан дороо байжа байдаггүй.

Бүхы юумэн хуу хубилаа худжаа. Хүнэйшые ухаан бодол, оньһон техникэ хуу ондоо болоно ха юм даа. Мүнөө айл бүхэндэ үнгэтэ телевизор, хармаандаа альган соо багтаха хонхын дуугараа сагта, абаад шэхэндэ шагнаһаар холо ойрын һонинуудые хоёрлалдэжэ ябанабди. Тэрэ урда сагта юун байгааб даа - шарга, тэргэ, шалбагар радио. Эдэ бүхы хубилалтануудһаа боложо, ёохор нааданай мартагдаа гэжэ хэлэ-

хэдэмни, алдуу болохогүй бээ. Тиин мүнөө харахада, тайзан дээгүүр түүхэдэ ороһон ёохорнай эндэ тэндэ харагдаха, өөрын мүнөөнэй маягтайгаар. Нэгэ хэдэн үтэлхэшүүлэй ансамбль ёохорой дуугаа мартаагүйбди гэжэ дуулагдаха дуулагдаха, холидожо худхаршаһан ёохорой дуу шагнахадаа зүрхөө уяран нуушаш. Дэлхэй дээрэмнай бүхы юумэн хубилжа, хүнэй һанаан бодолһоо захалаад, ондоо болоһон ха юм.

Ородоор хэлэхэдэ, гэнэбди. Энээгээр юу хэлэхээ һананабши гэхэдэ, нэгэ 40-өөд жэлэй үнгэрһэн хойно буряад хэлэмнай баһа ёохор шэнги мартагдашоод байбал, ехэл муухай гээшэ.

Мүнөө харахада, ёохор мэдэхэ хүнүүд хомор болоо, мэдэшые һаа, үгэнүүдын мартагдаа юм гү, бү мэдэе, али хэрэгсэлгүй ябаһанһаамнай болоо юм гү. Ерээдүй залуушуудлаа нэгэ хэлэжэ ойлгуулжа, буряад хэлэн тухайгаа, уг узуураа, ёохороо нэргэжэ ябабал, бидэ арад гэшэбди.

Унтаршаһан юумэ нэргээхэ гэшэ ехэ хэсүү. Жэшээнь, чукча зон һаяхана өөрын словарьтай боложо байна гэхэдэ, хүнэй бэе барагад гээд, саанаа ямар нэгэ оцдөө һанал түрүүлдэг. Тиимэшые гэнэй, бидэ, буряадууд, 44000 үгтөө бүридэһэн К.М.Черемисовэй суглуулан словарьтайбди. Һаян жэлнүүдтэ үшөө шэнэ олон үгэнүүдтэй словарь гарахаар хараалагдаһай. Тиимэһээ буряад хэлэнэймнай хүгжэлтэ хүгжэхэл ёһоороо хүгжэхэ гэжэ найдуулаа.

Элбэг МАНЗАРОВ.

УГТАЙ, ТУГТАЙ НАЙНДЭРНАЙ

Урда сагай монголшууд Чингис Богдо хаанай түрээ эзэлэн нуухаа, урда тээ жэлдээ, хабар намар хоёр удаа сагаалжа байгаа. Үбэлэй хохир хүйтэндэ малаа мэндэ найнаар ондо оруулаад, эртын түл тодожо, сагаан эдээн дэлгэрхэ, үсэд найхан сагыг угтан, малайнгаа үнэр олон болохыг зохёон, мэндэ найнаа мэдэлсэжэ байгаа бшуу. Сагаалган гэнэн удха сагаан гэнэн үгэһөө уг угтай. Монголшууд сагаан үнгөөр сагаан сэдхэл, сагаан ябадалтай, сагаан муртэй... гэхэһээ эхилэн, муу ябадалыг сагааруулаха, заһаха, эблэрүүлхэ, бүтэхэ удхаһаа далда удхатай сагаалган эхитэй ха гэжэ ханахаар.

Намараар сагаалдаг ушарын тарган намарай үрэ жэмс дэлгэрэнхэй, адуу мал тарган хүсээ абанхай, һү наали билтаран, баян тэнюун уларилда сагаалдаг байһан наа, 1206 ондо улаан Хулгана жэлдэ, хабарай эхин нарада түл малай түлжэхэ найхан сагай эхиндэ Ехэ монгол улас тогтоогдожо, бүхы монгол туургатанай агуусхэ баярай үдэр болоо бэлэй. Тэрэ гэнэнхээ үргэлжэлэн, энэ найндэр заншалта болобо.

Европо түбнигээ эзэлэн монголшууд ондоо үндэртэнигөө өөрын нүлөөдэ оруулжа шадаад, булгадаа нэгэн адли сагаалдаг заншал мүнөө хүртэр зандаа байна.

САГААЛХА УДХА ШАНАР

1. Чингис хаанай Ехэ Монгол улас байгуулан баяр тэмдэг.
2. Он жэлэй андалдаан - хуушан жэлээ үдэшэн, шэнэ жэлээ угтан абаха баяр.
3. Хүн болгоной наһан дээрээ наһа нэмэлэн баяр.
4. Аха захаяа хүндэлэн, ушаран золгохо, үрээлээ хайрлан, хургаал заабарияа хүртөөхэ.
5. Хуушан жэлэйнгээ ажалыг дүлэхэ, шэнэ жэлэйнгээ хараа түсэб табиха.
6. Сагаалган болотор нэгэ жэлэйнгээ үмдэхэ хубсаһа оёжо дүүргэхэ, хэхэ ёһотой ажалаа дүүргэхэ.

Ага тойрогой һүдэнтэ шотагта баруун, зүүн Шулуутай гэжэ нютагууд зэргэлэн оршодог байһан юм. Энэ хоёр Шулуутайе илгаһан борьё-торьё шулуун оройтой, Боршогор гэжэ утахан гүбөө харагдаха. 1932 ондо Шулуутайда Сагаалганай үедэ морёор сагаалһанаа дурдахамни. Тиэхэдэ би долоотой ябааб, мүн нүхэдни: Аюрай Сэрэгма, Жамцаранай Долгор баһал долоотойнууд. Аюрайнай Сэрэгма айлай ганса басаган, мори эмээлын, хубсаһаниинь гоё, шэнэнүүд хэн. Долгор бидэ хоёрой мори эмээл, хубсаһа хунар тиимэшэг лэ хэн бээ. Би өөрөө айлай долоон хүүгэдэй баган, хаанаһа найн юмэн хүртэхэнь хэм даа, мэдээжэ. Үнгэ хүдэлэн дэглэтэй, шабаһаа түүхэдэ баридаг борсогорхон бээлэйтэй бээб. Тиигэбэ ябашыг үбнэ түлээгээ шэрэдэг хашан хара зээрдэ мориёо унаад, олон зоноор сагаалһанаа мартагшагүйб. Ехэл гоё хэн даа, мүнөөшье ханахадам. Тэрэ моримни намайгаа баһажа, дүтэлхэдэмни, хулмага-халмага гэдэг хэн. Бишье мордожол абахадаа, таһар шабхадаа, соёруулжал мэдэхэб.

Сагаалган нютагайнгаа тон үндэр наһатай айлаа эхилдэг гэшэ ааб даа. Тэрэ жэл Хүхэ Шулуутайда байдаг

7. Сагаалган болохын үмэнэ гэр бараагаа сэбэрлэн тэгшэлхэ, ариг сэбэр, үбшэ хабшангүй байха.

8. 30-ай бүтүүндэ амтатой эдээнэй дээжэ бурхандаа, галдаа үргэхэ. Наһатанаа хүндэлжэ, хамтадаа найрлажа хүхихэ.

9. Жэл гарахын урда өөрын найн зүгөө мэдээд, шэнын нэгэндэ зүгөө гаргаха ёһотой.

10. Шэнын нэгэнэй эртэ үүрээр газар гаража, огторгойе шэртэ. Дэлхэйе бараалха, найн зүгтөө гараад, орон дэлхэйдэ сэржэм гү, эдээнэй зүйл, алта мүнгэ үргөөрэй.

11. Энэ үедэ һама бурхан хүн зоноо бүрхэхэдг гэнэн домогтой.

12. Сагаалганай найр наадан хаа-хаанагүй найран, соёл болбосоролой амисхал дэлгэрэн, ёһо заншалаа хүгжөөхэ баяр баясхалантай үйлэ ажал ябуулагдадаг.

ҮНГЭРНЭН ҮЕЫН...

Буряад монголшууд нүүдэл байдалтай үсдөө мори, тэргэ, шаргаар холын холо гэнгүй, бэе бээ эзэлэн ошодог, оролсодог, гаралсадаг бэлэй. Найн найханаа мэдэлсэжэ, наһатанаа хүндэлжэ, хургаал заабарида хүртэдэг хэн. Элүүр мэндээ мэдэлсэжэ, бэе бээдэ туһалжа байгаа. Түрэл гарал бэшэ байбашыг, хани барисаанай, эб хамтын нүхэрлэл болодог юм. Шэнын нэгэндэ, хоёрто үхибүүд болон хүгшэд гол түрэлдөө хонон үнжэн айлшадаг, архи тамхи амандаашыг хэдэггүй, арадай аман зохёол захигүй дэлгэрүүлэн, бүхэли һүнигдөө наадан үргэлжэлдэг байгаа. Дуу андалдаан, шагай наадан, таабари тааха, үлгэр түүхэ түүрээхэ, газар саһан дээрэ наадаха. Шонго тарбагалан хоргодоосохо, ботого буура болохо, хохор һамгашаха, бүһэ сохихо гэхэ мэтэ болоходо, үхибүүдтэ уг гарбалаа заатагүй мэдүүлхэ. Хэн нэгэн наһатангай уулзабал, мүнхэбэрээ үгэхэ ёһотой. Сагаалган гэшэ баян, ядуу айл гэжэ илгэхэгүй, заабол

мэндэ найгаа мэдэлсэн, оролсон гаралсан байдаг найндэр мүн. Айлда ороходоо, бурханда мүргөөд, үндэр наһатанигээ золгохо. Гэртэ хэдэн хүн байбал, эршүүл малгайгаа зүүн хугадаа хабшуулан, аха хүнэй гарыг дүнгэн: «Мэндэ амар» гэхэ, эхэнэр зон малгайтайгаа гараа үлэ мэдэг урагшань болгон, туруугаараа дүнгэн: «Мэндэ» гэхэ. Хэрбээ эрэ хүн эхэнэр хүнтэй золгобол, малгайгаа үмдөө, эхэнэр хүнигээ хүндэлэн: «Мэндэ» гэжэ золгоно.

Үндэр наһатанигээ һуулгаад золгодог, үетэн сасуутан бэе бээ хүндэлэн, хадагаа андалдан золгохо болоно. Золгуулан хүн хадагаа бусааха гэбэл, та тогтоогты гэжэ тэхэриүүлэн үгэхэдэ болоно. Айлшанай гар сайлган, бэлэг бариха хэрэгтэй. Туламай оёор заабол хэхэ, хоһон амһарта байдаггүй, аягын харюу үдэртөө, агтын харюу жэлдээ гэдэг.

Сагаан харын туршада Сагаалган хуушарбашыг, ажалайнгаа сүлөө сагаа хаража, ябалсажа, хэрэгтэ бүтээнэ гэшэ. Энэ сагаан хара соо хадамда ошоһон басагад түрхэмдөө золгон айлшалад гуримтай. Бусахадань, бодо богой ууса үбсүү хэшэг гэжэ бусад нэртэ мяхатайгаар шанаад, ганзагалууддаг ёһотой. Түрхэмдөө айлшалаад, хэшэгтэй басаган ойро айлаа урижа, хэшэгтэ эдоулахэдэ, тон амтатой, хүндэн

хоол бэлэй. Түрхэмдөө ехэ хэшэгтэй басаган баян тэнюун хүн зонниг хүндэлөөд, сэдхэл ханамжатай, хүхиюун зугаатай байхал даа.

МҮНӨӨ САГАЙ...

Хоридохи зуун жэл соо хохидолдо хумигданан буряад зоной ажабайдалда хорюултай, хоригтойшыг ушаралнууд али олон тохёолдодог гэшэ ааб даа, нэнгтэй нэгтэй зоннай тархья алдаа. Үшөө хүлгөөтэй байдалда буряад зоной шажан шүтэлгэ хохидоо. Албадалгаар хэрэгтэ зүүжэ, обог нэрээ ород болгоо. Тэдэнэй ёһо дахажа, басаган хүн эсэгынгээ нэрлээ гаража, эрынгээ нэрээ ородог болоо. Улам саашань хэлбэл, үндэн хэлээ мэдэхгүй, ёһо заншалаа алдан, хубсаһаа үмдэхээ эшэхэ хэмжээндэ хүрөөд, буряад абари зангаа алдажа, шанар, зан абари муутай болоһон зон олон байна. Ганса залуушуул эндэ зэмтэй бэшэ, захын хүгшэд буряадаар хэлэжэ шадан ядан һаймһарагдана. Иимэ нэгэ сэсэн үгэ ханаанда ороодхино «үхэнэн атайн тархиһаа адан тэмэн айна» гэнэншүү, хэдэн арбан жэл соо толгойгоо тоншуулахада, тодорхойшыг юм даа. Түүхэ соёлоо мэдэхгүй байхада, буряад монголшууд гэжэ угтай, тугтай дэлхэйдэ нэртэй эзэн Богдын хойшо үе гэжэ мэдэхгүй сагай урасхал дахаад ябаха гү, ёһо заншалаа мэдэхгүйдөө абари зангаа алдана. Мүнөө шэнэ үеын залуушуул ондоо боложо байна, Сагаалха арга маягаа шэнэ байдалаар угтана. Өөрынгөө хэлэн дээрэ хөөрэлдэдэг, хубсаһаа үмдэдэг найшаалтай, олон хэлэ мэдэхгүйн омгорхол болоно. Үетэн зон сугларан, ресторанда хамтын сагаалга хэдэг болоо, анханайхи шэнги айл болгоноор ябахаа болижо, золгохо ёһотой хүндтэй зоноо адангүй золгодог. Олоной клубтаа сугларан, Сагаалгаа хатар, дуугаар угтахадаа, архи хэтэрэн, элдэб аюул боложо, ажалаа алдаха ушар

болодог. Харин үй түмэн Хитад гүрэндэ хотуу хүн харагдахагүйн найшаалтай.

Хамагай ехээр сагаалдаг Сагаалганай урда харын туршада амтатой эдэе хоолоо бээдэд, гэрээ гоёодог, бурхандаа мүргэжэ, үндэр наһатанаа хүндэлдэг, найн танил зондэ бэлэг хүргэдэг ёһо заншалтай. Гэбэшье ажалдаа наатангүй хүдэлдэг. Тиимэһээ түргэн хүгжэлтэй, арад зоноо хамагай түрүүн баяжуулна. Арад зон баяжабал, гүрэн түрэ баяжаха. Орос гүрэнэй амаралта олон. Ажал ябахагүй ушарһаа баяжахань удаан, хүшэр хүндэ. Мүнөө бурхандаа үргэхэ мяхагүй зон байна бэшэ аал? Олоһоноо хара уһан болгоод, хара хилээмэтэйл байна бэшэ аал? Иимэрхүү байдалтай зондо Сагаалган тухай бодохонь холо бээ, соёл болбосорол бүришье. Тиибэшье урагшаа ханаатай, шуран бэрхэ залуу соёл мэргэжэлтэй, гүрэн түрэдөө аша габыатай зон олон болонхой. Арад зонингоо ажабайдалда ханаа сэдхэлээ табижа, олзын хэрэг эрхилэгшэдэй, үндэн соёлоо хүгжөөгшэдэй, онсо бүтээл гаргагдай оролдогдоор саг үеын Сагаалган найхан заншалаараа хүгжэжэ байна.

Буряад драмын театр соёлой гуламта боложо, арад зондо һонирхолтой Сагаалга үнгэргэдэг заншалтай. Соёлой бүлэгүүд Сагаалганда эдэбхитэйгээр хабаадажа, дээдын захиргаанһаа дэмжэлгэтэй тон гоё нэбтэрүүлгэ харуулна. «Буряад үнэн»-«Дүхэрнэ» сонин бүхы талынь багтаан харуула. Нэгэн үгөөр хэлбэл, ухаанай залуур болоно. Сагаалганиг угтуулан, ханал зүблээ толилдог гэшэ. Арад зонингоо үеһөө дамжан ерэнэн сагаан харын Сагаалганаа сарюун, дорюун угтажа, саашанхи ажалаа түсэблэн, ажалайнгаа амжалтаар гал улаан Нохой жэлээ угтая! Амгалан тэнюун, аза жаргалтай, ханаһанаа бүтээжэ, харбайһанаа абажа байхамнай болгогой гэжэ хүсэн байна. Сагаалганай мэндэе хүргэгшэ

Батажаргалай Сэрсэгма багша.

Дурсалга

НАЙМАТАЙХАН НАҺАНДАА САГААЛАА НЭМ...

Апацдын Мүнхэ ахайнхиһаа эхилээгшэ хэн. Мори эмээлээ, хазаар хударгаяа гоёжо заһаһан, мүн өһөдөөшье гоёор хубсалһан зонууд Мүнхэ ахайтанигээ золгоод, таалуулаад, бэлэг абаад гарахаданай, олон сагаалашад удаадахи айл руу гүйлгэдэжэ ябаа хэн. Бидэ гурбан хойноһоонь орбогор, сорбогор оодоруулжал мэдэбэбди. Айлда хүсэжэ ерэхэдэ, мориёо уяха гасуу, хорёошье байхагүй. Угайдахадаа, мориндоо мордоходоо, дүрөөдөө хүрэхэ бэшэ, хорёо дээрэ гараад мордодог ябагдаа. Ябан ухаа орожо, зоной һүүлдэ бэшэ, урид гараад оодорголдодог болобди. Одоол урид

ошоходоо, мориёо уяха, дээрнэ гараад мордохо хорёо элбэг хэн бээ.

Айлнууд элдэб бэлэг үгэхэ: хэбтэ сохихон сагаан сахар, саарһагүй подушка конфет, пулаад үгэхэ. Тэдэнниг үбэр руугаа хэхэдэш, түлхылгөөд, дураа гутахаш. Юундэб гэхэдэ, томо басагадай хүхэндэнь адляар харагдаха. Зарим томо айлнууд гоё торгон утаһан һабхаг гэзэгэдэшни уяжа үгэхэ. Тэрнэ одоол гоё хэн даа, хүзүүн дээгүүршни сэрбэлээхэ, тэрнээ харан харан гоёшоохош. Өһөдэ хоорондоо томоннууд, аяр найматайнууд болобо гэшээбди гэлсэхэбди.

Ябаһаар ябатарнай, хоёр Шулуутайн айлнуудшыг барагдаба, нараншыг орохоёо байба. Олон сагаалашад нааданай болохо Улаан Хуһанай айл руу гүйлгэдэбэ. Бидэ гурбан хүсэхээ болёод, гэр тээшэ шогшолодобо бди. Гэнтэ моримни будхахадань, томошог шулуун дээрэ унаад, үбдөөшье наа, бархирангүй тээсэбэ. Аяр найматай болоһоноо ханаа бээб. Харанхы болоһон хойно гэртээ хүрөөд, орохо

мүртөө эжидээ хэлэбэб: «Бээлэйни муухай байгаа, айлда ороходоо, ганзагадаа уядаг байгаа». Тэрэнэй һүүлээр эжимни хойто жэлэй сагаалганда буд гадартай бээлэй оёжо үгэхэб гэхэдэнь, ехэл баярлаһанаа мартагшагүйб. Хойто жэлын морёор сагаалһанаа байха ябагаршыг сагаалһаа болёо хэмди. хургуулида орооб, сагаалган хоригдоо.

Иигэжэ 1932 ондо сагаалжа, нэгэ наһа нэмэжэ, найматай болоо хэн хаби.

Мүнөө 2006 оной сагаалганда 81-тэй болохоб. Хазаар дарама халзан хээршье, уһан бүмбэлзүүр ульган жороошье морид байг, өөрэгүй, өөрынгөө (анханайнгаа) хоёр зээрдын хажууда номгон сагаанга зэргэшүүлээд сагаалха гэжэ байнаб.

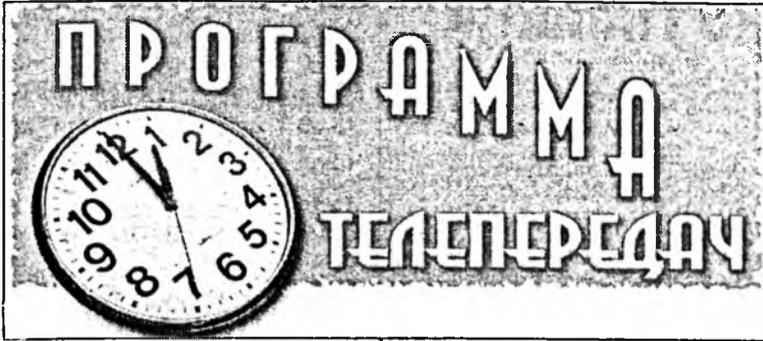
Таабари таагты:

Үглөөгүүр дүрбэн хүлтэй,

Үдэрын хоёр хүлтэй,

Үдэшнниг гурбан хүлтэй юун бэ?

БУДЫН Янжима,
ажалай ветеран.

Понедельник, 30

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

- 07.00 «Доброе утро»
10.00 Новости
10.05 Х/ф «Здравствуйте, мы - ваша крыша»
12.00 «Человек и закон»
13.00 Новости
13.05 Д/ф «Дунаевские. Три судьбы»
14.00 Х/ф «Терминатор - 3: восстание машин»
16.00 Новости
16.10 «Лолита. Без комплексов»
17.00 Т/с «Хозяйка судьбы»
18.00 «Федеральный судья»
19.00 Новости
19.10 Криминальная Россия. «Битва при Жигулях». 1 с.
19.40 Т/с «Адьютанты любви. Фаворитка»
20.50 Жи меня
22.00 «Время»
22.30 Т/с «Золотой теленок»
00.10 Ночные новости
00.30 «Люди-зомби»
01.20 «Гении и злодеи». «Иосиф Бродский. История побега»
01.50 Х/ф «Обезьянья кость»
03.10 Шедевр Годфри Реджи «Повакации»
04.50 Д/ф «Загадки морских котиков»
05.40 Х/ф «Каратели»
06.00 Новости
06.05 «Каратели». Окончание

«Россия»

- 06.00 «Доброе утро, Россия!»
09.45 Т/с «Идиот»
10.50 «Загадка гибели парома «Эстония»
11.50 Вести. Дежурная часть
12.00 Вести
12.30 Вести-Бурятия
12.50 «Частная жизнь»
13.45 «Комната смеха»
14.45 Вести. Дежурная часть
15.00 Вести
15.20 Вести-Бурятия
15.40 Х/ф «Рай»
17.40 Вести-Бурятия
18.00 Вести
18.15 Т/с «Любовь моя»
18.50 Т/с «Обреченная стать звездой»
19.45 Т/с «Черная богиня»
20.45 Вести. Подробности
21.00 Вести
21.30 Вести-Бурятия
21.50 «Спокойной ночи, малыши!»
22.00 Т/с «В круге первом»
22.50 Т/с «Опера. Хроники убойного отдела»
00.00 «Вести+»
00.20 «Мой серебряный шар. Вера Глаголева»
01.15 Вести. Дежурная часть
01.30 «Честный детектив»
02.00 «Синемания»
02.30 Дорожный патруль

НТВ

- 07.00 «Сегодня утром»
10.00 «Кулинарный поединок»
11.00 «Сегодня»

- 11.20 «Чистосердечное признание»
11.55 «Квартирный вопрос»
12.55 Т/с «Зона»
14.00 «Сегодня»
14.30 Т/с «Сыщики- 4»
16.35 «Чрезвычайное происшествие»
17.00 «Сегодня»
17.20 Т/с «Улицы разбитых фонарей-6»

- Канал БТРК
19.35 С Белым месяцем!
Канал НТВ
20.00 «Сегодня»
20.35 Т/с «Зона»
21.40 Т/с «Ментовские войны»
23.00 «Сегодня»
23.40 Х/ф «Замена. Последний урок»
01.20 «Школа злословия»
02.15 «Все сразу!»
02.45 Х/ф «Помощник мясника»
04.35 Х/ф «Дикая банда»

«АРИГ УС»

- 08.00 «Глобальные новости»
08.10 М/с М/с «Сейлормун»
08.35 «Жизнь с «УЮТом». «Знаки Зодиаки»
08.40 «Формула успеха»
08.45 М/ф
09.00 М/с «Как говорит Джинджер»
09.25 Предприниматель
09.40 Наши песни
09.55 «Знаки Зодиаки»
10.00 «Хит парад дикой природы»
11.00 Х/ф «Жандарм и жандарметки»
13.15 Т/с «Как пережить развод»
13.40 М/с «Эй, Арнольд!»
14.05 М/с «Дикая семейка Торнберри»
14.30 «Москва. Инструкция по применению»
15.00 Т/с «Девственница». «Знаки Зодиаки»
16.00 Т/с «Плохие девчонки»
17.00 М/ф
17.15 Победоносный голос верующего
17.45 Школа ремонта
18.40 «Жизнь с «УЮТом». «Знаки Зодиаки»
18.45 «Шэнэ жэлээр»
19.00 Х/ф «Силой вечного сильного неба»
19.30 «Такси»

- 20.00 ТК «Ариг Ус» представля-ет. «Возвращение Хамбо-ламы»
20.25 «Знаки Зодиаки». «Фор-мула успеха»
20.30 «Сагаалган-2006»
21.00 «Необъяснимо, но факт». «Жизнь с «УЮТом»
22.00 «Дом-2. Новая любовь»
23.00 ТК «Ариг Ус» представля-ет. «Бурят-монгольский транзит»
23.20 «Знаки Зодиаки»
23.25 Х/ф «Ну очень страшное кино»

«ТИВИКОМ»

- 07.20 «Лоск»
07.30 «Школьное ТВ»
07.50 «Жизнь с «УЮТом»
07.55 М/с «Пауэр рейнджерс, или Могучие рейнджеры»
08.40 «Очевидец»
09.30 «МЭШ»
10.30 «24».
10.50 «Час суда»
11.50 «Час суда»
13.00 «Исчезновения». «Зате-рянные в море»
13.30 «24». «Лоск»
14.00 «Невероятные истории»
15.00 «Мистер Бин»
15.15 Т/с «Секретные матери-алы»
16.15 «Мозголомы: насилие над наукой»
17.30 Т/с «Афромосквич-2»
18.45 Т/с «Солдаты»
20.00 М/с «Симпсоны»
20.30 «На колесах». «Лоск»
20.50 «Жизнь с «УЮТом»
21.00 Т/с «Альпийский пат-руль»
22.10 Т/с «Студенты». «Лоск»
23.20 Т/с «Next-2»
00.30 «24».
01.00 «TV-clab»
01.15 «Проверено на себе»

«СТС - БАЙКАЛ»

- 06.00 Т/с «Медики»
06.40 М/ф «Самый маленький гном»
07.00 М/с «Веселые мелодии»
07.30 Т/с «Моя прекрасная няня»
08.00 Т/с «Не родись краси-вой»
09.00 Истории в деталях
09.30 Т/с «Люба, дети и за-вод...»

- 10.00 Т/с «Шпионка»
11.00 Х/ф «Это все она»
13.00 Т/с «Как сказал Джим»
13.30 М/с «Соник Икс»
14.00 М/с «Лига справедливо-сти»
14.30 М/с «Люди икс. Эволю-ция»
15.00 М/с «Годзилла»
15.30 М/с «Эксквалибур»
16.00 Т/с «Сабрина - малень-кая ведьма»
16.30 Т/с «Дорогая, я умень-шил детей»
17.30 Т/с «Бедная Настя»
18.30 Т/с «Люба, дети и за-вод...»
19.00 Т/с «Моя прекрасная няня»
19.30 Истории в деталях
20.00 Т/с «Не родись краси-вой»
21.00 Т/с «Кто в доме хозяин?»
21.30 Х/ф «Кровавый спорт»
23.30 Истории в деталях.
00.00 Т/с «Кто в доме хозяин?»
00.30 Детали

Профилактические работы

- ДТВ
10.00 М/ф
10.30 М/ф
11.00 Т/с «Няня»
11.30 «Как уходили кумиры». Евгений Леонов»
11.55 «Неслучайная музыка»
12.00 Телемагазин
12.30 Автоновости «Кардан-ный вал +»
12.50 Х/ф «Здравствуйте, я ваша тетя»
15.05 «Самое смешное видео»
15.35 Т/с «Рожденный вором»
16.30 Т/с «Крутой Уокер»
17.30 М/ф
18.00 М/ф
18.30 «Как уходили кумиры». Евгений Леонов»
18.55 Х/ф «Американский де-душка»
20.40 «Осторожно, афера!»
21.05 Т/с «Крутой Уокер»
22.00 «Самое смешное видео»
22.25, 03.50 Бенни Хилла
22.55 Т/с «Бандитский Петер-бург»
00.00 Д/с «Опергруппа, на вы-езд!»

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 • ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ •

Вторник, 31

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

- 07.00 «Доброе утро»
10.00 Новости
10.05 Т/с «Агент националь-ной безопасности»
11.10 Х/ф «Любительница ча-стного сыска Даша Ва-сильева»
12.30 Д/ф «Записки участко-вого»
13.00 Новости
13.05 Х/ф
15.00 «Следствие ведут знато-ки». «Третьей судья». 1 с.
16.00 Новости
16.10 Т/с «Хозяйка судьбы»
17.00 Пресс-конференция Президента Российской Федерации В.В.Путина
19.00 Новости
19.10 Криминальная Россия. «Битва при Жигулях». 2 с.
19.40 Т/с «Адьютанты любви. Фаворитка»
20.50 «Пусть говорят»
22.00 «Время»
22.30 Т/с «Золотой теленок»
23.30 Д/ф «Ванга: Предсказа-ние»
00.40 Ночные новости
01.00 «2030». Программа Александра Гордона
02.10 Х/ф «Буч Кэссиди и Сан-дэнс Кид»
04.20 Т/с «Дефективный де-тектив»
05.00 Д/ф «Лицо российской национальности»
05.20 Д/ф «Три любви Любо-ви Орловой»
06.00 Новости
06.05 «Три любви Любви Орловой». Окончание

- 11.25 Спортивная программа «Тамир»

Канал «Россия»

- 11.50 Вести. Дежурная часть
12.00 Вести
12.30 Вести-Бурятия
12.50 В «Городке»
13.00 «Суд идет»
14.05 Т/с «Кулагин и партне-ры»
14.45 Вести. Дежурная часть
15.00 Вести
15.20 Вести-Бурятия
15.40 Т/с «Любовь моя»
16.10 Т/с «Обреченная стать звездой»
17.00 Пресс-конференция Президента Российской Федерации В.В. Путина
19.00 Вести-Бурятия
19.20 «Специальный коррес-пондент»
19.45 Т/с «Черная богиня»
20.50 Вести
21.50 «Спокойной ночи, малы-ши!»
22.00 Т/с «В круге первом»
22.50 Т/с «Опера. Хроники убойного отдела»
00.00 «Вести+»
00.20 «Тайна трех океанов. В погоне за призраком»
01.15 Вести. Дежурная часть
01.30 Х/ф «Пропажа свиде-ля»
03.20 Дорожный патруль

НТВ

- 07.00 «Сегодня утром»
09.55 Т/с «Вокзал»
11.00 «Сегодня»
11.15 «Чрезвычайное проис-шествие. Обзор за неде-лю»,
11.50 «Принцип «Домино»
12.55 Т/с «Рублевка. Live»
14.00 «Сегодня»
14.30 Т/с «Зона»
15.30 Т/с «Ментовские войны»
16.35 «Чрезвычайное проис-шествие»
17.00 «Сегодня»
17.20 Т/с «Кодекс чести-2»

Канал БТРК

- 19.35 «Итоги года». Министр образования и науки

- С.Намсараев
19.45 Сюрприз от «Квартал-Дэнса»
Канал НТВ
20.00 «Сегодня»
20.35 Т/с «Зона»
21.40 Т/с «Ментовские войны»
23.00 «Сегодня»
23.40 Х/ф «Идентификация Борна»
03.05 Х/ф «Вся президентская рать»
05.30 Т/с «Холм одного дере-ва»
06.10 Т/с «2, 5 человека»

«АРИГ УС»

- 07.30 «С утра полезно»
08.15 М/с «Сейлормун»
08.45 Жизнь с УЮТом. «Зна-ки Зодиаки»
08.55 «Формула успеха»
09.00 Х/ф «Силой вечного си-него неба» 1 с.
09.30 «Экспедиция»
09.45 Наши песни
09.55 «Знаки Зодиаки»
10.00 Д/ф «Кто убил Юлия Цезаря»
11.05 Х/ф «Ну очень страшное кино»
13.15 Т/с «Как пережить раз-вод»
13.40 М/с «Эй, Арнольд!»
14.05 М/с «Дикая семейка Тор-нберри»
14.30 «Москва. Инструкция по применению»
14.55 «Знаки Зодиаки»
15.00 Т/с «Девственница»
16.00 Т/с «Плохие девчонки»
17.00 М/ф
17.15 Победоносный голос верующего
17.45 «Школа ремонта»
18.40 Жизнь с УЮТом. «Зна-ки Зодиаки»
18.45 «Восточный экспресс»
19.00 Х/ф «Силой вечного си-него неба» 2 с.
19.30 «Такси»
20.00 «Будни»
20.25 «Формула успеха». «Зна-ки Зодиаки»
20.30 «Восточный экспресс»
21.00 «Необъяснимо, но факт». «Жизнь с «УЮТом»

- 22.00 «Дом-2. Новая любовь»
23.00 «Восточный экспресс»
23.25 «Знаки Зодиаки»
23.30 Х/ф «Репли - Кейт»

«ТИВИКОМ»

- 07.20 «Лоск»
07.30 М/с «Гаргульи»
07.50 «Жизнь с «УЮТом»
07.55 М/с «Пауэр рейнджерс, или Могучие рейндже-ры»
08.25 Т/с «Солдаты»
09.20 Т/с «МЭШ»
10.30 «24».
10.50 «Час суда»
11.50 «Час суда»
13.00 «Исчезновения». «Шхуна «Андреа Гейл»
13.30 «24». «Лоск»
14.00 «Next-2»
15.15 Т/с «Секретные матери-алы»
16.15 Т/с «Альпийский пат-руль»
17.30 Т/с «Студенты»
18.45 Т/с «Солдаты»
20.00 М/с «Симпсоны»
20.30 «Вэб-экспресс» Лоск
20.50 «Жизнь с «УЮТом»
21.00 «Альпийский патруль»
22.10 Т/с «Студенты». «Лоск»
23.20 «Next-2»
00.30 «24».
01.00 «TV-clab»
01.15 Х/ф «Торнадо»

«СТС - БАЙКАЛ»

- 06.00 Т/с «Медики»
06.40 М/ф «Самый маленький гном»
06.50 М/с «Смешарики»
07.00 М/с «Веселые мелодии»
07.30 Т/с «Моя прекрасная няня»
08.00 Т/с «Не родись краси-вой»
09.00 Истории в деталях
09.30 Т/с «Люба, дети и за-вод...»
10.00 Т/с «Шпионка»
11.00 Х/ф «Кровавый спорт»
13.00 Т/с «Как сказал Джим»
13.30 М/с «Соник Икс»

- 14.00 М/с «Лига справедливо-сти»
14.30 М/с «Люди икс. Эволю-ция»
15.00 М/с «Годзилла»
15.30 М/с «Эксквалибур»
16.00 Т/с «Сабрина - малень-кая ведьма»
16.30 Т/с «Дорогая, я умень-шил детей»
17.30 Т/с «Бедная Настя»
18.30 Т/с «Люба, дети и за-вод...»
19.00 Т/с «Моя прекрасная няня»
19.30 Истории в деталях
20.00 Т/с «Не родись краси-вой»
21.00 Т/с «Кто в доме хозяин?»
21.30 Х/ф «Под откос»
23.30 Истории в деталях.
00.00 Т/с «Кто в доме хозяин?»
00.30 Детали

ДТВ

- 10.00 М/ф
10.30 М/ф
11.00 Т/с «Няня»
11.30 «Как уходили кумиры». Всеволод Санаев»
11.55 «Неслучайная музыка»
12.00 Телемагазин
12.30 Автоновости «Кардан-ный вал +»
12.50 Х/ф «Армия спасения»
15.05 «Самое смешное видео»
15.35 Т/с «Рожденный вором»
16.30 Т/с «Крутой Уокер»
17.30 М/ф
18.00 М/ф
18.30 «Как уходили кумиры». Всеволод Санаев»
18.55 Х/ф «Секретный эше-лон»
20.55 «Неслучайная музыка»
21.00 Т/с «Крутой Уокер»
22.00 «Самое смешное видео»
22.25, 03.50 Бенни Хилла
22.55 Т/с «Бандитский Петер-бург»
00.00 Д/с «Опергруппа, на вы-езд!»
00.40, 03.30 Агентство крими-нальных новостей
01.00 Х/ф «Больше, чем жизнь»

№8(21248)

Дүхэрнэ

№3(459)

Среда, 1

Первый канал

07.00 «Доброе утро»
10.00 Новости
10.05 Т/с «Агент национальной безопасности»
11.10 Х/ф «Любительница частного сыска Даша Васильева»
12.30 «Кривое зеркало»
13.00 Новости
13.05 Т/с «Черный ворон»
14.10 М/с «По следам Микки Мауса»
14.50 «Следствие ведут знатоки». «Третейский судья». 2 с.
16.00 Новости
16.10 «Лолита. Без комплексов»
17.00 Т/с «Хозяйка судьбы»
18.00 «Федеральный судья»
19.00 Новости
19.10 Криминальная Россия. «Битва при Жигулях». 3 с.
19.40 Т/с «Адьютанты любви. Фаворитка»
20.50 «Пусть говорят»
22.00 «Время»
22.30 Т/с «Золотой теленок»
23.30 Д/ф «Если б я был султан...»
00.40 Ночные новости
01.00 Искатели. «Книжный червь Грозного»
01.50 Ударная сила. «Битва за океан»
02.40 Т/с «24 часа»
03.30 Х/ф «Мальчишник»
05.30 «Острова из безмолвия. Исповедь палача». 1 ч.
06.00 Новости
06.05 «Острова из безмолвия». Окончание

«Россия»

06.00 «Доброе утро, Россия!»
07.45, 08.45 Вести-Бурятия
08.15, 09.15 Вести-Бурятия (на бур. яз.)
09.45 Т/с «Идиот»

10.50 «Предать вождя. История свержения Хрущева»
11.50 Вести. Дежурная часть
12.00 Вести
12.30 Вести-Бурятия
12.50 «Частная жизнь»
13.45 Т/с «Опера. Хроники убойного отдела»
14.45 Вести. Дежурная часть
15.00 Вести
15.20 Вести-Бурятия
15.40 «Суд идет»
16.45 Т/с «Кулагин и партнеры»
17.25 Вести. Дежурная часть
17.40 Вести-Бурятия
18.00 Вести
18.15 Т/с «Любовь моя»
18.50 Т/с «Обреченная стать звездой»
19.45 Т/с «Черная богиня»
20.45 Вести. Подробности
21.00 Вести
21.30 Вести-Бурятия
21.50 «Спокойной ночи, малыши!»
22.00 Т/с «В круге первом»
22.45 Х/ф «Б. Н.»
00.00 «Вести+»
00.20 «Террор в стиле ретро». 3 ч.
01.15 «ПроСВЕТ». Программа Дмитрия Диброва
02.15 Х/ф «Орлы юриспруденции»

НТВ

07.00 «Сегодня утром»
09.55 Т/с «Вокзал»
11.00 «Сегодня»
11.15 «Особо опасен!»
11.50 «Принцип «Домино»
12.55 Т/с «Рублевка. Live»
14.00 «Сегодня»
14.30 Т/с «Зона»
15.30 Т/с «Ментовские войны»
16.35 «Чрезвычайное происшествие»
17.00 «Сегодня»
17.20 Т/с «Кодекс чести-2»
Канал БГТРК
19.30 «Толи». Художественно-публицистическая программа
Канал НТВ
20.00 «Сегодня»
20.35 Т/с «Зона»

21.40 Т/с «Ментовские войны»
23.00 «Сегодня»
23.40 Х/ф «Красная жара»
01.45 Х/ф «За пригоршню динамита»
04.30 «Анатомия преступления»
05.30 Т/с «Холм одного дерева»
06.15 Т/с «2, 5 человека»

Ариг Ус

07.00 «Восточный экспресс»
07.30 «С утра полезно»
08.15 М/с «Сейлормун»
08.45 Жизнь с УЮТом. «Знаки Зодиак»
08.55 «Формула успеха»
09.00 «Восточный экспресс»
09.30 Х/ф «Силой вечного синего неба» 2 с.
09.55 «Знаки Зодиак»
10.00 «Целительный вирус»
11.00 Х/ф «Репли Кейт»
13.15 Т/с «Как пережить развод»
13.40 М/с «Эй, Арнольд!»
14.05 М/с «Дикая семейка Торнберри»
14.30 «Москва. Инструкция по применению»
14.55 «Знаки Зодиак»
15.00 Т/с «Девственница»
16.00 Т/с «Плохие девчонки»
17.00 Гараж
17.15 Победоносный голос верующего
17.45 Школа ремонта
18.40 Жизнь с УЮТом. «Знаки Зодиак». «Формула успеха»
18.45 «Восточный экспресс»
19.00 Х/ф «Силой вечного синего неба»
19.30 «Такси»
20.00 «Будни»
20.25 «Формула успеха». «Знаки Зодиак»
20.30 «Восточный экспресс»
21.00 «Необъяснимо, но факт». «Жизнь с УЮТом»
22.00 «Дом-2. Новая любовь»
23.00 «Восточный экспресс»
23.25 «Знаки Зодиак»
23.30 Х/ф «Внеземной»

Тивиком

07.20 «Лоск»
07.50 «Жизнь с УЮТом»
07.55 М/с «Пауэр рейнджерс, или Могучие рейнджеры»
08.25 Т/с «Солдаты»
09.20 Т/с «МЭШ»
10.30 «24»
10.50 «Час суда»
11.50 «Час суда»
12.55 «Исчезновения». «Рональд Амундсен»
13.30 «24». «Лоск»
14.00 «Next-2»
15.15 Т/с «Секретные материалы»
16.15 Т/с «Альпийский патруль»
17.30 Т/с «Студенты»
18.45 Т/с «Солдаты»
20.00 М/с «Симпсоны»
20.30 «Домашний зоопарк» Лоск
20.50 «Жизнь с УЮТом»
21.00 «Альпийский патруль»
22.10 Т/с «Студенты». «Лоск»
23.20 «Next-2»
00.30 «24»
01.00 «TV-clab»
01.15 Х/ф «Эрос»

СТС - БАЙКАЛ

06.00 Т/с «Медики»
06.40 М/ф «Самый маленький гном»
06.50 М/с «Смешарики»
07.00 М/с «Веселые мелодии»
07.30 Т/с «Моя прекрасная няня»
08.00 Т/с «Не родись красивой»
09.00 Истории в деталях
09.30 Т/с «Люба, дети и завод...»
10.00 Т/с «Шпионка»
11.00 Х/ф «Под откос»
13.00 Т/с «Как сказал Джим»
13.30 М/с «Соник Икс»
14.00 М/с «Лига справедливости»
14.30 М/с «Люди икс. Эволюция»
15.00 М/с «Годзилла»

15.30 М/с «Экスカбилур»
16.00 Т/с «Сабрина - маленькая ведьма»
16.30 Т/с «Дорогая, я уменьшил детей»
17.30 Т/с «Бедная Настя»
18.30 Т/с «Люба, дети и завод...»
19.00 Т/с «Моя прекрасная няня»
19.30 Истории в деталях
20.00 Т/с «Не родись красивой»
21.00 Т/с «Кто в доме хозяин?»
21.30 Х/ф «Инферно»
23.30 Истории в деталях.
00.00 Т/с «Кто в доме хозяин?»
00.30 Детали

ДТВ

10.00 М/ф
10.30 М/ф
11.00 Т/с «Няня»
11.30 «Как уходили кумиры». Светлана Савелова
11.55 «Неслучайная музыка»
12.00 Телемагазин
12.30 Автоновости «Карданный вал +»
12.50 Х/ф «Амстердамские связи»
15.05 «Самое смешное видео»
15.35 Т/с «Рожденный вора»
16.30 Т/с «Крутой Уокер»
17.30 М/ф
18.00 М/ф
18.30 «Как уходили кумиры». Светлана Савелова
18.55 Х/ф «Два долгих гудка в тумане»
20.45 «Неслучайная музыка»
21.00 Т/с «Крутой Уокер»
22.00 «Самое смешное видео»
22.25, 04.00 Бенни Хилла
22.55 Т/с «Бандитский Петербург»
00.00 Д/с «Опергруппа, на выезд!»
00.40, 03.40 Агентство криминальных новостей
01.00 Х/ф «Карты, деньги, два ствола»
03.20 Автоновости «Карданный вал +»
04.35 «Девушки не против...»
05.05 Д/с «Опергруппа, на выезд!»

• ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 •

• ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 •

Четверг, 2

Первый канал

07.00 «Доброе утро»
10.00 Новости
10.05 Т/с «Агент национальной безопасности»
11.10 Х/ф «Любительница частного сыска Даша Васильева»
12.30 «Кривое зеркало»
13.00 Новости
13.05 Т/с «Черный ворон»
14.10 М/с «По следам Микки Мауса»
14.50 «Следствие ведут знатоки». «Третейский судья». 3 с.
16.00 Новости
16.10 «Лолита. Без комплексов»
17.00 Т/с «Хозяйка судьбы»
18.00 «Федеральный судья»
19.00 Новости
19.10 Криминальная Россия. «Битва при Жигулях». 4 с.
19.40 Т/с «Адьютанты любви. Фаворитка»
20.50 «Человек и закон»
22.00 «Время»
22.30 Т/с «Золотой теленок»
23.30 Спецрасследование. «Генералы городских джунглей»
00.40 Ночные новости
01.00 «Судите сами»
01.50 Х/ф «Бедный, бедный Павел»
03.50 Х/ф «Баффи - победительница вампиров»
05.30 «Острова из безмолвия»
06.00 Новости
06.05 «Острова из безмолвия». Окончание

«Россия»

06.00 «Доброе утро, Россия!»
07.45, 08.45 Вести-Бурятия
08.15, 09.15 Вести-Бурятия (на бур. яз.)
09.45 Т/с «Идиот»

Канал БГТРК
10.50 «Толи». Художественно-публицистическая программа
11.15 Мунхэ зула
11.35 Мелодии Белого месяца
Канал «Россия»
11.50 Вести. Дежурная часть
12.00 Вести
12.30 Вести-Бурятия
12.50 «Частная жизнь»
13.45 Т/с «Опера. Хроники убойного отдела»
14.45 Вести. Дежурная часть
15.00 Вести
15.20 Вести-Бурятия
15.40 «Суд идет»
16.45 Т/с «Кулагин и партнеры»
17.25 Вести. Дежурная часть
17.40 Вести-Бурятия
18.00 Вести
18.15 Т/с «Любовь моя»
18.50 Т/с «Обреченная стать звездой»
19.45 Т/с «Черная богиня»
20.45 Вести. Подробности
21.00 Вести
21.30 Вести-Бурятия
21.50 «Спокойной ночи, малыши!»
22.00 Т/с «В круге первом»
22.50 Т/с «Опера. Хроники убойного отдела»
00.00 «Вести+»
00.20 «Контракт со смертью. Рудольф Нуриев»
01.15 Вести. Дежурная часть
01.30 Х/ф «Усадьба Говардз Энд»

НТВ

07.00 «Сегодня утром»
09.55 Т/с «Вокзал»
11.00 «Сегодня»
11.20 Криминальная Россия
11.50 «Принцип «Домино»
12.55 Т/с «Рублевка. Live»
14.00 «Сегодня»
14.30 Т/с «Зона»
15.30 Т/с «Ментовские войны»
16.35 «Чрезвычайное происшествие»
17.00 «Сегодня»
17.20 Т/с «Кодекс чести-2»

Канал БГТРК
19.35 Зеленая черепаха
19.45 Телевизионная приемная
Канал НТВ
20.00 «Сегодня»
20.35 Т/с «Зона»
21.40 Т/с «Ментовские войны»
23.00 «Сегодня»
23.40 «К барьеру!»
00.55 Х/ф «Особь 2»
02.45 Х/ф «Одиночки»
04.30 «Анатомия преступления»
05.30 Т/с «Холм одного дерева»
06.15 Т/с «2, 5 человека»

Ариг Ус

07.00 «Восточный экспресс»
07.30 «С утра полезно»
08.15 М/с «Сейлормун»
08.45 «Жизнь с УЮТом». «Знаки Зодиак»
08.55 «Формула успеха»
09.00 «Восточный экспресс»
09.30 Х/ф «Силой вечного синего неба»
09.55 «Знаки Зодиак»
10.00 «Таинственный мир мумий»
11.05 Х/ф «Внеземной»
13.15 М/с «Крутые бобры»
13.40 М/с «Эй, Арнольд!»
14.00 М/с «Дикая семейка Торнберри»
14.30 «Москва. Инструкция по применению»
14.55 «Знаки Зодиак»
15.00 Т/с «Девственница»
16.00 Т/с «Плохие девчонки»
17.00 М/ф
17.25 «Знаки Зодиак»
17.30 Победоносный голос верующего
18.00 Виртуальные миры
18.15 Д/с «Айболиты»
18.45 «Восточный экспресс»
19.00 Х/ф «Силой вечного синего неба»
19.30 «Такси». «Формула успеха»
20.00 «Будни»
20.25 «Знаки Зодиак»
20.30 «Восточный экспресс»
21.00 «Необъяснимо, но факт». «Жизнь с УЮТом»

22.00 «Дом-2. Новая любовь»
23.00 «Восточный экспресс»
23.25 «Знаки Зодиак»
23.30 Х/ф «Джози и кошечки»

Тивиком

07.20 «Лоск»
07.30 М/с «Гаргульи»
07.50 «Жизнь с УЮТом»
07.55 М/с «Пауэр рейнджерс, или Могучие рейнджеры»
08.25 Т/с «Солдаты»
09.20 Т/с «МЭШ»
10.30 «24»
10.50 «Час суда»
11.50 «Час суда»
13.00 «Исчезновения». «Сидней Рейли: шпион-легенда»
13.30 «24». «Лоск»
14.00 «Next-2»
15.15 Т/с «Секретные материалы»
16.15 «Альпийский патруль»
17.30 Т/с «Студенты»
18.45 Т/с «Солдаты»
20.00 «Лоск»
20.10 «Жизнь с УЮТом»
20.15 «Радар-спорт»
21.00 «Альпийский патруль»
22.10 Т/с «Студенты». «Лоск»
23.20 «Next-2»
00.30 «24»
01.00 «TV-clab»
01.15 Х/ф «Человек-скелет»

СТС - БАЙКАЛ

06.00 Т/с «Медики»
06.40 М/ф «Самый маленький гном»
06.50 М/с «Смешарики»
07.00 М/с «Веселые мелодии»
07.30 Т/с «Моя прекрасная няня»
08.00 Т/с «Не родись красивой»
09.00 Истории в деталях
09.30 Т/с «Люба, дети и завод...»
10.00 Т/с «Шпионка»
11.00 Х/ф «Инферно»
13.00 Т/с «Как сказал Джим»
13.30 М/с «Соник Икс»
14.00 М/с «Лига справедливости»

14.30 М/с «Король Артур и рыцари без страха и упрека»
15.00 М/с «Годзилла»
15.30 М/с «Экスカбилур»
16.00 Т/с «Сабрина - маленькая ведьма»
16.30 Т/с «Дорогая, я уменьшил детей»
17.30 Т/с «Бедная Настя»
18.30 Т/с «Люба, дети и завод...»
19.00 Т/с «Моя прекрасная няня»
19.30 Истории в деталях
20.00 Т/с «Не родись красивой»
21.00 Т/с «Кто в доме хозяин?»
21.30 Х/ф «Полицейские»
23.30 Истории в деталях.
00.00 Т/с «Кто в доме хозяин?»
00.30 Детали

ДТВ

10.00 М/ф
10.30 М/ф
11.00 Т/с «Няня»
11.30 «Как уходили кумиры». Юрий Богатырев
11.55 «Неслучайная музыка»
12.00 Телемагазин
12.30 Автоновости «Карданный вал +»
12.50 Х/ф «Карты, деньги, два ствола»
15.05 «Самое смешное видео»
15.35 Т/с «Рожденный вора»
16.30 Т/с «Крутой Уокер»
17.30 М/ф
18.00 М/ф
18.30 «Как уходили кумиры». Юрий Богатырев
18.55 Х/ф «Свой среди чужих, чужой среди своих»
21.00 Т/с «Крутой Уокер»
22.00 «Самое смешное видео»
22.25, 03.50 Бенни Хилла
22.55 Т/с «Бандитский Петербург»
00.00 Д/с «Опергруппа, на выезд!»
00.40, 03.30 Агентство криминальных новостей
01.00 Х/ф «Ускользающий вирус»
03.10 Автоновости «Карданный вал +»
04.25 «Девушки не против...»
04.55 Д/с «Опергруппа, на выезд!»

№3 (459)

Дүхэрнэ

№8 (21248)

Пятница, 3

Первый канал

- 07.00 «Доброе утро»
10.00 Новости
10.05 Т/с «Агент национальной безопасности»
11.10 Х/ф «Любительница частного сыска Даша Васильева»
12.30, 19.10 «Кривое зеркало»
13.00 Новости
13.05 Т/с «Черный ворон»
14.10 М/с «По следам Микки Мауса»
14.50 «Следствие ведут знатоки». «Третейский судья». 4 с.
16.00 Новости
16.10 «Лолита. Без комплексов»
17.00 Т/с «Хозяйка судьбы»
18.00 «Федеральный судья»
19.00 Новости
19.40 Т/с «Адьютанты любви. Фаворитка»
20.50 Поле чудес
22.00 «Время»
22.25 Лариса Долина и Иосиф Кобзон представляют «Старые песни о главном»
01.10 Х/ф «8 миль»
03.10 Х/ф «Большой каньон»
05.40 Т/с «Дефективный детектив»

Россия

- 06.00 «Доброе утро, Россия!»
07.45, 08.45 Вести-Бурятия
08.15, 09.15 Вести-Бурятия (на бур. яз.)
09.45 Т/с «Идиот»
10.50 «Мой серебряный шар. Наталья Фатеева»
11.50 Вести. Дежурная часть
12.00 Вести
12.30 Вести-Бурятия
12.50 «Мусульмане»
13.00 «Вся Россия»

- 13.15 «Городок». Дайджест
13.45 Т/с «Опера. Хроники убойного отдела»
14.50 Вести. Дежурная часть
15.00 Вести
15.20 Вести-Бурятия
15.40 «Суд идет»
16.45 Т/с «Кулагин и партнеры»
17.25 Вести. Дежурная часть
17.40 Вести-Бурятия
18.00 Вести
18.15 Т/с «Любовь моя»
18.50 Т/с «Обреченная стать звездой»
19.45 Т/с «Черная богиня»
20.45 Вести. Подробности
21.00 Вести
21.30 Вести-Бурятия
21.50 «Спокойной ночи, малыши!»
22.00 «Кривое зеркало. Театр»
00.45 Х/ф «Фанат»
02.30 Х/ф «Челюсти»

НТВ

- 07.00 «Сегодня утром»
09.55 Т/с «Вокзал»
11.00 «Сегодня»
11.20 «Криминальная Россия»
11.50 «Принцип «Домино»
12.55 Т/с «Рублевка. Live»
14.00 «Сегодня»
14.30 Т/с «Зона»
15.30 Т/с «Ментовские войны»
16.35 «Чрезвычайное происшествие»
17.00 «Сегодня»
17.20 Т/с «Кодекс чести-2»
Канал ВГТРК
19.35 Мир связи
19.45 Новости без политики
Канал НТВ
20.00 «Сегодня»
20.35 Т/с «Зона»
21.35 «Следствие вели...»
22.35 Х/ф «Изо всех сил»
00.30 Х/ф «Убийство в Восточном экспрессе»

- 02.55 «Кома. Это правда»
03.25 Х/ф «Дьяволы»
05.20 «Анатомия преступления»
06.10 Т/с «2, 5 человека»

Ариг Ус

- 07.00 «Восточный экспресс»
07.30 «С утра полезно»
08.15 М/с «Сейлормун»
08.45 Жизнь с УЮТОМ. «Знаки Зодиаки»
08.55 «Формула успеха»
09.05 «Восточный экспресс»
09.30 Х/ф «Силой вечного синего неба» 4 с.
09.55 «Знаки Зодиаки»
10.00 «Во времена динозавров»
11.00 Х/ф «Джози и кошки»
13.15 М/с «Крутые бобры»
13.40 М/с «Эй, Арнольд!»
14.00 М/с «Дикая семейка Торнберри»
14.30 «Москва. Инструкция по применению»
14.55 «Знаки Зодиаки»
15.00 Т/с «Девственница»
16.00 Т/с «Плохие девчонки»
17.00 «Русская усадьба»
17.30 Победоносный голос верующего
18.00 «Знаки Зодиаки»
18.05 М/ф
18.15 Д/с «Айболиты»
18.45 «Восточный экспресс»
19.00 Х/ф «Силой вечного синего неба»
19.30 «Такси»
20.00 «Москва. Инструкция по применению»
20.30 «Восточный экспресс». «Формула успеха»
21.00 Необъяснимо, но факт. «Знаки Зодиаки»
22.00 «Дом-2. Новая любовь». «Жизнь с «УЮТОМ»
23.00 «Восточный экспресс»
23.30 «Знаки Зодиаки»
23.35 Х/ф «Сделано в Америке»

Тивиком

- 07.10 «Радар-спорт». «Лоск»
07.50 «Жизнь с «УЮТОМ»
07.55 М/с «Пауэр рейнджерс, или Могучие рейнджеры»
08.25 Т/с «Солдаты»
09.20 «МЭШ»
10.50 «Час суда»
11.50 «Час суда»
13.00 «Самые-самые. Алмазнах невероятных фактов» 1 ч.
13.30 «24». «Лоск»
14.00 «Next-2»
15.15 Т/с «Секретные материалы»
16.15 «Альпийский патруль»
17.30 Т/с «Студенты»
18.45 «Очевидец»
19.45 «Мистер Бин»
20.00 М/с «Симпсоны»
20.30 «24». Лоск
20.50 «Жизнь с «УЮТОМ»
21.00 Т/с «Реликт»
23.25 «Проект «Отражение»
00.30 Х/ф «Цифровой Иисус»

СТС - БАЙКАЛ

- 06.00 Т/с «Медики»
06.40 М/ф «Самый маленький гном»
07.00 М/с «Веселые мелодии»
07.30 Т/с «Моя прекрасная няня»
08.00 Т/с «Не родись красивой»
09.00 Истории в деталях
09.30 Т/с «Люба, дети и завод...»
10.00 Т/с «Шпионка»
11.00 Х/ф «Полицейские»
13.00 Т/с «Как сказал Джим»
13.30 М/с «Соник Икс»
14.00 М/с «Лига справедливости»
14.30 М/с «Король Артур и рыцари без страха и упрека»
15.00 М/с «Годзилла»
15.30 М/с «Экскалибур»
16.00 Т/с «Сабрина - маленькая ведьма»

- 16.30 Т/с «Дорогая, я уменьшил детей»
17.30 Т/с «Бедная Настя»
18.30 Т/с «Люба, дети и завод...»
19.00 Т/с «Моя прекрасная няня»
19.30 Истории в деталях
20.00 Т/с «Не родись красивой»
21.00 Х/ф «Убить Билла»
22.55 Истории в деталях
23.55 Х/ф «Криминальное чтиво»

ДТВ

- 10.00 М/ф
10.30 М/ф
11.00 Т/с «Няня»
11.30 «Как уходили кумиры». Наталья Медведева»
11.55 «Неслучайная музыка»
12.00 Телемагазин
12.30 Автоновости «Карданный вал +»
12.50 Х/ф «Ускользающий вирус»
15.05 «Самое смешное видео»
15.35 Т/с «Рожденный ворами»
16.30 Т/с «Крутой Уокер»
17.30 М/ф
18.00 М/ф
18.30 «Как уходили кумиры». Наталья Медведева»
18.55 Х/ф «Каир-2 вызывает Альфу»
20.50 «Неслучайная музыка»
21.00 Т/с «Крутой Уокер»
22.00 «Самое смешное видео»
22.25 Бени Хилла
23.00 Шокирующая документалистика «Техногенные катастрофы». 5 с, 6 с.
00.00 Альманах невероятных событий «Этот безумный мир»
00.40, 03.20 Агентство криминальных новостей
01.00 Т/с «Святой дозор»
03.00 Автоновости «Карданный вал +»
03.40 Х/ф «Красный дракон»
05.30 Д/с «Опергруппа, на выезд!»

отдел рекламы 21-62-62

отдел рекламы 21-62-62

Суббота, 4

Первый канал

- 07.00 Новости
07.10 «Шутка за шуткой»
07.30 Х/ф «Бальное платье»
09.00 Играй, гармонь любимая!
09.40 Слово пастыря
10.00 м/с «Кряк-бригада». «С добрым утром, Микки!»
11.00 Новости
11.10 «Смак»
11.30 «Трус, Балбес, Бывалый». Евгений Моргунов
12.20 Любовь Полищук в проекте «Охотники за рецептами»
13.00 Новости
13.10 Здоровье
14.00 «Носороги атакуют»
15.00 Х/ф «Назад в будущее-2»
17.00 Бенефис Ефима Шифрина
19.00 Новости
19.10 Бенефис Ефима Шифрина. Продолжение
20.40 «Сердце Африки»
22.00 «Время»
22.20 Х/ф «Миллионер поневоле»
00.00 «Вне игры»
02.20 Х/ф «Эдвард - руки-ножницы»
04.20 Х/ф «Дракула»

Россия

- 07.00 «Доброе утро, Россия!»
08.40 «Золотой ключ»
09.00 Вести
09.10 Вести-Бурятия
09.20 «Русское лото»
09.55 «Военная программа»
10.20 «Вокруг света»
10.50 «Субботник»

- 11.30 «Танцы со Звездами». Результаты голосования
12.00 Вести
12.10 Вести-Бурятия
12.20 «Сто к одному»
13.15 «В поисках приключений»
14.15 «Клуб сенаторов»
15.00 Вести
15.20 Х/ф «Контрабанда»
Канал ВГТРК
17.00 Актуальное интервью г.Москва
17.15 Курьер
17.20 С Белым месяцем, друзья!
17.45 «Буряад орон» Художественно-публицистическая программа
18.15 Телевизионная приемная
18.30 «Толи» Памяти Солбона Ангабаева
Канал «Россия»
19.00 «Аншлаг и Компания»
19.50 «Танцы со Звездами»
20.50 В «Городке»
21.00 Вести
21.15 «Зеркало»
21.30 «Честный детектив»
22.00 «Субботний вечер»
23.50 Х/ф «Широко шагая»
01.25 Х/ф «Чокнутый профессор»
03.20 Х/ф «Багровые небеса»

НТВ

- 07.00 Х/ф «Изо всех сил»
08.35 Т/с «Альф»
09.00 «Сегодня»
09.15 «Дикий мир»
09.45 «Без рецепта»
10.25 «СМОТР»
11.00 «Сегодня»
11.20 «Главная дорога»
11.55 «Кулинарный поединок»
12.55 «Квартирный вопрос»
14.00 «Сегодня»
Канал ВГТРК
14.20 В Народном Хурале РБ

- Канал НТВ
15.00 Х/ф «Дело «Пестрых»
17.00 «Сегодня»
17.20 «Женский взгляд» Татьяна Буланова
17.55 «Своя игра»
18.55 Т/с «Сыщики-4»
20.00 «Сегодня»
20.55 «Программа максимум»
21.50 Т/с «Улицы разбитых фонарей-6. Дуплет»
23.00 «Реальная политика»
23.40 Х/ф «Максим Перепелица»
01.30 «Мировой бокс. Ночь нокаутов»
02.05 Х/ф «Бодрость духов»
03.45 Х/ф «Нарушая запреты»
05.00 Х/ф «Заплати вперед»

Ариг Ус

- 07.55 «Знаки Зодиаки»
08.00 М/ф «Жестокие войны»
08.20 М/ф «Вовка - тренер», «Если бы был моим папой»
09.00 М/с «Сейлормун»
10.10 «Восточный экспресс»
10.40 «Формула успеха». «Знаки Зодиаки». Жизнь с «УЮТОМ»
10.50 М/ф
11.00 Х/ф «Сделано в Америке»
13.25 М/ф «Непоседа», «Кале и Бука»
14.00 «Возможности пластической хирургии»
15.00 «Жизнь, полная радости»
15.30 Верю - не верю
16.00 «Измени свой мир». «Знаки Зодиаки»
16.25 «Москва. Инструкция по применению»
17.00 Т/с «Диагноз-убийство»
18.00 Т/с «Саша плюс Маша»
19.00 Х/ф «Как важно быть серьезным». «Формула успеха»

- 21.00 «На ночь глядя»
22.00 «Дом-2. Это любовь». Жизнь с УЮТОМ
23.00 «Комеди-клуб»
00.00 «Фигли-Мигли» Знаки зодиаки
00.30 «Секс» с Анфисой Чеховой»
01.00 «Роман с Бузовой»
02.00 Х/ф «Женский клуб»

Тивиком

- 08.15 «Дикая планета»
09.15 «Дейгандр» Жизнь с уютом
09.40 «Близняшки-пятерняшки»
10.05 «Кинематограф»
10.30 М/с «Симпсоны»
11.40 «Очевидец»
12.40 «Мозголомы: насилие над наукой»
13.50 «Криминальное чтиво»
14.30 «24». «Лоск»
14.50 «Как обмануть Лас-Вегас» Д. ф. 1 ч.
16.00 «Невероятные истории»
17.05 Х/ф «Реликт»
19.30 «Музыкальные поздравления»
19.55 «Жизнь с уютом». Лоск
20.00 «Неделя»
21.15 Х/ф «Царь скорпионов»
23.20 «Матрешки»
00.20 «Запретные женские радости» Док. ф
01.20 «Плейбой» представляет
03.15 Т/с «Секретные материалы»

СТС - БАЙКАЛ

- 06.00 М/ф «Остров черного моря»
07.25 М/ф «Дядя Степа милиционер»
07.50 М/с «Семья почемучек»

- 08.20 М/с «Смешарики»
08.30 М/с «Флиппер и Лопак»
09.00 Лучшие программы улицы «Сезам».
09.30 М/с «Исти-Битси Паучок»
10.00 Х/ф «Деревенские медведи»
12.00 «Самый умный».
14.00 Кино в деталях
15.00 «Ты - супермодель-3»
16.00 Истории в деталях.
16.30 М/с «Том и Джерри»
16.50 Т/с «Улицы разбитых фонарей»
18.05 Х/ф «Убить Билла»
20.25 Т/с «Моя прекрасная няня»
21.00 Х/ф «Майор Пейн»
23.10 «Хорошие шутки».
01.10 Х/ф «Роксана»

ДТВ

- 10.30 Т/с «Напряги извилины»
11.00 Для милых дам
11.25 М/ф
12.30 М/ф
13.25 Х/ф «Больше, чем жизнь»
15.30 Капризы звезд
16.25 Т/с «Спрут»
17.25 Мужской тележурнал «Арсенал»
17.55 Т/с «Бандитский Петербург»
19.00 Т/с «Бандитский Петербург»
20.05 «Самое смешное видео»
20.35 «Осторожно, афера!»
21.00 Шоу рекордов Гиннеса
22.00 Т/с «Шерлок Холмс и доктор Ватсон»
23.35 Т/с «Шерлок Холмс и доктор Ватсон»
01.05 Т/с «С.С.I место преступления Майами-3»
02.05 Т/с «С.С.I место преступления Майами-3»
03.00 Шоу рекордов Гиннеса
04.00 Х/ф «В сердце камня»

№8(21248)

Дүхэрнэ

№3(459)

Воскресенье, 5

Первый канал

07.00 Новости
07.10 Шутка за шуткой
07.30 Х/ф «Срочно... Секретно... ГубчКа»
09.20 Армейский магазин
09.50 «Дональд Дак представляет»
10.20 «Умницы и умники»
11.00 Новости
11.10 «Непутевые заметки»
11.30 Пока все дома
12.20 «Веселые картинки»
13.00 Новости
13.20 Живой мир. «Прогулки с чудовищами»
14.30 Х/ф «Сын за отца»
16.00 Д/ф «Знаменитые артисты, двойники и аферисты...»
17.10 «Легенды «Ретро FM»
19.00 Времена
19.50 «Кто хочет стать миллионером?»
20.50 «Бисквит»
22.00 Воскресное «Время»
22.45 Х/ф «Перевозчик»
00.30 Бокс. Уинки Райт - Сэм Солиман
01.30 Х/ф «Смерть в океане»
03.00 Футбол. Кубок Первого канала. ЦСКА - «Шахтер» (Донецк). Из Тель-Авива
05.00 Д/ф «Лицо российской национальности»
05.25 Д/ф «Елена Майорова. Живая рана»

«Россия»

07.00 «Доброе утро, Россия!»
08.20 «Сельский час»
08.45 Телевизионная лотерея «Бинго миллион»
09.00 Вести
09.10 Вести-Бурятия
09.20 «Диалоги о животных»
09.55 М/ф «Как львенок и черепаха пели песню»
10.05 Х/ф «Как Иванушка-дурочок за чудом ходил»
11.30 «Утренняя почта»
12.00 Вести
12.10 Вести-Бурятия
12.20 «Городок». Дайджест
12.55 «Сам себе режиссер»
13.45 «Смехопанорама»
14.15 «Парламентский час»

15.00 Вести
15.20 «Фитиль № 72»
16.05 Х/ф «Кровь за кровь»
18.00 Вести
18.10 Т/с «Кулагин»
19.05 «Место встречи» с Лионом Измайловым
21.00 «Вести недели»
22.00 «Специальный корреспондент»
22.25 Х/ф «Гений»
01.30 Х/ф «Чокнутый профессор-2»

НТВ

07.00 Х/ф «Максим Перепелица»
08.30 «Сказки Баженова»
09.00 «Сегодня»
09.15 Т/с «Полицейский Кэттс и его собака»
09.45 «Их нравы»
10.25 «Едим дома!»
11.00 «Сегодня»
11.20 «Чрезвычайное происшествие. Обзор за неделю»
11.50 «Top gear»
12.30 «Цена удачи»
13.20 «Растительная жизнь»
14.00 «Сегодня»
Канал БГТРК
14.20 Новости без политики
14.30 «ОтТННисъ» Программа для молодежи

Канал НТВ

14.55 Х/ф «Верные друзья»
17.00 «Сегодня»
17.20 «Один день. Новая версия»
17.55 «Своя игра»
18.55 Т/с «Сыщики- 4»
20.00 «Сегодня. Итоговая программа»
20.55 «Чистосердечное признание»
21.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор за неделю»
21.50 Т/с «Улицы разбитых фонарей-6»
23.00 «Воскресный вечер с Владимиром Соловьевым»
00.15 Х/ф «Копейка»
02.30 Х/ф «Взвод»
04.30 Х/ф «Цельнометаллическая оболочка»

Ариг Ус

07.55 «Знаки Зодиаки»
08.00 М/ф «Жестокие войны»

08.20 М/ф «Серебряное копытце», «Обезьянки и грабители»
09.00 М/с «Сейлормун»
10.05 «С утра пораньше»
11.10 «Знаки Зодиаки». Жизнь с «УЮТОМ»
11.15 Х/ф «Перекрестки». «Формула успеха»
13.05 М/ф «Самый маленький гном», «Умка»
14.30 Школа ремонта
15.30 «Жизнь, полная радости»
16.00 «Фигли-мигли». «Знаки Зодиаки»
16.30 «Каламбур»
17.00 Т/с «Диагноз - убийство»
18.00 Т/с «Саша плюс Маша», «Жизнь с «УЮТОМ»
19.00 Школа ремонта. «Формула успеха»
20.00 «Отечество»
20.20 Х/ф «Ваш выбор, мадам»
22.00 «Дом-2. Это любовь». Жизнь с УЮТОМ
23.00 «Комеди-клуб»
00.00 «Москва. Инструкция по применению». Знаки зодиаки
00.30 «Секс» с Анфисой Чеховой»
01.00 Х/ф «Звериная натура»

Тивиком

08.15 «Дикая планета»
09.15 «Дейгандр» Жизнь с уютом
09.40 «Близняшки-пятерняшки»
10.05 «Непобедимая команда супер-обезьянок»
10.30 М/с «Симпсоны»
12.05 «Дятловы»
12.40 «Неделя»
13.50 «Военная тайна»
14.30 «24». «Лоск»
14.50 «Живая история НЛО: правда и мифы»
16.00 «Невероятные истории»
17.05 «Жизнь с «УЮТОМ»
17.10 Школьное ТВ
17.40 «Музыкальные поздравления» Лоск
18.00 «На колесах»
18.20 Домашний зоопарк
18.40 «Кинематограф»
19.00 «Вэб-экспресс»
19.30 «24». Лоск
20.00 «Проверено на себе»

21.00 Х/ф «Невероятные приключения Черчилля на войне»
23.00 «Матрешки»
00.10 Х/ф «Онг-Бак, тайный воин»

СТС - «БАЙКАЛ»

06.00 Х/ф «Берегис, Большой брат»
07.35 М/ф «Вини Пух»
07.50 М/с «Семья почемучек»
08.20 М/с «Смешарики»
08.30 М/с «Флиппер и Лопак»
09.00 Лучшие программы улицы «Сезам»
09.30 М/с «Итси-Битси паучок»
10.00 Х/ф «Майор Пейн»
12.00 Жизнь прекрасна.
14.00 Снимите это немедленно
15.00 Фильмы производства ВВС. «Тайны тела. Болезни от любви; Дурные запахи»
16.00 Истории в деталях
16.30 Т/с «Не родись красивой»
21.00 Х/ф «Сабрина в Риме»
23.00 «Золотой глобус-2006»
00.55 Х/ф «Экзистенция»

ДТВ

10.30 Т/с «Напряги извилины»
11.00 Для милых дам
11.25 М/ф
12.30 М/ф
13.15 Х/ф «Заклятие Долины змей»
15.30 Д/с «Тайны и разоблачения»

15.55 Д/с «Тайны и разоблачения»
16.25 Т/с «Спрут»
17.25 Карданный вал
17.55 Т/с «Бандитский Петербург»
19.00 Т/с «Бандитский Петербург»
20.05 «Самое смешное видео»
20.35 Т/с «Шерлок Холмс и доктор Ватсон»
22.05 Т/с «Шерлок Холмс и доктор Ватсон»
23.35 Т/с «Шерлок Холмс и доктор Ватсон»
01.05 Т/с «С.С.I место преступления Майами-3»
02.00 Т/с «С.С.I место преступления Майами-3»
03.00 Шоу рекордов Гиннеса
04.00 Шокирующая документалистика «Техногенные катастрофы». 5 с.
04.30 Шокирующая документалистика «Техногенные катастрофы». 6 с.
05.00 «Осторожно, афера!»

Современное лечение алкоголизма, табакокурения. Поликлиника №2 (бывшая № 4). Ост. Саяны, Бульвар Карла Маркса, 12
Ежедневно: с 18 - 20 ч., суббота: с 14 - 16 ч., воскресенье: с 9 - 12 ч.
Продаются капитальный гараж по ул. Полины Осипенко(Шишковка) Тел.: 44-45-69.

Министерство культуры и массовых коммуникаций РФ
Государственный Бурятский академический театр драмы им.Хоца Намсараева

74-й театральный сезон	
Февраль	
Сагаан нараар, Сагаалганаар!	
31 января, вторник 1 февраля, среда 18.00	Театрализованное шоу-представление «Сагаалган-2006» Свободная продажа
2, четверг 17.00	Еравнинский район
3, пятница 17.00	Тункинский район
4, суббота 16.00	Иволгинский район
5, воскресенье 15.00	Закаменский район
7, вторник 16.00	Селенгинский район
8, среда 16.00	Качукский, Кабанский, Хоринский районы
9, четверг 17.00	Баргузинский, Курумканский районы
10, пятница 15.00	Хилокский, Кижингинский районы
11, суббота 15.00	Мухоршибирский район
12, воскресенье 14.00	Эхирит-Булагатский, Баяндаевский районы
15, среда 18.00	Закрытие театрализованного шоу-представления «Сагаалган-2006» Свободная продажа
17, пятница 18.00	Вечер памяти, посвященный 90-летию со дня рождения народной артистки СССР М.Н.Степановой
19, воскресенье 12.00	В.М.Массальский Золотой ключик или новые приключения Буратино спектакль идет на русском языке сказка
18.00	Театр против СПИДА «Мне не все равно...» А тебе? Геннадий Башкуев Танцующий призрак пластическая драма в двух действиях спектакль идет на русском языке
25, суббота 15.00	Дарима Батомункуева ПРАЗДНИЧНЫЙ КОНЦЕРТ, посвященный 40-летию творческой деятельности

Главный режиссер: заслуженный деятель искусств Российской Федерации, лауреат Государственных премий Республики Бурятия Ц.Бальжанов.
Билеты продаются в кассе театра с 12.00 до 18.30.
(Проезд трамваями и автобусами до остановки Рынок).

Заказ билетов и справки по телефону: 22-25-37.

Сагаалганай амаршалга
ҺАЙНДЭРТӨӨ УРИНАБДИ

Он жэлнүүд хойно хойноооо хубарин үнгэржэ, түүхын хууданууд таһалгарагүй ирагдажал байна. 2005 оной модон хүхэгшэн Тахья жэл үнгэржэ, түүхэдэ бэшгэдэбэ. Үнгэрхэн жэлдэ манай Агын тойрог тогтууритай найнаар хүгжэжэ, барилга ехээр хэгдээ, адууна малай тоо толгой олошоруулагдаа, тнигэжэ зоной байдал улам найжархан байна гэжэ тойрогой Захиргаанай толгойлогшо Баяр Баясхаланович Жамсуев Шэнэ жэлтэй дашарамдуулан, арад зондоо хандаһан амаршалга соогоо тэмдэглэнэ. Эдэ бүхы амжалтаараа ханаагаа амарангүй, 2006 ондо улам эршэмтэйгээр ажаллажа, бүри үндэр үрэдүнүүдые туйлахые хараалнабди.

Урда жэлнай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай гайхамшагта илалта туйлаһанай 60 жэлэй ойн баярай жэл байгаа. Энэ һайндэрэй үсдэ үндэр наһатай сэрэгшэ бүхэндэ, ара талада ажаллаһан хүн бүхэндэ халуун анхарал хандуулагдаа, социальна хангалганууд үзүүлэгдээ. Дайнда эрэмдэг бологшодто «Ока» түхэлэй хүнгэн машинанууд бэлэглэгдээ. Баатар сэрэгшэдтэ, ара талада ажаллашадта телевизор, холодильник, пылесос болон бусад үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаа.

Дайнай талмай дээрэ баатарай үхэлөөр унагшадта дурасхаалай хүшөөнүүд Ага нууринда, мүн бусад нотагуудта баярай оршон байдалда нээгдэбэ. Агуу Илалта шэрээлсэхэн баатар сэрэгшэдтэй уулзалганууд хүүгэдэй сээрлигүүдтэ, пургуулинуудта, эмхи зургаануудта эмхидхэгдэхэн байгаа. Агуу Илалтын 60 жэлэй ой мартагдашагүй дурасхаал үлөөбэ!

Ага нотагһаа гарбалтай, Буряад ороной ниислэл хотодо ажаһуудаг хүнүүд али бүхы халбаринуудта амжалтатай найнаар хүдэлжэ, үндэр нэрэ зэргэнүүдтэ, эрдэмэй зиндаануудта хүртэхэн, залуу хүбүүд, басагад спортын орёл үндэрыг гаталһан байна. Тусхайбал, Агын тойрогой хэдэн колхозой түрүүлэгшээр хүдэлхэн, дайнай болон ажалай ветеран Дондок Бородоевич Найданов 80 наһанайнгаа дабаан дээрэ «Агын тойрогой хүдөө ажахын габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэхэн нэрэ зэргэдэ хүртөө. Хэлэ бэшгэй эрдэмэй доктор, профессор Дашинама Галданович Дамдинов 80 наһанайнгаа ойн жэлдэ аяр 6

монографи-ном хэблүүлэн гаргуулаа. Буряад Республикын ПУУ-зидентын экспертно-аналитическэ түбэй таһагһе даагша Цыцык Батоевна Будаева политическэ эрдэмэй доктор болобо. Дарима Цырендоржиевна Будаева социологини эрдэмэй кандидатай нэрэ зэргэ хамгаалба. БГСХА-гай физическэ хүмүүжүүлгын кафедрын багша Эрдэм Жигжитов нур харбалгаар дэлхэйн түрүү нуури эзэлхын түлөө үбэлэй мүрысөөндэ илажа, дэлхэйн чемпион болобо. Спортын габьяата мастер Э.Жигжитов 2005 ондо Буряад ороной спортсменүүдэй дундаһаа шалгаржа, «Эрхим спортсмен» гэхэн алдар солодо хүртэбэ. Баясхалан Эрдэнеев дайшалхы самбо барилдаагаар мүн эдэлхэйн чемпион болоо.

Хэдэн хүн «Буряад үнэн» сонойой жэл бүри эмхидхэдэг «Буряадай түрүү хүнүүд» гэхэн конкурсын лауреадууд болоһон байна.

Иймэ үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэгшэдые бултыень эндэ дурдахын аргагүй ха юм даа. Сагаалганай һайндэрэй үедэ тэднээ амаршална бээбди.

Үнгэрхэн жэлдэ Ага нотагаархидай эблэл залуу үетэндэ, оюутадтаа яһала ехэ анхаралаа хандуула. Нотагаймнай оюутайд зүблэл эмхидхэгдээ.

Түгэсхэлдөө Буряад орондо ажаһуугшэдые, Ага нотагаархидаа Агын тойрогой Захиргаанай толгойлогшо Баяр Баясхаланович Жамсуевай зүгһөө, өөрынгөө үмэнһөө 2006 оной Сагаалганай һайндэрөөр - гал улаан Нохой жэлээр халуунаар амаршалаад, энхэ амгалан ажаһуухыетнай, ажалдаа, хуралсадаа амжалта туйлахыетнай хүсэһэб!

Ага нотагаархидай, Шэнэхээнэй буряадуудай 2006 оной Сагаалганай һайндэр февралын 5-да үдэрэй 2 сагта «Соёлой спортын комплекс» гэжэ гүрэнэй нэгэдхэмэл предприятнда (ГУП КСК) болохо (хаягын: 47-дохи квартал, Барилгашадай гудамжа,72). Уран шүлэгшэдэй, үрээл хэлэгшэдэй, дуушадай конкурсууд үнгэргэгдэхэ, ёхор, буряад арадай элдэб нааданууд: нэрэ шаалга, шагай шүүрээгэ, харбалга болон бусад хонирхолтой нааданууд эмхидхэгдэхэ.

Һайндэртөө эдэбхитэйгээр хабаадаһыетнай уринабди. Жамса АХАМАЖАПОВ, Ага нотагайхидай эблэлэй түрүүлэгшэ.

Буряадай арадай уран зохёолшо Солбон АНГАБАЕВАЙ 75 жэлэй ойдо

Буряадай арадай поэт, РСФСР-эй, Буряадай соёлой габыята хүдэмэрлэгшэ Солбон Дондупович Ангабаевай 75 жэлэй ойе республикын олоннитэ эдэ үдэрнүүдтэ үргэнээр тэмдэглэжэ байна. Солбон Дондуповичай манаа орхижо, мүнхынгоо замда гараһанһаань хойшо 5 жэл үнгэршэбэл даа.

2001 оной эхээр нүхэрэйнгөө 70 наһые тэмдэглэжэ, хүхилдэжэ байһаннай оройдоо хаяжан шэнгил. Сагай ябаса гайхалтай түргэн. Мандаа зорюулжа зохёон олон тоото номуудын, шүлэг, поэмэ, эссе болон очеркнүүдын, гоё найхан дуунуудын, сагаан сэбэр сэдхэлын ухаандамнай элхэн зандаа.

гэхэ мэтын ябуулга хэдгэ эдэбхи хэртэй хүн байгаа юм. Намда, өөрөөнь наһатай хүндэ, зарим предмедээ мартаһанш байхаб, шалгалта гэхэ мэтээ тушаахадам, хураахадам, шалээд туһалаа юм».

Солбон тэндэ хуража байхадаа, шүлэггөө редакцида эльгээдэг, бинь арга шалааараа толиуулагд бэлэйб. Тингэжэ тэрэнэй түрүүшын ном Москвагай «Молодая гвардия» хэблээдэ хэблэгдээ гэжэ дуулаад,

һүүдэ мэдэхэмни, эдэ хоёрнай нөмдөндө түрээс хэһэн залуу бүлэ байба. Ингэжэ Ангабаевтанай бүлэстэй анхан танилсаһан байгааб. Саашадаа түрэнэ Баяр хүбүүнэй, Ирина Басаганайнь милаангуудта хүхилдэһэн байгаа юм бэлэ гүү даа...

Энэ һонин уулзалгада манай элитэ уран зохёолшо Цырендоржи Дамдинжапов Дамба Жалсарев хоёр байгаа һэн ха гэжэ ханаһаб. Тингээдэ бүхэли хүнээрээ хүхилдэһэн, олон шэлэ нүхэдтэй болоһон байгааб. Харин Петя Ивановой манни танилсууһан ушар нимэ юм. Нүхэрни Сэржун Борисовнагай нотагай хүн байгаа. Баһал

БАРХАН УУЛАТА БАРГАЖАН НЮТАГАЙ ХУВУУН ЛЭ...

«Өөр тухайгаа бэшэхэ гэшээ бэрхэтэй. Халтад лэ гэбэл, биб гэхээ наһаханш. Биб гэлгэн поздэт харша, хориюлтай. Урдандаа ноёд биди гэлсэдэг лэ һэн. Тэдэ ноёдһоо тоһонһые үдөөгүй. Тибэ ябашье хэн, юун байһанаа хэлэхэ, мэдэрхэ болоод байнабди. Би хадаа бин болоһоор бузар удаанайб, заримдаа хашартайһые болоо ёһотойб. Харин би ябажл ябанаб...» гэжэ «Буряад үнэндэ» 1998 оной сентябрийн 3-да толилогдоһон статья соогоо Солбон Дондупович бэшэһэн байдаг. Тэрэ гэнээр удаанш мэндэ ябангүй, хүндөөр үбшэлһэнэй удаа мордошоо бэлэй даа.

Энэ бэшэһэн бодолуудын минн сэдхэл хүдэлгэжэ, хариюу юм гү, баһа нимэшүү шүлэг бэшэжэр-хитэн хүмби. Тэндэһэнэ эхин мурнуудын «Би хадаа бин болоһоор бузар удаанайб» гэшын шүлэгтөө эпитграф болгоо бэлэйб.

Солбон Дондупович наһанайнгаа эхэнхи хубинь буряад арадтаа, соёл культураданы зорюулжа, аяга найхан, удаа түгэс 30-аад номуудые бэлэглэ. Үшөө тинхэдэ Буряадай элитэ композиторнууд шүлэгүүд дээрэн «Эжымни, хүдээгээрэй!», «Яралтай харгы» гэхэ мэтэ ямар гоё хүгжэмтэй дуунуудые зохёон гэшэб!

Тэрэ 70 наһанайн ойдо зорюулагданан Буряадай телеви-

үгтэнхэй байба. Би: «Ямар эхэ ажал хэгдээ гэшэб?», - гэжэ авторһаань хураахадам ингэжэ хэлээ һэн: «Текстынь бэшэхэ гэшээ бэшэгдээ юм бээ. Дүршэл, шадабари, эрдэм хургуули гэжэ байна ха юм (ганса литинститут юун бэ даа!»)

Харин номой гар бэшэгы хэблэжэ гаргаа гэшээ мүнөөнэй дэлгүүрэй харилсаанай түрижэ байһан сагта ямар хүшэр хүндэ байгаа гэшэб! Тэмсэхэ газартань тэмсэжэ, орохо тээнэ орожо, гуйха, һүгдэхэ талаанһы һүгдэжэ, солхооб солхообор мүнгээс суглууджа, энэ ном бүтээ юмэл даа».

Энэ ном гаргаахадам, гол түлэб нютагай хубүүд,басагад туһалаа юм. Тэрэ сагта «Бурятнгерго» нэгдэлэй генеральна директор байһан Сергей Владимирович Лыцев илангаяа эхэ туһаламжа хүргэһэн байна. Улытуевтанай гэр бүлын туһалһые алгад гаража болохогүй. Үшөө олон нүхэд хабаадалсаа ааб даа. Тэрэгүй һаа, номой гараха, үгын мэдэгдэхгүй байгаа».

Харин нүгөөдэ «Мои друзья— мое бессмертье» гэнэһн номын Солбон Дондуповичай ямар олон нүхэдтэй байһые тэршэнэ. Дэлхэйдэ мэдээжэ уран зохёолшо Корней Чуковский, Белла Ахмадулина, Евгений Евтушенко, манай

Саашадаа тэсэхын аргагүй боложо, бинь сэрэгэй албанда авиационно техник яһанан хүн хадаа, паялына лаампа аһаагаад ябаха дурадхал орууһан байгааб. Тинхэдэ яажа шатаһоогүй хэнбибди гэжэ мүнөө гайхадгаби. Бурхан лэ хараа юм һэн бээ. Жолооһон Намжил Гармаевич хоёрнай мэдэжэһн байгаа һаа, манаа хүдэлгэ гэхэнь гү даа, болгоомжотой ябагты гэдэг һааб даа. Ингэжэ, тингэжэ ябаад лэ, хүрэхэ газартаа хүрэхэ, уулзаха хүнүүдтээ уулзаа, нотагай зондо магтуулаа, һайнаар хүндэлүүжэ һэн бээбди. Дондогой шүлэггөө уншажа байһан фото-зураг намда үлэһэн байна. Тэдэ хаана, хэнэй урда, юу хэлэжэ байһанаа мэдэхын аргагүй. Энэмнай дүшэ, табин жэлэй урда болоһон ушар ха юм даа!

Үргэн ой модон соогүүр саһанда, һуужа, машинаа түлхижэ ябаад Аллан аршаан тинхэдэ хүрөө бэлэйбди. Халын оройдо һэн хаш, саһанда даруулаһан урсахан гэр соо халуун аршаанай торхонууд табгатай байба. Хэдэ градуус халуун юм, хэзэһнээ иһшэ хүнүүд ябадаг болоо юм гэхэ мэтэ түүхын Солбоннай мандаа хөөрэхэ. Түрүүн нютагай буряад ёһор барандаа сэржэмээ үргөөд, зүрхтэй гурбан хубүүднай аршаанда орожо гараа һэн даа.

Һүүдэһн олон жэл болоһон хойно Солбонтоёо нотагын ололсохо хубитай байһан хүнби. Николай Гармаевич Дамдинов тинхэдэ Уран зохёолшодой холбоной түрүүлэгшэ байгаа, Хурамхаанай райкомһоо, нэгдэхэ секретарини Дондок Цыбикжапов байгаа гэшээ һэн ха, урлалтай байһан Колманной ошохо аргагүй боложо, Чимит-Рэгзэн Намжилов түрүүтэйгээр Солбон бидэ хоёрыне эльгээлсэхэн байгаа. Тиншэ ошохоодо, тэндэхэ газтын редактор байһан поэт Дулаг Доржиева мантай нилэжэ, Соёлой байһанда уншагшадтаяа эхэ уулзалга болоо бэлэй. Тэрэ ябалгандаа Солбон Дондуповичай дүү басагантай, нүхэртэйн танилсаһан байгаабди. Тэрэнэй тэрүү «Ленинэй туха» колхозтой түрүүлэгшэ байһан Дондок Очирович 1937 ондо хардалгада орожо, тушаагдан юм. Гурбан үхибүүдээрээ үлэһэн Цыпила Чимитовна эжын тэдэнэ ядрахадаа байжа, хүд дээрнэ гаргажа, хүнүүд болгоһон юм ха. Манай ябахата, үнн наһан барашаһан байгаа юм.

Энэ аймагай Гаарга нютагай хоёр хубүүд Москвада хуралсажа, Буряадайнгаа суута хүнүүд боложо, агууехэ Эхэ орон соогоо мэдээжэ болоһон түүхэтэй. Тэдэ Николай Гармаевич СССР-эй Верховно Советэй депутат, Россин Уран зохёолшодой холбоной секретарь ябахатаа, Буряадайнгаа уран зохёолшодые олон удаан жэлүүдтэ толгойлоһодо, юундэ бэлэгтэй, суугаа нэгэ голый уна жуа, нэгэ дайдын агаараар амилжа яһанан хүрөө дэмжэдэггүй, хэрэгтэй газартань туһалдагыһегүй байгаа юм даа гэжэ ганса бинше бэлэй, бодоһото болодог байһабди даа. Бурхан энэһинэ мэдэхэ!

Солбон бидэ хоёр урдан хойуулаашье, гэр бүлөөрөөһые хааяа уулзадаг, дужаряаашье барилсадаг бэлэйбди. Сэржун Борисовнагай халуун сай, хатуу харые Сэжэб Очировна бидэ хоёр яһала амтаһан байхабди.

Би анхандаа Ангабаевтанай бүлэстэй яажа танилсаһан тухайгаа хөөрэхэ наһаатайб. Энэ хөөрөөгөө Солбон Дондуповичай Москвада хуража байһанаа эхилжэ болоһоб. Би өөрөө сэрэгэй албанһаа 1956 ондо табигдажа эрдэ. «Буряад үнэн» сониндо ажаллажа байгааб. Солбонтой нэгэ курсада хурадаг байһан Даширабдан Батожабай ингэжэ хөөрэлэн байдаг: «Солбоннай үргэлжэ табаар хурадаг, Джабулай стипендиат байгаа, оюутдай профсоюзай дарга, членскэ взносоо сугдуулжа, мүнгэһе баярад байдаг бэлэй. Элитэ зохёолшодоор манаа уулзуулаха, шүлэг уншагтын үдэшнүүдые үнгэрэхэ, амаралта эмхидхэхэ

Д.Улытуев шүлэг уншажа байна. Хажуудань Солбон Ангабаев Анатолий Шитов хоёр

бэдэржэ олоһон байгааб. Энэ номын гансал бинше бэлэй, тэрэ үсын залуушууа эхэл хайханаажа угтаһан бэлэй. «Оо, табгата талам», табгата талам гэжэ Солбонтой хамта оогоһон, дуулан ябадаг һэмди. Һүүдэ Солбонной «Табгата талам» гэжэ ара нэртэй болоһон юм.

Би тэрэ үелэ хэһнше бэлэ яһанан хүн, «Полкын туг» гэжэ түрүүшын номни үшөө хэблэгдээгүй байһан юм. Һүүдэ, хэдэн жэлэй үнгэрһэн хойно эдэ найхан шүлэгүүдэһин нүөөн доро «Байгалай загаһан-басагад» гэхэ мэтэ олон шүлэгүүдые бэшээд, 1976 ондо Москвагай «Современник» хэблээдэ «Ветер с Байкала» гэжэ ном хэблүүлээ һэнби.

Солбон үшөө хуража байхадаа, түрүүшын «Табуиная степь» гэжэ ном ород хэлэн дээр гаргажа, шууга татаһан байгаа. Эндэ оруулагданан шүлэгүүдэһин тэрэнэй баһа, мэдэжэ ород поэт Василий Журавлев уран гоёор оршууһан байгаа. Энэ ном 1956 ондо гараа. Байгал далайн, баян бардам Баргажан, Хурамхаан нотагуудайн ариуун найхан амисхаал энэ номһоон ахилжа байгаа. Ингэжэ уран гоё образтай аргаар ажабай-далаа, байгалияа зургаалаа гэшээ манай тэрэ үсын литературада хомор байгаа. Тинхэдэ, таһнар мэдэнэ ха юмта, ноёд һайдаа, Сталин баһаһаа, агуу партияна магаланай үе саг байгаа бишуу.

Харин бинше энэ урасхалһаа холодоогүйб. Москвагай литинститудай дэргэдэхэ дээдэ литература курсада хоёр жэл хурахадаа, орон доторхи бэлэгтэй нүхэдөөр танилсажа, хамта болбосорхоодо, суута хүнүүдтэй танилсажа, хөөрөөһн шагнахадаа, шүлэг-поэзи гэшээ юун бэ, ямар аргаар бэшэдэг юм гэжэ ойлгожо нютагаа бусаһан бэлэйб.

Ангабаевтанай бүлэ тухай хөөржэ байгараа, нэгэ бага халуур-шооб, хүдсөөрөөтэй. Зохёолнуудтайнь бага сага танил байһанһаа, өөртэйнь танилсаагүй байгааб. Телевиденин буряад редакцида ажаллажа байхадаа, манай режиссер Петр Данилович Ивановтой дүтөөр нүхэсэхэн байгаабди. Литинститудтэ дүүргээд ерэнэн Солбон Ангабаев манни урһаа гэжэ Петр Данилович нэгтэ хэлэб гэшээ. Намайэ Солбон мартаагүй, һанажа ябадаг юм байна гэжэ эхээр баясааб. Хоюулан ногоон базаарһаа дэһшээ гаража, Ермаковская үйлсэ тээшэ алхаба гэшээбди. Нэгэ томо модон гэрий газра олон зон сугларжа байба. Солбон гэшээб гэжэ нэгэ набтаршаг, энезбхилэд гэһн залуу хүн гараа харбайба. Хажуудань залуу сэрбэрхэн нэгэ эхээр байба. Тэрэнээ Солбон заажа: «Энэ минни Сэржун», - гэб.

Тамир хүсьем таалана дулаан Ионь, Тезг шамая бэдэрээб удаан, Сэржун! - гэнэн Солбонтой шүлэгэһин герой - хани нүхэрһин Сэржун Борисовна бэээрээ энэ байба.

Һаяшаг Ленинградай театральна институт дүүргэжэ ерэнэн залуу артист байһан байгаа.

Солбонтой намда бэлэглэһэн олон номуудын стол дээрэм байна. Эхин ниуриуудтань гоё байһан, хани халуун үгэнүүд хэһэгдэнхэй. Москвагай «Советская Россия» хэблээдэ гарһан «Водопад» гэһн номдонь нимэ зорюулга байна: «Хэзэһнээ ханилдаг гэшэбибди, һанаагүйб. Алешоодо, аргагүй найхан минни Алешоодо амжаата хүсэн, номоо бэлэглэһэб. Солбонни. 1979 он. Августын 20-ой үдэр, нэгэн гараг». Василий Журавлев, Светлана Кузнецова хоёрой оршууһан шүлэгүүдэ энэ оруулагданан. Харин суугаа хураһан Евгений Евтушенкин оршууһан оройдоо нэгдэхэн шүлэг элдэһээ олооб.

Нимэшүү зорюулануудые уншахадаа, сэдхэлни эхээр хүдэжэ, үнэн сэхэ нимэ нүхэртэй байһапдаа баяраа һэнби.

Солбон Дондупович мэндэ байхадаа, зарим номуудаа гаргажа үрдээгүй байха, һаянэй эхэ ноёдуудаар ябааб гэжэ Сэржун Борисовна хэлэнэ һэн. Номын гаргаа абһан үгыл даа.

Һүүдэй жэлнүүдтэ Солбон Дондупович үрэ дүн эхэтэйгээр хүдлөө, хоёр эхэ удхатай номуудаа хэблүүлээ гэжэ дээрэ хэлэһэн байһаб. Зохёохы хүнүүдэй ажалай ябаса, сэдхэлһин байдал дүтын зонһоо, гэр бүлэһнөө эхээр нүлөөлдэг ха юм даа. Энэ талаар нимэ найхан шүлэг, дуунуудые Солбон Дондуповичай бэшһэндэ хани нүхэр Сэржун Борисовнагай, хоёр найхан үхибүүдэһин хубита угаа эхэ.

Солбон Ангабаевай зохёохы ажалай зарим хуби тухай хэлэгдэнгүй үлэхэнь. Тэрэнэй Буряад оройнгойгоо түрүү хүнүүд тухай бэшһэн олон тоото очеркнүүд тухай хөөржэ үрдибэгүйб. Москвада, РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбоондо болоһон зүбшэн хэлсээд дээрэ өөрөө байгаагүй хадаа тогтобогүйб.

Буряадай суута уран зохёолшо, арадай поэт Солбон Ангабаев туһаа өөрынгоо һанамжа хэлээд, һүүдэһн нютагайнгаа үбгэн, залуу уран зохёолшодо хандаха байнаб. Хүндэтэ нүхэд! Уран зохёолшо гэжэ хариуулсага эхэтэй, үндэр нэртэй хүнүүд байһан хадаа, нимэ хүндэ сагай буугаад байхада, муудажэ, голхоржо һуунгүй, хэхэ юумээс хэжэ, бэшэхэ юумээс үшөө һайнаар бэшэжэ ябаял. Буряад уран зохёолой хүгжэлтэдэ габыятай хүнүүдэ мартаагүй, номуудынь хэблэн гаргажа, залуу үетэндөө тэдэн тухай хөөржэ, ариуун найхан дурасхаалһы мүнхэрүүлжэ ябаял даа!

Алексей БАДАЕВ, Буряадай арадай поэт, республикын Гүрэнэй шангай лауреат. Авторай фото-зурагууда.

С.Ангабаев А.Бадаев хоёр Сэлэнгын аймагай Харганагай дунда хургуулин багшанартай

денин хэһэн томо дамжуулгада Солбон бидэ хоёр хабаадалсаһан байгаабди. Намтага уулзахадаа, Солбон нүхэрни тархиханаа хазалгад гээд, энезхэдэжэ байгаада: «Алешоон, ямарши даа?» - гэн, тухэл шэнжээрээ урданайхидаа адли, наһанай ашаанда бүри дарагдаагүй шэнгээр харагдаа бэлэй даа. Һүүдэ мэдэхэмни, нүхэрни хүндөөр үбдэжэ яһан байгаа юм.

Тинхэдэ Солбонни намтайгаа тэбэржэ таалаад, хатуу гадартай «М нарбайжа: «Энэһини хаража, «Ун болооб гэжэ хэлһи даа!» гэ бэлэй. Елээр сагаан саарһан дээрэ барлагданхай, олон фото- зурагтаар шэмэглэгдэхэн хатуу гадартай номын, тухайлахада, эхэ мүнгэнэй болоо ёһотой гэжэ тинхэдэ һанаа һэмби.

Үглөөдэринь: «Хүнүүдтэ угаа хэрэгтэй, һонирхоомо зохиоор бэшэгдэхэн ном болоо, поэт хүнэй бэшһэн гэжэ тухайлахаар, бэрхш!» - гэжэ тэрэнээд хойхоодо бэлэйб.

Байгал далайгаа, Бархан уулата Баргажан, Хурамхаан нотагуудаа магтаһан Солбонтой шүлэгүүдые урдан магтадаг байгааһаа һаа, нимэ бэрхэ түүхэһин, хизаар ороноор шэнжэлэгшэ хүн гэжэ мэдээгүй байгааб. Тинхэдэ ород хэлэн дээрэ нимэ һайнаар мэдэхгүй байһандаа өөрыгөө ээмлээ һэнби.

Албан хойргоор нютаг орон тухай бэшэгдэхэн номууд олон ааб даа, жэшээхэдэ, Тинхэн, Ярууна тухай номууд. Тэдэ тэдэ номуудшын гол түлэб тоонуудай аргаар ормогдуулагданан ааб, хүнэй анхарал татахагүй, һонирхолгүйнүүд ааб даа. «Сказание о земле соболонной» гэжэ ном соо эрдэмтэ Элбэг-Доржо Ринчиноһоо абаад, талаан бэрхэ дуушан Максим Раднаев хүртээр богони мэдэн фото-зурагтаа

нютагаархин Намжил Балданов, Василий Найдатов, Николай Дамдинов, Исай Калашников, Монголой поэдүүд Явуухулан, Нямдорж гэжэ тоолохо болоо һаа, захадан гарахаар бэлэй. Солбоннай нимэ олон хүнүүдтэ хэрэгтэй нүхэрһин, шабинь, багшан байгаа гэжэ һанахадаа, зүрхэмни омогорхолоор АҮҮрлээг.

Баргажан, Хурамхаан нютагууд тухайгаа Солбонтой бэшһине уншажа байгараа, тэндэх аршаанууд тухай бүлэгтэ Аллан аршаан тухай наһананда оршообо. Намжил Гармаевич Балданов Буряадай Уран зохёолшодой холбоо олон жэлдэ толгойлохо ябахатаа, нүхэдэйнгөө байрлахадан баярлалсажа, уйдахадан уйдасжа ябадаг байгаа. Бидэнэр, тэрэ үсын залуушуу, Намжил Гармаевичтаяа олоһон нютагаар яһанаа, уншагшадтаяа уулзаһанаа мартаагүйбди.

Уран зохёолшодой холбоон тэрэ үелэ Свердловэй үйлсэн нэгэ модон гэртэ байрладаг байһан юм. Тэрэ үбэл зохёолшод ашаа шэрээдэ томо машинатай болоһон байба. Январь нарын угаа хүйтэн сагта тэрэ машина дээрээ модон буджа хүүдээд, Баргажан, Хурамхаан командироводо ябаха болобди. Намжил Гармаевичтай ахалаһаа хүн хадаа жолоочинтой (нэрынэ мартажархэб!) кабинна соо һууха, харин бидэнэр - Дошлук Улытуев, Анатолий Шитов, Солбон, би дүрбэн хойно буджа соо ябаха болобди. Тинхэдэ бидэнэр залуу, юумэһнээ сугарихагүй, дээгүүр һанаатай, зоригтон ябаа бэлэй гүбди даа.

Холын харгыда хүйтэндэ будкын забһараар үлэхэ, дулаан хубсаһагүй хүнүүдтэ химдагүйхэн һааб даа. Түрүүшгээр дуугаа дуулаадажа ябаад, абажа хадагалан хажуудуудаа балжаа, бараг ябаабди.

Сагаалганай хүндэлэлдэ

«НАЙХАН БЭЛЭЙ ДАА, МИНИЙ ДУРАНАЙ ДИВААЖАН...»

ЭЖЫДЭЭ НЭГЭ
ОШОHOЙБ...

Нютагай сэнхир уулануудни
зэрэлгээндэ һүүмэлзэнэ.
Нулимсата нюдэнэйнгөө
бэлшээридэ танаал бэдэрээд олоогүйб.
Нүгэлдэ хүтэлэгдэнэ намайгаа,
эжымни, бү зэмэлээрэйт -
Нугын сэсэг мэтэ ябаханием
эрьюулжэ ханыта.

Үһэндэтнай унаһан хюруу
үтэлгөөжэ жэндүүлхэдэ,
Үриез ханаһын эрхээр
нилхарһан сэдхэлыетнай яалтай!
Үгылжэ зобохо тутамаа
энхэрлэй сагаан хүнтнай
Ээдэжэ, эгшэжэ байхадань,
үнэндөө яалтай гэшэбиб!

Хонхын жэнгинээндэ шанарһан
хүхээ нэгэ тэмтэрһэйб,
Хоёр нюдэндөө нулимсатой
эжыдээ нэгэ ошоһойб,
Нарин хара һураараа хордосо
нэгэ орёолгоһойб,
Наһан балшар үеһын шэнгээ
зоолэхэнөөр үнэрдүүлһэйб!
Хоногой зүүдэндэмни ерээд,
сайгаа һамаржа зогсохыетнай
Агшан тэды ушаралда
хуурагдажа нэгэ үзэлэйб,
Холын холодо үүрһэн хүлэгэй
шэмээ соносоод,
Хоргой хээтэй һалхиндань
сэдхэлээ шангалалайб...

Энгэрэй шулуу хобхортор ханаа
алдан һуухадатнай,
Эрбээхэйн ниидэн зундаашье
саһатай байгаа бээээ,
Эрьехэ уларилай алар урбажа,
хүрбэжэ ябахадатнай,
Эгшэгтэ хүхын дуун тэнгээр
соностоо бээээ.

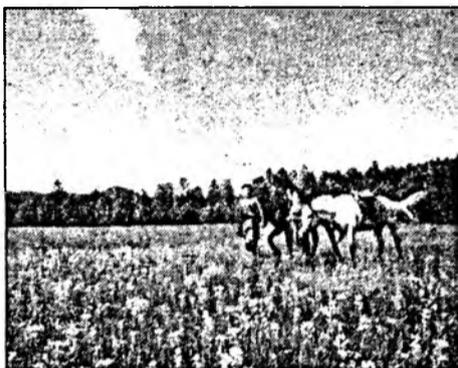
Үрийн түлөө зобохо сэдхэлэй
тэнхээ сусахагүйш һаа,
Үйлын үринь зузаан бол, үхэн
үхэтэрөө зобохол.
Үгэлиг буян хоёрые танайнгаа
түлөө хэбэшье,
Үрэ нимгэн залаетнай
бодохоһоол саашагүй юм даа.

Булангир ехэтэй амидаралаа
гэмшэн гэмшэн ухаархадаа,
Будлагай шэнээн нулимсаа
тоожо шадангүй һуунаб.
Буугаад, мордохо үе ерэхэл байха
даа, эжымни,
Булган үһэтэ табиландаа танаал
дээдэлжэ ябахалби!

Рахмет ШОЙМАРДАНОВ
оршуулба.

Хэнтэйн Батхуу

ДУРАНАЙ ДИВААЖАН

Аляһанай сагаар унай
табиһан сэнхир үгэшэ
Уяатай үнэгээ тугалынь табин
эбэлгэжэ зогсоходом,
Һаали шэнгэһэн тэрлигэй
үнэрһөө һанаамни арюудаа,
Һайхан бэлэй даа миний дуранай
диваажан.
Намарай сагаар айрагаар
анхилһан сэнхир үгэшэ
Гүүнэй уяага унага татан зогсоходом,
Һаам нэбшэһэн тэрлигэй
үнэрһөө хүсэлни халамгай -
Һайхан бэлэй даа
миний дуранай диваажан.

Юртэмсын хүн түрэлтэндэ
Түрэлхи хэлэнһээ ондоо
Мүнхын аршаан үгы.
Түрэлхи хэлээ мартабал,
Мүхэлын аршаан хүртэхэ...

АЯЛГАТА НАЙХАН
БУРЯАД ХЭЛЭМНИ

Тэнгэрийн хуулар амилһан
Аялгата буряад хэлэмни.
Газарай магнайда мүнцэлһэн
Буряад-монгол хэлэмни.

Барга-Баатар хаанай
һүнһээ үмэглэһэн буряадни.
Баргалжин-Гуа хатанай
Суу шэнгэһэн хэлэмни.

Бүртэ буурал абымни
Хүлэгэй дуун бэлэй.
Марал-Гуа эжымни
Үлгын дуун бэлэй.

Буряад зургаан эсэгын
Буян шэнгэһэн хэлэмни.
Бархан хаан уулын
Сабдаг тэдхэһэн зомни.

Наратын хээлдэ мүнхэрһэн
Наян-Наваа нютагни.
Наратын сээждэ эгшэглэһэн
Аялгата буряад хэлэмни.

Саяан үндэр хадын
Самарян шэмээ бэлэй.
Һара наран хоёрой
Шэхэнэй шэмэг бэлэй.

Уг изагуураа үлөөһэн
Уйгар моһол бэшэгни.
Ухаан бодол сэхэлһэн
Урихан буряад хэлэмни.

Онон хатан, Хэрлэнэй
Омогой дуун бэлэй.
Оршолон дэлхэе уяраһан
Домогой дуун бэлэй.

Зандан-Жуугай хубилгаан
Һахил хүртэһэн Буряадни.
Замби түбийн нюдэндэ
Заяа тэдхэһэн хэлэмни.
Бабжа-Барас баатарай
Номой хүбшэ бэлэй.

Балжан сэсэн хатанай
Ухаанай номо бэлэй.

Энэрэлтэ Байгал далайн
Эгшэгтэ дуун хэлэмни.
Эсэгэ Гэсэр хаанай
Эльгэлхэ дуун хэлэмни.

Бүртэ буурал абымни
Хүлэгэй дуун бэлэй.
Марал-Гуа эжымни
Үлгын дуун бэлэй.
* эгшэглэһэн - хонгёогоор эгдэлһэн.

МОНГОЛ ТУУРГАТАНДА
ЭЛЬГЭЭХЭ МЭДҮҮЛГЭ

Юртэмсын юумэн бүхэнэй даахья
унагажа амжаагүй байхада,
Тэнгэри изагуурта нүүдэлһэн
харбаашад нэгэл наранай доро
Эшэгы гэрээ бүтээжэ,
юртэмсын нялхадта хуу
үмэглэхэ халхабша боложо байһые,
Суу гэжэ нэрэдэ
тэрэнэй хуу сохилон
дуһалжа байһые,
шуһан гэжэ үгэ нэмэлсэн,
Суу шуһан хоёрой
эхын нэгэ бээдэ
оршохые танюулаа бэлэй.

Сагай жамаар түүдэг согтожо,
туурга * нимгэржэ,
тэнгэрийн аргамжа алдагдаа.
Үбэл үгы намар, зун үгы хабар -
иимэл саг тудаа.
Нооһо һабажа, һэеы бүтээдэг
үйлые һайшаажа,
хони тойглохо

Тэнгэрийн хилые үргэжэ,
дахан баярлажа,
шүтэн мүргэхэмнай болтогой!
Нара һара хоёр, тэнгэрийн одод,
газарай үндэһөөр үдэһын хоол баряад,
Нойрсожо амарха саг дүтэлөө бээээ...
элинсэгэй хүнһээ, галай амиие
хогоосоной урда бү хүгэдүүлэ!
* туурга - һэеы гэрэй хана.

ГУРБАН ОНДОО НАНАЛ

Бусаха шубуудые хараад,
«Хөөрхы даа! Нуурмни үншэрбэ», - гээд,
Эжымни һанаа алдана.
«Эрьсэд лэ ерэхэ бшуу тэдэшни», - гэжэ
Эжын һанаае залаад,
Абамни тамхья нэрэнэ.
«Нуурын үншэрөө бэшэ, харин
Халта амараад абаг лэ», -
гэжэ би бодоноб.

Болор мүлһэн зүүдэндэ абтажа,
Нуур амгалан нойрмоглоно.

МОНГОЛОЙ
НЮУСА ТОВШО

Зангилаа табан түбийн
Заха хизааргүй байхада,
Хүхэ сэнхир оршолоңдо
Занданай сээглэхэ сагаар

Суу элигэй тэнгэридэ
Һуудал түхээрһэн изагууртамни.
Дээдэшүүлэй нюдэ баясуулжа,
Дэлхэе дээбэрлэһэн һударни.

Тооһотой шара оршолоной
Торгоной замтай байхада,
Тоотой хэды мэргэдэй
Хахаран ошохо сагаар

Хурмастын биерэ адхалан
Хубидаа һахиюлтай изагууртамни.
Худал, үнэнэй шэгнүүр дээр
Хорбооо тэнсүүлһэн һударни...
* мэргэд - меркиты. Чингис хаанай гайсаг
байһан. Илагхагада, баруулжаа Крым
хүртэр тэрьелжэ ошоһон угсаатан.

ҮНЭНӨӨ ХЭЛЭЭ!

Амрагни, шиниингээ
Алга, үгы байхада,
Шүлэг бидэ хоёр
Эрхэлжэ хонобди.

Шүлэг бидэ хоёрой
Эрхэлжэ хонохон хүни
Дэбтэр гуурһан хоёрни
Дурр гэжэ хонобо.

Дэбтэр гуурһан хоёрой
Дурр гэхэн хүни
Дарһан* хундага хоёрни
Эрхэлжэ хонобо.

Дарһан хундага хоёрой
Эрхэлжэ хонохон хүни
Шүлэг бидэ дүрбэн
Ханилжа хонобди.

Шүлэг бидэ дүрбэнэй
Эрхэлжэ хонохон хүни
Дэбтэр гуурһан хоёрни
Дурр гэжэ амараа...
* дарһан - хүнэй архи. Энэ үгы тарасун
гэжэ ородшолһон байдаг.

Субад бодолнууд

ЗҮҮДЭН МЭТЭ МОРИД
Алтан дүрбэн туруун юртэмсын
мүнгэн зулайда
Галта улаан тамга даражархёод,
Ганса һайханаар инсагааха сагтань
Һарын туулай шэшэрээ...

НОГООН АЯЛГА

Арсата уулада аба бидэ хоёрой
Адуу манаһан хүни шэнги
анхилуун аялга.
Гангата хүндыдэ эжы бидэ хоёрой
Аргал түүһэн үдэр шэнги
хангалуун аялга.

ҮНЭР, АМТАН

Сабидар хүнийн һалхин
Һарын үнэртэй байдаг.
Сагаан гүүнэй һаам
Наранай амтатай байдаг.

АМИДАРАЛ

Һүнһөө хахасаһан саһаа эхилээд,
Һүүдэрһээ хахасаһан сагтаа хүртэр
Танил болоһон зоболонгоһоо зугадажа,
Танихагүй зоболонгой хойноһоо
тэмүүлхые
Хүнэй амидарал гэдэг юм даа...
Лобсон ТАПХАЕВ буряадшалба.

Нохой жэлтэн амаршална

СЭДЬХЭЛЭЙ СЭНТЭЙ ХҮСЭЛНҮҮД

Ажалша абари зантай, хүн зоной үнэн сэхэ нүхэр, хайн харуулан, эзэн гүүлдэг нохойн шэнжэ шанар хадаа Нохой жэлтэй хүнүүдэй түхэл шэнжэдэ, зан заншалда дүтэрхы ха гэжэ ханагдана. Шэнээр гаража байһан оёрынгоо жэлые ажалдаа, ажабайдалдаа ямар

амжалтатайгаар, бэелүүлэн хүсэл зорилготойгоор угтажа байнабта, мүн саашадаа ямар хараа түсэбтэйбта, - гэжэ Нохой жэлтэндэ хандаад, Нохой жэлдэ, Сагаан нарада хүн зондоо, суг хүдэлдэг нүхэдтөө ямар амаршалга хүргэхэ, ямар хүсэл зорилго хүсэхэ тухай байһаарнь һонирхободи.

АЙЛ БҮХЭНДЭ - БАЯР, ЖАРГАЛ

Татьяна Раба- новна ДУГДАНОВА - «Буряад үнэн» Хэблэлэй байшангай оператор-корректор, Буряад Республикын соёлой габыята хүдэлмэрилэгшэ:

- Үнгэржэ байһан Тахья жэлнай манай коллективтэ амжалтатай жэл болоо гэжэ хананаб. Суг хүдэлдэг олон нүхэднай гүрэн түрынгоо Хүндэлэй грамотануудаар шагнагдаа, хоёрнай - Филипп Хабитуев, Людмила Цыденова гэгшэд республикынгаа хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө. Эдэ амжалтанууднай хамтын ажалай, оролдосотой хүдэл-һэнэймнай үрэ дүн болоо ха юм. Уншагдайингаа анхаралда зориулан газетэнүүдэ алдуугүйгөөр гаргаха гэжэ бидэ оролдонбди.

Тийхэдэ Тахья жэлнай манайшые гэр бүлдэ хайн үрэ нүдөөтэй, баян, бараг жэл байба. Манай Жаргал хубүүмнай айл бүлэ боложо, Шэнэ жэлэй урдахана аша хубүүмнай түржэ, хүгшэн аба, хүгшэн эжы боложо баясабабди.

Шэнэ Нохой жэлдэ булта хайн хүдэлжэ, «Буряад үнэн» бүхы зондоо хүргэжэ, һонирхуулажа байяа даа.

Гарахаа байһан Нохой жэлээр, Сагаан нараар бүхы суг хүдэлдэг нүхэдөө, уншагдаа, түрэл гаралаа халуунаар амаршалаан, айл бүхэндэ баяр, жаргал хүсөөд, сэдхэхэдэ хананан хүсэлтнай бэелэг лэ гэжэ үрээ!

ХҮН АХАТАЙ, ДЭГЭЛ ЗАХАТАЙ

Баир Цыренжачинов ДАМБАРИНЧИНОВ - БГТРК-гай тележурналист, редактор, Я.Гашегай нэрэмжэтэ республиканска шангай лауреат, «Буряад үнэн-Дүхэрнэй» соносхоһон «Буряад үнэн хунууд» гэхэн конкурсын лауреат, Буряад Республикын соёлой габыята хүдэлмэрилэгшэ:

- Үнгэрһэн жэлэй эхиндэ «Буряад Республикын соёлой габыята хүдэлмэрилэгшэ» гэхэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэндөө баяртайб. Тийхэдэ жэлэй дүүрэхэ үелэ «Буряад үнэн-Дүхэрнэй» соносхоһон «Буряад үнэн хунууд» гэхэн конкурсдо илаһандаа авторта, үндэр наһантай аха захатайдаа Доржопалан Дымбрылов Дымбрыловтэ зүрхэйгэй баяр хүргэнэб. Сагаан нарын амаршалга дамжуулан, элүүр энхэ ябахыень хүсэһэб!

Гэр бүлдэмнай үнгэржэ байһан Тахья жэлдэ дэмбэрлэһэй, баяртай үйлэ хэрэг болоо: Аяна нэрэтэй зэе басаган түрөө.

Шэнэ жэлдэ хэгдэхэ ажал ехэ. Телехаргашаданга урманда «Буряад орон», «Тайзан», «Алтаргана», бусад дамжуулануудаа харуулабди, түрэл арадайингаа түүхэтэй, ёһо заншалайингаа баялгатай, эрхим зэнтэй, һонин, һонин үйлэ хэрэгүүдтэй танилсуулжал байхабди. Монгол, Хитад зохёохы ажалаараа ошохо ханантайб.

Соёл хубүүмнай 11-дэхи классаа дүүргэхэнь, баһалдээдэ һургуули ороһой гэжэ хүсэһэбди.

Нохой хадаа гэрэй амитан, гэрэй харуулан ха юм даа. Гал Улаан Нохой жэлдэ бүхы теле-харгашадтаа элүүр энхые, бүхы дэлхэй дээрэ, гэр бүлдөө эбтэй эстэй, хайн хайхан хандасатай байхые үрээһэб! Илангаяа Сагаан нарада, бүхы Шэнэ жэлдэ аха захатанаа үргэжэ, хүндэлжэ ябаял даа. «Хүн ахатай, дэгэл захатай» гэлсэдэг ха юмди. Мүн баһа бага балшар, нялха аша зээнэрнай, хүүгэдэй баһал элүүр энхэ байхань болгогой!

«Буряад үнэнэйингөө» дэмжэлгээр булта хүн нэрээ нэрлүүлэн, тэндэһээ далижаһан бидэ, бусад зон «Үнэнэйингөө» амтатай «шүдэ» хайса ууһан байхабди. Тиймэһээ Хэблэлэйингээ байшангай коллективые, газетэнүүдэй уншагшадые Сагаалганаар халуунаар амаршалан, жэл бүри жэгдэ амгалан, он бүри омогдорюу ябахыень хүсөөд, нэн түрүүн Сагаалганай үдэр аха захатангаа, эжы, абатааа золгож, Сагаан нарын мэндые хүргэһэнтэй хүсэе!

Сагаалганай һайндэрые угтуулан, Бэлигма ОРБОДОЕВА хөөрэлдэбэ.

ШЭНЭ ТЕХНОЛОГИИНИ АША ТУҺААР

Даши-Дондок Намсараевич АМОГОЛОНОВ - ГТРК-гай «Бурятия» гэхэн радиовещаниин студийн Буряадай дамжуулгын ахамад редактор, Буряад Республикын соёлой габыята хүдэлмэрилэгшэ:

- Үнгэржэ байһан Тахья жэлдэ манай коллектив ВГТРК-гай филиал (Бүхэроссин Гостелерадиогой компаниин) - «Бурятия» гэхэн ГТРК болон хубилаа. Бидэ буряад, ород, эвенк хэлэнүүд дээрэ радио-дамжуулгаяа ябуулабди. «Үсгэлдэр, мүнөөдэр, үглөөдэр» гэхэн мэдээсэлэй дамжуулга, «Баян талын аялго» гэхэн радиожурнал, «Эдиршүүл», «Гуламта», «Буряадай залуушуул», «Тоонто нютаг», «Орьёл», «Алтаргана», «Хүгжэмтэ долгинууд» гээд, мүн спортын һонинуудаар радио-дамжууланууднай шагнагшаданга анхаралда, һонорто зориулагдана. Тийхэдэ «Мэндэ амар, Буряад орон!» гэхэн (үглөөгүүр) мэдээсэлэй, «Түрэл дайда» гэхэн хүдөөгэй ажабайдал тухай хөөрһэн дамжууланууд саг үргэлжэ дурадхагдана. Бэлигтэй журналистнууд Наталья Сульимова, Любовь Цыренова, Владимир Дашиниаев, Бавасан Гомбоев, Лариса Доржиева, Ольга Намдакова, Юна Бешенцева, эвенк хэлэн дээрэ Зинаида Делбонова гэгшэд амжалтатай ажаллана. Абяа буулгадаг режиссернууд Янжима Данзанова, Дарима Хоборкова, Баярма Абидуева, Эрдэм Норбоев гэгшэд эдэ дамжуулануудые олондоо хүргэнэ.

2005 ондо литературна, хүгжэмэй, бусад жасаяа компьютерна диск дээрэ бэшэжэ байнабди. Шэнэ технологи нэбтэрүүлжэ эхилээбди. Үнгэрһэн жэлдэ олон суг хүдэлдэг нүхэднай конкурсын лауреадууд болоо. Любовь Цыренова, Владимир Дашиниаев, Ольга Намдакова, Наталья Сульимова гэгшэднай конкурсуудта шалгарһандань баясабди, омогорхонбди.

Өөр тухайгаа хэлэбэл, ехэ хүбүүн Зоригнай Эрхүүдэ һурана, ерээдүйн юрист болохо хүсэлтэй. Хоёрнай үшөө һургуулиин.

Гал Улаан Нохой жэлдэ зориулагдана тухай дамжуулануудые шагнагшадтаа бэлдэнбди. Ерээдүйдэ спутникова дамжуулгын ашаар Кемеровһээ Алас-Дурна хүрэтэр, Хитад, Монголой радио-дамжуулануудые шагнадаг болохобди. Саашадаашые дамжуулануудаа һайжаруулаха, һонин болгохо хүсэлтэйбди.

Бүхы зоние, тэрэ тоодо өөһэдынгоо шагнагшадые Сагаан нараар халуунаар амаршалан, бүхы дэлхэйин хайн хайхание хүсөөд, танай этигэл найдалые харюулаха дамжуулануудые бэлдэхэ, тандаа зориулаха байһанаа мэдүүлнэбди.

ЭЛҮҮР ЭНХЭ, ЭБТЭЙ ЭЕТЭЙ

Людмила Иннокентьевна ХУБИТУЕВА - республиканска онкологическа диспансерэй дээдэ категориин медсестра, Буряад Республикын элүүрые хамгаалгын габыята хүдэлмэрилэгшэ:

- Хүн зоной элүүрые хамгаалгын ажалда мэдээһыегүй байтараа хорёод жэлэй туршада хүдэлжэ байнаб. Манай диспансерэй ахмад врач Александр Петрович Периновэй хүсэл оролдолгоор һүүлдэй үедэ ехэ заһабарилга (евро-ремонт) хэгдээ, шэнэ диагностическа хэрэгсэлнүүд, томограф, шэнэ оньһон түхээрэлгэнүүд нэбтэрүүлэгдээ. Ахамад сестра, республикын элүүрые хамгаалгын габыята хүдэлмэрилэгшэ Оксана Дареевна Фроловагай удирдалга доро дээдэ категориной олон медсестранууд амжалтатай ажаллана, эндэ ерһэн хүн зоной элүүр энхые хамгаалха, үбшэнтэниие аргалха гэжэ оролдоно, элүүржүүлгын хүдэлмэри ябуула.

Гэр бүлэ тухайгаа хэлэхэ болоо наа, хоёр басагданай ехэ харюусалгатай ажалтай. Эрженэмнай Буряадай гүрэнэй таможниин ветеран, мүнөө таможнидоо эмхидхэлэй-шэнжэлэлгын хүдэлмэриин ахамад инспектор. Эльвирамнай - ЖКО-гой ахамад бухгалтер.

«Аша, зэе амтатай» гэжэ тон зүб хэлсэдэг. Би Далай Шагдарович нүхэртээ 4 зээнэртээ ехэ мээхэйбди, хүлэжэ ядажа байдагбди, зэе бүхэ-нэйнгөө түрһэн үдэрые алдадаггүйбди. Үнгэрһэн жэлдэ Александр дээдэ Сеульска университетэй Монголой филиалда Улаан-Баатарга һурахаа ороо. «Информационные технологи» гэхэн таһагта һурахадаа, англи хэлэн дээрэ бүхы предметүүдэ үзэнэ, «эгээн хүндэ хүшэр юумэниинь гэхэдэ, солонгос хэлэн» гэжэ зээмнай хөөрэдэг.

Сэндэма зээмнай байгша ондо 11-дэхи классаа дүүргэхэнь, баһал дээдэ һургуулида орохо гэхэн зорилго табиһай. Илюша зээмнай 7-дохы классаа һурана, гитара дээрэ бэрхээр наададаг. Тээмэндэ уласхоорондын конкурсдо амжалтатай хабаадажа, бидэнээ баясуулаа. Эгээл одхон Настимнай 7-той, баһал һургуулида орохо.

Гарахаа байһан Нохой жэлдэ гол хараа түсэбүүд гэхэдэ, саашадаашые хайн хүдэлжэ, хүн зоние элүүржүүлэхэ гэхэн нангин ажал хэрэгээ үргэлжэлүүлэхэ ханатайб. Тийхэдэ Шара далай ошожо амарха, хараха гэхэн үнинэй хүсэл зорилготойб, энэ хүсэлөө бэелүүлэхэ дуран хүрэнэ.

Гал Улаан Нохой жэлдэ булта элүүр энхэ, эбтэй эетэй, амгалан тайбан, олзотой омогтой, үри хүүгэдээ, аша зээнэртээ туһалжа, аза жаргалтай, хайн ажаһуухатнай болтогой!

Гэр бүлынгоо зүгһөө 85 жэлэйингээ ойн баярые байгша ондо угтаха «Буряад үнэнэйиндөө» хани халуунаар амаршалан, үнэр баян, үлзы хэшэгтэй, омог дорюун ябыгт даа гэжэ үрээһэб.

«СЭДЬХЭЛ СООТНАЙ ХҮГЖЭМ, ДУУН...»

Пурбо Найданович ДАМИРАНОВ - композитор, республикын Композиторнуудай холбооний түрүүлэгшэ, «Байгал» гэхэн үндэһэн театрта ажалладаг, «Жэлэй эрхим дуун» конкурсуудай лауреат, Буряад Республикын искусствын габыята хүдэлмэрилэгшэ:

- Үнгэрһэн жэлдэ хабарһаа республикынгаа Композиторнуудай холбооний түрүүлэгшээр һунигагдажа, ехэ харюусалга памда даалгагдаа. Холбоомнай гүрэн түрын зүгһөө мүнгэ зөөрөөр хангагдадаггүй дээрһээ, оперно театр соо заһабарилгын эхилһэнһээ бүхы жасатаа тэндэһээ гараха баатай болообди. һүүлдэй 15-20 жэл соо композиторнууднай ажалайнгаа, хүгжэм бэшэһэнэйнгээ түлөө гонорар абадаггүй байһаниинь халагламаар. 2005 оной һүүл багта Правительствын, Соёлой министрствын зүгһөө бага хубинь хүгжэм зохёогшодто үртөө.

Мэдээжэ композиторнууд болохо Ж.А.Батуевай, С.С.Манжигеевэй, хүгжэм шэнжэлэгшэ, профессор Д.С.Дугаровой ойн баярай үдэһэнүүд үнгэргэгдөө.

Харин сууга композитор Дандар Аюшеевэй ойн баярай дурасхаалай үдэһэ байгша ондо үнгэргэгдэхөөр хараалагданхай. Тийхэдэ Гал Улаан Нохой жэлдэ Социалис Ажалай Герой, алдар солото композитор Бау Ямпилловой 90 жэлэй ой гүйсэхэ. Апрель нара соо бэлигтэй композитор Базыр Цырендашиевэй 70 наһантай ойн баярай үдэһэ үнгэргэгдэхэ.

БГТРК-гаймнай оркестр «Байгал» театрта орожо, ехэ ажал ябуулагдана. Оркестрэй гүйсэхдэхэ флейтэ дээрэ наадаха аллегрогой (лимбэ дээрэ А.Шодонов гүйсэхдэхэ) хүгжэм, бусад олон хүгжэм, дуу зохёон байнаб. Олон хүгжэмшэдтэй оркестрнай «Байгал» театрайнгаа залаар дүүрэн харагшадтай (аншлаг) олон тоото концертые шэмэглэнэ гээшэ.

Композиторнуудаймнай холбоондо 14 хүн тоологдоно: тэдэнэй 8-ниинь композиторнууд, харин 6-ниинь хүгжэм шэнжэлэгшэд. Холбоониймнай байгуулагдаһаар 65 жэлэй ой гүйсэхэнь. Тиймэһээ гүрэнэй захил композиторнуудта дамжуулагдажа, тэдэһэймнай ажал бодото дээрэ сэгнэгдэдэг болоһой, пенсидэ гараһан соёлтоной ажабайдал һайжарһай гэжэ сэдхэнэбди.

Шэнэ Нохой жэлдэ бултанайтнай досоо, сэдхэл соотнай хүгжэм, дуун зэдэлэн байг лэ! Зохёохы ажалтай зондо - композиторнуудта, артистнуудта, ВСГАКИ-гай, хүгжэмэй колледжын, соёлой болон искусствын училищиин багшанарта үшөө ехэ амжалта, олзотой, омогтой байхыень хүсэе!

УШАРБАЙН УТА ХАМАРТА...

Нэгтэ Улаан-Удын Ленинэй гудамжаар Мэлс Самбуев Аюша Доноев хоёр үгсэжэ ябаба. Тэрэ үедэ Дашарабдан Батожабай гудамжын нүгөө талаар уруудажа ябатараа, Мэлсээ танаад:

- Мэлс-аа, наашаа болыш, нүхэр-аа. Бэшэ-бэшэ буряадууд, саашаа! - гэжэ хашхараад, хүүжээ тулан мадайжа байба.

Тиихэдэнь уураа хүрээжэ, хороо бусалхан Аюша Жапович:

- Ушарбайн ута хамарта Өөдөгүй Одбоевич, Урууда саашаа!

- гэжэ уянгатуулан урдаанаань нөөргэдөөд, өөдөө гэшхэжэрхибэ. Иимэ харюу хүлээгээгүй байхан Дашарабдан Одбоевич нэгэ үе оборгогоһондол байжа байханаа, гэнтэ нэгэ ороһондол:

- Эй-эй, Мэлс-аа, үгы энэ хурса хэлэ аматаншни хэн гэшшэб, байлгыш юрэдөө! - гэжэ хашхарнаар, үйлсэ хүндэлэн харайжа (бурханиинь хаража, машинада дайруулаагүй), тэдэндэ ерэнэн юм гэлсэдэг.

Иигэжэ хоёр зохёолшод танилсаһан гэхэ.

МЭНДЭШЭЛЭЛГЭ

«Буряад үнэн»-ийн редакциһаа баггүй баяртай Аюша Доноевой гарахада, урдаанаань Гунга Чимитов золгожо:

- Дойнон Аюша, Домогоо түүрээгээгши? - гэбэ даа. Урдаанаань Аюша Жапович тодожо абаад:

- Шэмдэй Гунгаа, Шүлэгөө шааюулааргши? - гээ хэн ха. Иигэжэ хоёр поэт мэндэ амараа хэлсээ гэхэ.

«А»-һаа «Я» хүрэтэр

Мүнхэ-Сарьдагай нэрэмжэтэ Түнхэнэй уран зохёолшодой нэгэдэлэй тэбхэр ойн баярай найр дээрэ эгээл аха захы Буряадай арадай поэт Шагдар Байминов үгэ хэлсэхэдэ:

- Түхэрэн ехэ Түнхэндэмнай буряад алфавидаар тоолобол, «А»-һаа «Я» хүрэтэр 36 уран зохёолшод бии юм даа, - гээ ха. Тиихэдэнь шагнэгшадай нэгэн: «Аяр гү?» - гэжэ ехэтэ гайхаба ха. Харин Шагдар Дашевич урдаанаань:

- Ангархасвһаан эхилсэд, хоёрдохинь Байминов ааб даа, тиигээд Ябжанов хүрэтэр тоологты даа, - гэжэ томоотойгоор харюусаа гэхэ.

(Буряадай арадай уран зохёолшод Ардан Лопсонович Ангархасв Балдан Насанович Ябжанов хоёр Түнхэнэй уран зохёолой нэгэдэлһээ урган гараһан зохёолшод юм.)

ОНДОО ТЭЭШЭНЬ ЗАЛАБА

Түнхэнэй аймагай «Саяны» газетын редактор Владимир Тулаев тэрэ үедэ сурбалжалагшаар хүдэлжэ байһан Балдан Ябжановые таһагтаа дуудажа:

- Зай, тэрээхэн материалгнай хэды соо хүлээхэ хүн юмбиб!? - гэжэ шангаһанаар асуужархиба.

- Эй-даа, Жамбалович! Үглөөгүүр яаруултай ерээжэ ябатарни, доторни худжа тухашаруулаа. Ядахадаа харгыһаа гаража нууха баатай бологдоо. Заа, тэрэшниш тэрэ, тэхэшниш ямаан, халаһандаа байһан саарһаар аршажархёол бэлэйб. Хэн мэдэбэ-ээ сааш. Үгы, нээрээ, хаанаһаа тэрэ материални гартам орошоо гэшшэб даа, - гэжэ байжа тэрэнь утаар хөөршэбэ даа.

Материалаа бэшээгүй байһыень ойлгоһон Владимир Жамбалович уур суухалдаа дарагдажа:

- Үгы, алим материал?! - гэжэ хашхарха хоорондоо бэээ барингүй Балдан Насановичай ялан толгойдо альгаяа буулгажархилай...

Абьягүй байдал нилээн үнгэржэ, Балдан Ябжанов

дороһоо абан аалиханаар аад, тоб байсар эхилбэ даа:

- Аха захы хүндэ гар хүрэнэ шииш

Толгойнишн үһэн таһаржа унаг,

һугыннишн үһэн һугаржа унаг,

Үмгэн соохишн үжэжэ унаг!

Иигэжэ хэлүүлһэн Владимир Тулаев нюдөөшье сабангуй гэтшөөд һууһанаа аалиханаар:

- Эрхим хүндэтэ Балдан Насанович, хүлисэжэ хайрлыгт намайгаа. Ойлгомторгүй, ойлгонгүй олиглоолби даа, болёолби

даа. Энэ хэлэһэн үгэнүүдээ гэдэргэнь абыт даа, һайн хүн болыт даа, - гэжэ аргадаханаа ехээр гуйба ха. Тиихэдэнь нүгөөдэнь:

- Аманһаа гараһан хүүрые яжа бусаахабши даа. Ородоор «слово - не птичка, вылетит - не поймает» гэдэг шуу даа. Тиимэһээ яашье гэдэргэнь абажа шадхагүй бшууб даа, - гэжэ томоотойгоор харюусаба.

- Теэд, Балдан аха, яаха-хээхэ хүнбиб, ондоогоор нэгэ аргыень олохогүй юм гүт, юун хэрэгтэйб, хуу олохоб! - гэжэ Владимир Жамбалович нэгтэрүүгээр гуйба. Тиихэдэнь Балдан Насанович иигэжэ харюусаба:

Заа, хубаа, бусаажа болохогүй гэнэ хымбиб даа. Нэгэл зай байна. Шангаһан сэржэм дээжэ үргэжэ, ондоо тээшэнь залаял даа. Нэгэ шоро мууттаа тудана биз даа.

Иимэ харюу абанан Владимир Тулаев үтэр түргэн дэлгүүр тээшэ харайгаал юм бэээ. Тиигээд хэдые табинан, хэдые үргэнэн юм, бү мэдэе. Гансал тэрэ хараалын үнэхөөрөө нэгэ мэдээжэ уран зохёолшодо хүрээжэ, тэрэнь яб ялан болотороо малайшаһан гэхэ.

ОНШОТОЙ ХАРЮУ

Буряадай аха захы хүгжэмшэд Бау Ямпиров, Жигжиг Батуев, Дандар Аюшеев гэгшэд ниислэл хото Москвада СССР-эй хүгжэмшэдэй холбооной ехэ хуралдаанда хабаадалсааг, поездог һууха гэжэ перрон дээрэ байбаг. Иигэжэ байха үгэнь баһал гэр тээшэ түхээрһэн Дашарабдан Батожабай тэдэнтэй нилэбэ. Нилээд байһанайнгаа угаа даарахаа ханаһан аха захатан ямсаһайн хүн дүхэбш, поезг хаража бай гэжэ захяад, дулаасахаһай вокзалай буфет руу ошобог.

Зугаадаа дашуурһан, аятай дулаасаһан гурбан сагай үнгэрһыешье ойлгобогүй. Гэнтэ нэгэ орожо, нөөргөө гүйдэжэ (тэдэнтэй ханаанда даа, үнэн дүхэрээ шогшоол юм ааб даа) ерэхэдэ, поездын хараа барааншье харагдабагүй, харин хүлдэжэ даарашаһан Дашарабдан Батожабай гансаараа бэгзыжэ байба.

Хүлһэ уһан болоһон гурбан: «Поездомнай хаанаб?» - гэжэ Батожабайһаан асуунаг. Тэрэнь:

- Поезд «Бау!» гэжэ нэгэ хуугайлааг, «Жиг-жиг» гэжэ хүдэлһөөр, «Дандар-дандар» гэхээр ябашоол даа, - гэнэн оншотой харюу үгэһэн гэхэ.

Олоной зугаае Сэнгэ РИНЧИНОВ найруулба.

ГЭРТЭХИ ПОЛИТИЧЕСКЭ ХӨӨРЭЛДӨӨН

Би бага зэргэ ноён хадаа үдын хоол барихаяа гэртээ һогтуушаг сэрээд, һамгаһайнгаа эдэе шанажа байхада, һаалта хээ юм гүб:

- Саашаа бай, - гэбэ.

- Саашаа бэшэ США, - гээд хэлыш гэбэб. һамгамни тодожо абаһаар:

- Намтай политическэ хэлэн дээрэ хэрэлдэхэеэ һанаа гүш? Сохёод шамайе алахаб! Мэдэжэ аба США, - гэбэ.

- Өөрыешни аланал бээб, НАТО, - гэбэб.

- Намайе алабал, түрмэдэ орохош, НАТО.

- Орохогүйб, бишни ноён хадаа ноён гэшшэб, танил тала дүүрэн, өөрыешни оруулжал халахаб гээд - ООН, - гэнэн бээсэрээ гэндээбэб.

- Оробол оруужам, шолсагар! хүрхэй хүн ООН гэбши.

Харыш, энэ һамгамни хэээһинэ иигэжэ намһаа үлүүгээр политическэ тайлбаринуудые хэлэжэ һурааб гэжэ гайхан: СССР, - гээд һуунаб.

- Сохыш соо сохихоб, Роман, ойлгоо бээш СССР.

- Үгы, энэмни нэрыемни нэрлэжэ байгаад, намайгаа амьмни таглахаар байнал, - гээд зулгыһанаар: - МАМА, - гэжэ хэлээд шарайшалба.

- Мэдээгээ алдаад, мүнөө алсаганаабши! Мама, мама, юун болооб?

- Папа хадаа папатнайб, - гээд уурлан һагад:

- ПАПА, - гэбэб.

- Пошел, алкоголик, пирнагар архиншан. Биб гэжэ папа, - гэхэш.

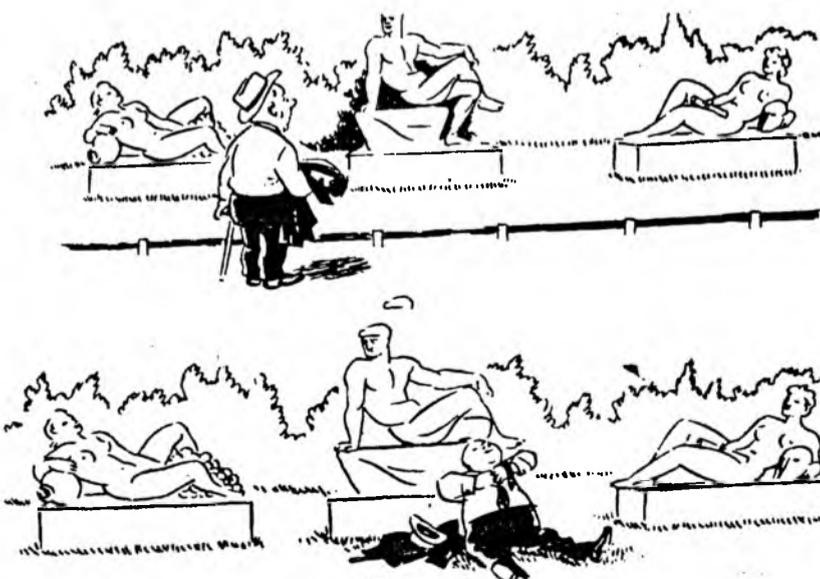
Энэмни политика гэшые иигэтэрээ хаанаһаа мэдэхэ болошоо гэшшэб, али намаяа һажаагаа гэшшэ гү гэжэ һанаад: Унтая, - гэжэ зандабаб.

- Уухаш нету, тонил ажалдаа, яба! Үдэршэ ерээд унтаарайш, үдэр дунда үшөө УНТАЯ гэхэш.

- М-даа, гайхаштай, һамгая иимэ ухаатай гэжэ мэдээгүйлби, - гэжэ, үгэдэнь тороһондоо тэлэршэнхэй, ажалдаа аалихан үдын хоол бариншьегүй һалираа бээлэйб.

Элбэг МАНЗАРОВ.

Хүшөөе һажаажа байһаар...

Херлуф Бидstrupай шог зураг.

МАКЕТ ЦУГОЛЬСКОГО ДАЦАНА

Когда обсуждали внешний облик Цугольского дацана, вышел горячий спор.

В комиссию, специально назначенную для этой цели и состоявшую из именитых лам, со всех сторон поступали проекты, один другого лучше. Но так и не придя к единому мнению, по какому из проектов строить дацан, комиссия отправила в Тибет своего посланника.

В Лхасе, во дворце Далай Ламы, посланнику указали на монастырь Гумбум и сказали:

- Стройте у себя точно такой! Посланник нанял группу резчиков, которая и сделала ему точный макет этого монастыря. Работа заняла почти год времени.

Посланник заплатил за макет последние деньги, которые остались у него, и, не имея возможности купить себе лошадь, отправился в Бурятию пешком.

Без малого три года шел посланник, неся макет дацана на своих плечах. На самой границе с Монголией встретили посланника цугольские буряты, выехавшие на поиски своего без вести пропавшего земляка. Радость, переполнившая сердца и того и других, была полноводному Онону подобна!

Стали цугольские буряты макет дацана на верблюда грузить - никак макет меж его горбов не умещается! Распилили тогда макет пополам, но сообщив об этом посланнику, который в крайнем изнеможении сил спал в тени дерева. Проснувшись посланник и, узнав, что произошло, сказал следующее:

- Я три года этот макет на своих плечах тащил, а вы на верблюде остаток пути довести его не можете!

А старые ламы, услышав эту историю, стали говорить:

- Будет в свое время в Цугольском дацане большой раскол!

Так оно и вышло. Вскоре после установления в России власти большевиков возникло в бурятской буддийской церкви движение так называемых обновленцев. Руководители этого движения в ногу со своим бурным временем решили пойти!

Вот тогда-то в Цугольском дацане и вышел раскол.

КОНСЕРВАТОРЫ И ОБНОВЛЕНЦЫ

«Консерваторы» - старые ламы Цугольского дацана - после раскола продолжали проводить свои службы в храме, а обновленцы - в основном, ламский молодецки - поставили большую палатку возле реки Онон и в ней проводили свои службы, на которые никто из местных жителей не ходил.

СУБУРГАН, ПОСВЯЩЕННЫЙ САНГХЕ

В 1929 году, когда в Цугольском дацане окончательно произошел раскол на «консерваторов» и обновленцев, Совет старейшин Агинского дацана вынес решение срочно построить на своей территории субурган, посвященный Сангхе - Единой общине буддистов.

БУРЯТСКИЕ БУДДИЙСКИЕ ПРИТЧИ

Субурган построили небывалый: всего на несколько сантиметров был он ниже Цокчен дацана - главного храма монастыря. Золотой шпиль субургана виднелся издали, сосредоточивая мысли путника на теме единства - главной теме того времени!

И раскола в Агинском дацане удалось избежать.

ВЕЛИКАНЫ ГРЯДУЩЕГО

В буддийской литературе существует пророчество о новом времени - эпохе Будды Майтрейи, в которой произойдет немало перемен. Эта эпоха наступит, когда сам Майтрейя - владыка небесной страны Тушита - воплотится среди людей.

В этом пророчестве, в частности, говорится, что люди в ту далекую эпоху будут жить сотни лет и иметь рост, в несколько раз превышающий рост современного человека. Именно по этой причине почти в каждом буддийском монастыре можно встретить изображение Будды Майтрейи весьма внушительных размеров. В Цугольском дацане, например, это изображение достигает восьми с половиной метров.

РИСУНОК СВЯТОГО ТАГАРИНА

Жил в одно время в Цугольском дацане святой Тагарин, родом из Тибета. Он прославился на всю округу тем, что умел вызывать сильнейшие дожди.

Приехали к Тагарину однажды жители села Догой и сообщили, что случилось в их краю засуха, какую не видели ни их деды, ни отцы. И попросили им помочь.

Приехав в это старинное село, Тагарин взял чистый лист бумаги и стал на нем рисовать. Сначала он нарисовал козулю, которая присела па передние ноги и мордой уткнулась в траву, а потом человека, сидевшего на ее спине в задумчивой позе. Закончив этот рисунок, Тагарин положил его под ритуальный коврик и стал читать молитвы.

Вскоре пошел сильнейший дождь, который лил целую неделю. Местная речка Догойка вышла из своих берегов, началось самое настоящее наводнение. Догойцам ничего не оставалось делать, как снова отправить делегацию к Тагарину, который уже успел к тому времени уехать домой.

Тот отдал догойцам рисунок, случайно захваченный с собой, и наказал пустить его с ближайшей горы по ветру...

Как только указ святого Тагарина был исполнен, дождь тут же прекратился.

ДАНЗАН НОРБОВЕ

Мальчика, в которого переродился лама Жимба, известный святой Цугольского дацана, специально назначенная для его поисков комиссия по дыму над юртой отыскала.

Перед тем как отправиться на эти поиски, комиссия уже вычислила по старинным книгам примерное место, в котором этот лама должен был снова родиться на свет. То была окруженная невысокими сопками долина, на которой стояло несколько бурятских юрт.

Приехав на это место в ветренный, ненастный день, комиссия установила, что над одной юртой дым поднимается строго вверх, тогда как над другими юртами его отнесит далеко в сторону. В «меченой» юрте комиссия обнаружила трехлетнего мальчика по имени Данзан, отца которого звали Норбоем. После тщательной проверки, которая заключалась в опознании личных вещей

ламы Жимбы, подтвердилось, что именно этот мальчик и является его новым рождением.

Когда Данзана Норбоева повели в пятилетнем возрасте в Тибет, для более строгой проверки его рождения, никто из караванщиков об этом не знал. Для них Данзан был самым обыкновенным мальчишкой, разве что чересчур шаловливым.

Не раз караванчики, устав от его шумного веселья, пытались ударить Данзана кнутом. Метались точно, наносили удар прямо в цель, но кнут почему-то Данзана не касался.

По прибытию Данзана в Тибет тамошние ламы устроили ему проверку.

Прекрасно зная о том, что святой человек никогда не наступит на листы священной книги, ламы положили под ковровую дорожку, по которой Данзан должен был пройти, такие листы.

Маленький Данзан появился в дверях и спокойно прошел к указанному месту.

- Это не настоящий святой, - закричали в один голос ламы: - он наступил на священные листы!

- А где вы эти священные листы видите? - спросил их с улыбкой Данзан.

Тогда сдернули ковровую дорожку и увидели на полу лишь чистые листы бумаги.

ВАРИАНТ КНИГИ

Приехал однажды в Цугольский дацан большой лама из Тибета. Его попросили совершить один обряд, довольно редко совершаемый, и он согласился. Но книги, необходимой для проведения этого обряда, в библиотеке дацана не нашлось. И тогда большому ламе посоветовали обратиться за помощью к Данзану Норбоеву...

Тот большому ламе ответил: - Нужной вам книги у меня тоже нет. Но я могу, если вы хотите, написать по памяти ее вариант. По этому варианту вы легко проведете тот обряд, о котором вас просят...

И Данзан Норбоев написал такой вариант. Проведенный по нему обряд оказался действительно успешным.

На память об этом случае большого ламе отрез вариант книги, написанный Данзаном Норбоевым, к себе на родину. И когда стал сверять этот вариант с книгой-оригиналом, обнаружил, что между ними никакого расхождения нет.

ПРЕДСКАЗАНИЕ

Героя Социалистического Труда Бальжинину Мажиева, председателя колхоза имени Кирова Могойтуйского района Агинского автономного округа, в детстве родители хотели выучить на ламу.

Привезли его в шестилетнем возрасте в Цугольский дацан, показали известному перерожденцу Данзану Норбоеву. Тот наложил на голову мальчика свои руки и сказал его родителям такое:

- Если ваш сын станет священнослужителем, он станет большим ламой. Но еще большую пользу он принесет, живя в миру и совершая благие деяния. Так что радуйтесь подарку судьбы, который выпал на вашу долю.

УЧИТЕЛЬ

Твердо решив стать в этой жизни отшельником, Намнанай приблизительно с год медитировал на Алханае, служившим в то время местом обитания многих шаманов, весьма искусных в своем ремесле.

К молодому отшельнику эти шаманы отнеслись весьма враждебно. И когда Намнанай понял, что без хорошего учителя ему шаманов не победить, он прекратил свою медитацию и отправился в Тибет искать такого учителя.

В Лхасе Намнанай долго ходил по монастырям, беседуя с самыми разными монахами, но близкого своей душе человека так в этом городе и не нашел. Как-то, находясь на базаре, Намнанай разговорился с одним торговцем, и тот посоветовал ему отправиться в горы и там, в диких и безлюдных местах, искать себе учителя. И Намнанай согласился искать.

Он поднялся высоко в горы и после многих дней пути увидел пещеру, возле которой старик, похожий на жилистую мумию, стирал в корыте свое сильно засаленное белье. День был жаркий и солнечный, и Намнанай мучила жажда. Низко поклонившись старику, Намнанай попросил дать ему напиток, и старик, не говоря ни слова, подвинул ему корыто...

Ни на минуту не сомневаясь в добрых намерениях старика, Намнанай стал пить эту мутную, в грязных разводах воду, и вдруг почувствовал на своих губах вкус родниковой воды!

Именно этот самый старик, многие годы проживший в затворничестве, и стал учителем Намнаная, посвятив его в тайны проведения самых высших практик.

После этого Намнанай снова приехал на Алханай, и все местные шаманы, убоявшись его тантрической силы, многократно возросшей за время пребывания в Тибете, покинули эти места.

На этот раз Намнанай медитировал на Алханае почти двадцать лет.

ВИДЕНИЕ

Едет Намнанай на телеге, встречается ему знакомый лама. Тени от веток, в поддень как сажа черные, падают Намнанайю прямо на лоб...

- По какой такой причине, - спрашивает его лама, - голова твоя бинтом перевязана?

- А хочешь сниму, покажу?.. Откинул Намнанай свою голову на освещенное место, и лама ясно увидел на его лбу третий глаз, живой и веселый!

Испугался почему-то лама этого видения, и оно тут же исчезло.

ТАНТРА КРАСНОГО ЯМАНТАКИ

Находясь в Тибете, Намнанай сильно интересовался тантрой Красного Ямантаки, позволявшей человеку, практикующему ее, переносить свое сознание в Чистую землю. Намнанай искал человека, который бы эту тантру практиковал, и однажды ему сообщили:

- На твоей родине, в Бурятии, живет такой человек. Он из русских, имя его Василий, по роду занятия он мясник.

Вернувшись к себе на родину, Намнанай после долгих поисков и вправду нашел этого человека. Мясник Василий проживал на железнодорожной станции под названием «Петровские заводы».

Когда Намнанай вошел к нему в дом, Василий разделял бараньи туши на большом железном столе. Руки его были по локоть в крови, на губах застыла до ли улыбка, то ли усмешка. Смущенный этим непривычным для него зрелищем, Намнанай не знал, как начать разговор...

- Ты, смекаю, никак не увидишь, кто я такой? - спросил его Василий. - Что же, смотри...

И он ударил Намнаная по голове своим кулачищем!

Наманай упал на пол, его сознание перенеслось в Чистую землю, и там он увидел мясника Василия человеком, который помогает душам животных достичь этой прекрасной земли...

И Намнанай, придя в себя, поклонился этому человеку.

В ИСТИННОМ ОБЛИЧЬЕ

Лама Намнанай долгое время созерцал на Алханае божество Ямантаку, имевшее обличье грозного быка, и научился в это божество перевоплощаться.

Будучи уже в зрелом возрасте, этот лама совершил свое повторное паломничество в Тибет и жил некоторое время в знаменитом монастыре Брайбун, в котором с ними произошла не совсем обычная история.

Когда Намнанай входил по утрам в высокие двери храма этого монастыря, он всякий раз низко, очень низко нагибался. Видя это, местные ламы стали над ним смеяться:

- Смотрите все, как этот известный бурятский йогин нас почитает! Он склоняется перед нами до земли, ясно показывая

тем самым, что он перед нами - ничто!

Но настоятель этого монастыря был человеком прозорливым. Увидев однажды, как Намнанай входит в храм, настоятель обратился к нему с такими словами: - Завтра, уважаемый лама, когда будете входить в храм, в своем истинном обличье входите!

На следующее утро лама Намнанай явился в обличьи грозного быка Ямантаки, и когда вошел в храм, прочертил своими рогами две глубокие царапины на верхней перекладине дверного косяка.

ПУТЕШЕСТВИЕ В ТИБЕТ

Когда лама Намнанай, направляясь со своими учениками в Тибет, переходил пустыню Гоби, стояла невыносимая жара. Запасы воды быстро иссякли, и путники шли из последних сил. И тут появился неизвестно откуда монгол, державший в руках заварной чайник...

- Будете пить?

Напоил монгол ламу Намнаная и двух его учеников - Агваана Доржиева и Арбу Алаз вкусным чаем и скрылся за песчаным холмом.

Идут ученики, заметно приободрившись, дальше и такой разговор меж собой ведут:

- Ты сколько чашек выпил?

- Пять.

- И я пять, и учитель наш тоже пять чашек выпил. А ты заметил, какой маленький чайник у монгола был?

Услышал эти слова лама Намнанай и спрашивает у своих учеников с улыбкой:

- Вы что же, у самого Куберы - бога изобилия весь чай хотели выпить?

Пришли они вскоре в местечко Утай, убогую хижину на своем пути повстречали. В ней старый китаец сидел, сандалии шил. Поклонился ему лама Намнанай низко и благословения попросил. А китаец, вместо священной книги, его сандалией ударил по голове!

Вышли ученики из хижины и удивляются:

- И чего наш учитель в этом китаецке нашел? А Намнанай стоит и улыбается!

- Вы что же, самого Манджушри - владыку мудрости не узнали?

Идут они дальше по дороге, направляясь к монастырю Брайбун, встречают на своем пути пещеру, в которой лампадка горит. Выходит из пещеры отшельник - кожа да кости один, видит ламу Намнаная и восклицает:

- Никак сам Марпа - великий тибетский йогин ко мне пожаловал?

И снова зашептались ученики: - Какой же лама Намнанай - Марпа? Ведь Марпа-йогин 800 лет назад жил!

И только позже ученики узнали, что к Марпе-йогину в свое время послы из Бурятии приходили. Приглашали его послы в их славных землях погостить. И Марпа-йогин им ответил:

Как-нибудь, один раз, буду в ваших краях...

Вот такая история.

Составитель
Игорь МУХАНОВ.

Из книги «Дождь из цветов»
подготовила Галина ДАШЕВА.

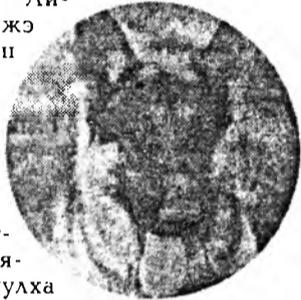

Сагаалгание угтуулан

ЭГЭЭЛ БАЯН НОХОЙ

Наһан туршадаа үлүү хэтэрмээр эд хогшол, зөөри зөөшэ суглуулһан зон баялигайнгаа нүлөөн доро юрын хүнһөө тад ондоо хараа бодолтой болошодог. Тиигэжэ эсэстээ хүрэхэдөө, бүхы наһаараа шүтэжэ, хүтэдэжэ ябаһан алта мүнгээ хэхэ газараа оложо ядашаха. Эгээл энээн тухай нэгэ нимэ ушар.

Карлотта Ли-бенштейн гэжэ аргагүй баян эхэнэр байһан юм. Харин хүгшэрхын дайда хүрэхэдөө, наһан соогоо суглуулһан баялигаа дамжуулха үри үхибүүгүй байшоо.

Зүгөөр III Гюнтер гэжэ нэршэһэн немец овчаркатай байба ха. Тиигэжэ өөрынгөө үнэн хапи болоһон нохойдоо тэрэ 300 миллион американ доллар орхижо, хада гэртээ хариһан гэхэ. Энэ дэлхэй дээрэ мүнхэ юумэн үгы гэлсэдэгэй ёһоор III Гюнтершье нүгшэбэ. Тиихэдэнь бүхы баялигынь тэрэнэй үри болохо IV Гюнтерта дамжуулагдаба. Эгээл тэрэ мүнөө дээрэ дэлхэй дээрэ эгээл баян нохой гэжэ тоологдоно. Тэрэнэй суурхаһан ушар дурдаа хаа, нимэ. IV Гюнтер 7,5 миллион доллар гаргашалжа, мэдэжэ дуушан, актриса Мадоннын абарга томо ордон гэргэй

бодото эзэниинь болоһон юм. Баялигайнгаа хэмжээгээр Гюнтерай удаадахи нохойн зөөри 80 миллион доллар юм гэжэ бүридхэгдэнэ.

РОССИН ЭГЭЭЛ
МЭДЭЭЖЭ НОХОЙ

Росси гүрэн соо эгээл мэдэжэ, суутай болоһон нохой гэбэл, хара зүһэтэй лабратор-ретривер үүлтэрэй Кони мүн. Тэрэниие министр Сергей Шойгу Президентт Владимир Путинда 2000 ондо

бэлэглэһэн юм. Президент МЧС-эй питомнигой байдалтай танилсажа байха үедөө Россин абаргын тухай хубсаһа - шара худалтай хүхэ комбинезон үмдэһэн гурбан харатай Кониин обборходоо, тэрэниие ехээр хөөршөөжэ, гар дээрээ абаад эрхэлүүлхые хүсэбэ ха. Тиихэдэнь тэрэнь эжэлүүдгүй Путиной гар долбожо эхилшэбэ. Владимир

Владимировичай зүрхэн гансата хайлаа нааб даа. Тиигэжэ һүүлэй табан жэлэй туршада Кони дээдын хэмжээндэ үнгэрдэг уулзалгануудта «хабаададаг» болоһон гэхэ. Гадна тэрэ «Connie's Stories» («Кони хөөрэнэ») гэхэн нийтэ гаршаг доро өөрынгөө намтар түүхэ английска хэлэн дээрэ хэблүүлжэ гаргахын хажуугаар, хэдэн үри хадаһадые мүнцэлүүлжэ, уг удамаа үргэлжэлүүлэе.

ЭГЭЭЛ БИШЫХАН
НОХОЙ

Словакида ажаһуудаг Игорь Квитко болбол дэлхэй дээрэ эгээл бишыхан нохойн эзэн мүн.

Ута ноһотой чихуахуа үүлтэрэй Данка Кордак Словакия гэжэ нэрэтэй нохойнь үндэрөөрөө 13,8 сантиметр, утаараа 18,8 сантиметр юм. Бээлэйн зэргэхэн энэ нохой 2004 ондо Гиннессэй Туйлалтануудай номдо оруулагдаһан байна. Мүнөө болотор дэлхэй дээрэ тэрэниие бага нохой олодоогүй. Шэгнүүрээрээ 765 грамм болохо энээхэн нохой нэгэ үдэр соо оройдоол 70 грамм хоол эдидэг юм ха.

ЭГЭЭЛ ЖАРГАЛТАЙ
НОХОЙНУУД

Флоридоһоо холо бэшэхэнэ оршодог Dog Island (Нохойнуудай ольтирог) гэжэ ольтирог дээрэ эгээл жаргалтай нохойнууд амидардаг юм ха. Олзын хэрэг эрхилдэг хоёр хитадууд энэ ольтирог худалдажа абаад, 2,5 мянган нохойнуудые суглуулжа, тэдэндэ ёһотой жаргалай орон түхээрээ бшуу. Хэмжүүрээрээ адлирхуу аад, абари зангаараа таараха нохойнуудые тэдэнэр нэгдүүлжэ, энэ ольтирогой али нэгэ буланда байрлуулна. Тэдэнэй аюулгүй байдал сахихын тула, ветеринарна, адаптационно түбүүд нээгдэнхэй. Тус ольтирог дээрэ амидардаг бүхы нохойнууд өөһэдөө эзэдтэй юм. Тэдэнь жэлэй нэгэ дахин ержэ, нохойнуудаа эрьхэх аргатай.

Даша-Доржо БОЛОТОВ
түбэй сонинһоо хэблэдэ бэлдэбэ.

Урдань гээл даа, хүнүүд хэлсэдэг байгаа: нохойгүй айл дүлнэтэй адли. Нээрээшье, айлай хотондо хүнэй дүтэлхэдэ, нохойл эзэдтээ абяа үгэдэг гэжэ мэдэнэбди. Ан арьяатанай, шонын дүтэлөө хаа, хэн абяа үгэнэб - нохой.

Эзэндээ ямар амитан үнэн сэхэб - нохой. Элдэб түрэлэй хүн бии гэжэ мэдэнэбди. Хэрбээ эзэниинь нохойгоо алаа хаа, эзэниинь намайгаа хороогоо гэжэ тэрэ ханахагүй - тэнгэри нэрвээ гээд бододог гэжэ урданай зон хэлсэдэг байгаа.

Ямаршье сагта нохойнууд хүнүүдтэ дүтэлдэг гэшэ. Шапалалтайнь - тэдэнэртэ хүн анхараалаа хандуулагдаггүй. Эзэдгүй үлэн зольбо нохойнуудые хаанашье харанабди. Хөөрхэд, ходо үлэн, хүниие шарайшалан, хэдэрхэн гансал арһанһаа бэшэ, юушыггүйл даа гэжэ харахада, хэлсэхгүй хайратай...

НОХОЙ - ХҮНЭЙ ҮНЭН НҮХЭР

Хариин гүрэнүүдтэ эзэгүй тэдэниие суглуулжа, байратай болгожо, хооллуулдаг гэжэ дуулахадаа, ямар буян гэшэб гэжэ эжэлүүдгүй ханахаш.

Манай эндэ тиимэ үйлэ ябадал үзэгдэнэгүй. Табазургаан үлэн нохой дахасалданхай, эндэ тэндэ субалдажа ябахыень харадагби.

Урданай зон хэлсэдэг байгаа: урда наһандаа хүнэй буян багадабал, нохойн түрэлдэ түрэдэг.

Энэ юртэмсэдэ эдихэ хоолгүй, гансал хүнэй гараар амидарха амитан нохойл юм гэжэ анханда Дамдинжап нагасамни хэлээ агша һэн. Тэрэнь зүб гэжэ бодогшоб.

Жэшээ болгон, Ивалгын дасанда Зула хуралда Богдо Зонхобын түрэнгэн үдэрэй

ушараар хүн зоной олон гэшэнь аргагүй. Адаглахадам, элдэб яһанай зон бултал гороо мүргэл хэжэ, зальбаржа ябанад. Тэдэниие үнөөхил олон нохойнууд даханхай, хүнүүдэй гарһаа юун унана ааб гэжэ адаглахадань, тэдэнь юрэ анхарнагүйл даа.

Буян үйлэдэхээ ерээ хадаа үлэн амитадта үлэ хоол залгуулаа хаа, баһал ехэ буян гэшэ ааб даа. Сайнай газар орожо, улад эдеэлнэд. Газаагуурнь баһал олон нохойнууд. Хэншье анхарнагүй. Би нэгэ бүүлхэ хилээмэ худалдажа абаад, нохойнуудта хубаажа үгэбэб. Юун болохоб даа. Саанаханынь хоёр гүлгэд зоной дундуур шарбалзахыень харахадаа, хайрлаад, тэдэнэртэ тухалангүй нөөргөө бусабаб. Эжэлүүдгүй бодобоб: Сагаан харын хуралда үхибүүдээрээ ерэхэдээ, заабол хилээмээршье хаань, нэгэтэ садхаахабди. Уншагшадни анхаржа магадгүй. Эндэ сугларашад гансал өөрынгөө түлөө бэшэ, Эхэ зургаан зүйл хамаг амитанай туһын тулада гэжэ үргэл хэхэдээ,

газаагуур үлэн хүнэй гар адуулан амитадые анхаржа, хилээмэшье багаханаар үгэбэлнь, буян болохо байгаа.

Мүнөө үсын залуушуул хаанаһаа мэдэхэб даа: гэжээһэн нохойнгоо үхэбэлнь, амандань өөхэ зуулгаад, һүүлсын дэрлүүлээд хүдөөлбэл, хүнэй түрэлдэ түрэхэнь дүтэ гэжэ анханда эжимни хэлээ агша һэн. Хүнэй түрэлдэ түрэхэ гэхэдэнь, һүүлсын ехэтэ хаалта хэдэг хаш.

Мүнөө гарахаяа байһан жэлнай - Нохой, хүнэй нүхэр. Һайн жэл гараха бээ гэжэ зон ехэтэ хүлээдэг, хөөрэлдэдэг.

Тиибэ яабашье нигүүлэсхы сэдэхэлтэй, дүрбэн хүлтэ нүхэрөө мартахагүйе оролдоё гэжэ нюотагаархидаа уржалнаб.

Ерэхэ жэлнай үржэлтэй, бултанай хүсэл бүтэсэтэй байг лэ гэжэ зальбарнаб.

Роза ДАШИЕВА.

НОХОЙ ЭМШЭЛДЭГ ГАЗАРТА

Репортаж

Гайхалтай юумэниинь гэхэдэ, нохой эмшэлдэг клиникэдэ ямар нэгэн районой поликлиникэ гү, али больница шэнги гурим бии юм байна.

Гэр бүлэдэ харууһалагдадаг амитадые эмшэлдэг тусхай клиникэ Буряадай хүдөө ажахын академин ветеринарна факультедэй дэргэдэ бии юм байна.

Тэрэ клиникэдэ орожо ерэхэдэм, досоонь юрын поликлиникэ хэбэртэй. Хүнүүдые ямараар угтана, тиимэрхүүгээр үбшэлһэн нохой болон гэртэ харууһалагдадаг амитадые эндэ эмшэлдэг юм байна. Дежурна байһан ветеринарна врач Ирина Николаевна Саганова телефоноор хонходохынь ажаглажа шагнанаб.

- Нохой үбдөө гэнэ гүт? Хэды наһатай юм, ямар үүлтэрэйб, ямар байдалтай юм - гэртээ хаагдаад лэ улижа байдаг гү, али газаагуур сэнгүүлжэ ябаха хүнтэй гү? Хэзээнэй үбдэжэ эхилээб? Адрес хаягаа хэлэгты, - гэжэ ветврачтай асуужа байхада ханаһаб.

Зарим поликлиникэнүүдтэ зарим врачнууд, медсестранууд нохой мэтэ хусажа байдаг ха юм даа.

Харин эндэ, нохой эмшэлдэг газарта, иигэжэ асууха юм байна:

- Халуураа гү? Зохолоод, һүүлээ бэдэржэ эрьсэлдэнэ гү? Хэзээ вакцина тарья һэм? Улина гү?

Гэхэ мэтын асуудалнуудые эндэ шагнажа һуухадаа, урдын түрэлни нохой байгаа хадаа, эндэ эмшэлүүлхэ байгаа гэжэ ханаһаб.

Минии энэ клиникэдэ байхада, Алексеев гэхэн эрхэтэн арбатай Аня басагантаяа нохойгоо эмшэлүүлхээ асарба.

- Ямар үүлтэрэй юм, хэды наһатайб, ямар үбшэнһөө улинаб? - гэхэ мэтын асуудалнуудые Ирина Саганова табижал байха юм.

Тэрэ үедэнь нохойень тусхай хэбтэри дээрэ табяад, ветврач шэнжэлнэ. Градусник табихадань, тэрэнь 39,2 градус харуулна. Нохой халууржа байнхай. Юрын ушарта нохой 32 градус халуунтай байха ёһотой һэн.

Ирина Николаевна нохойе тарижа байхадаа, гэмэрнэ: «Саг үргэлжэ вакцина тарилга хэгдэхэ ёһотой, юундэ нохойгоо харуулнагүйбта».

Тариха үедэнь Клайд нэрэтэй нохой юрэдөөшье гангинаагүй. Нюдэнүүдыень харахадамни, бүхы юумые ойлгоһон хэбэртэй хэбтээ бэлэй.

Хото городто байдаг зон нохой олоор баридаг. Зариманиинь үе саг болоод, нохойнуудаа газашадаг гэшэ. Эзэгүй нохойнууд Улаан-Үдын зоболон болонхой. Гушан мянга гаран эзэгүй нохойнууд манай городто бии гэлсэнэ.

Зүгөөр мүнөөнэй зарим зон бүлэдөө нохой баридаг болонхой. Теэд харууһалха гуримыень мэдэдэггүй. Шулуун, халуун гэр соо байратай нохой үбшэлдэг. Газаагуур сэнгүүлжэ ябуула саг гү, али арга боломжо мүнөөнэй баяшуудта ушардаггүй. Тиимэһээ олон нохойнууд үбшэлдэг гэшэ.

Клиникэ соо соносхолгын тусхай самбар байна. Хэдэн соносхол бэшэжэ абабаб:

«Аус Глатсберг гэхэн үүлтэртэ питомник немецк овчаркын эрхим гүлгэнүүдые худалдана. Манай телефон...»

«Боксер үүлтэрэй нохойн гүлгэ һайн айлда худалдахаб».

«Чау-чау үүлтэрэй хоёр наһатай боложо ябаһан нохой, олон тоото мурисөөндэ хабаадажа, нохойнуудай медальнуудые абаһан габьяатай эрэ саашадаа үүлтэрээ үргэлжэлүүлхэ эмэ нохой бэдэрнэ».

Гэхэ мэтын соносхолнуудые уншахадаа энээхэшье, ханяахашье аргаяа оложо ядаад байгаа бэлэйб.

Николай НАМСАРАЕВ,
манай корр.

Буряадай спортын одод

ДАЛИЖАНАН ХҮСЭЛ

Захаaminaй алдар суута хүбүүн Александр ДУГАРОВАЙ шанда хүртэхын түлөө турнир

Александр Доржиевич ДУГАРОВ 1955 оной апрелин 2-то Захаaminaй аймагай Санага нютагта түрэн юм. Боксоор СССР-эй уласхоорондын классай спортын мастер Александр ДУГАРОВ СССР-эй чемпионатта таба дахин шангай хуури эзэлхэн байна. Германин Кельн хотодо 1979 ондо болохон Европын түрүү хуури эзэлэлгын мүрысөөндэ хүрэл медальда хүртөө хэн. 1976 ондоо 1982 он болотор СССР-эй суглуулагдамал командын бүридэдэ ородог байхан. Лесгафтын нэрэмжэтэ физкультурын сэрэгэй институт дүүргээн. Мүнөө ЦСКА-гай ахалагша тренер, Москва хотодо ажагууна.

2006 оной январь харын эхээр гэхэ гү, али январин 12-15-ай үдэрнүүдтэ Закаменск хотодо эдиршүүлэй дунда Буряадай суута боксёр Александр Дугаровай шанда хүртэхын түлөө боксоор мүрысөөн үнгэргэгдэжэ, нютагай зоңдо аргагүй ехэ хайндэр болобо. Мүрысөөнэй хоорондо Улгшэн, Сахир, Михайловка тосхонуудай эдир спортсменүүдтэй уулзалганууд эмхидхэгдээн байна. Захаaminaд бокс нааданай хүгжэжэ эхилхээр 45 жэлэй, тийхэдэ нютагаймнай. алдар суутай хүбүүнэй 50 наһанай ойн баяртай дашарамдуулан эмхидхэгдэжэ үнгэргэгдээн энэ мүрысөөн манай аймаг болоод республика доторшы хүүгэдэй спорт хүгжөөлгэдэ ехээн хамрисэ болохо үгэхэ гэжэ Захаaminaй аймагай захиргаанай толгойлогшо Виктор Аюшеев хэлэжэ хэн. Гэхэтэй хамта, Москва хотын гүрэнэй управленин университетэй аспирантурада хуража байхан буряадай алдарт спортсменэй Анна басаганинш мүрысөөнэй хэблэлэй албанай хүдэлмэриие хүтэлөө. Мүрысөөнэй хүндэтэй айлшадай дунда Олимпин чемпион Шамиль Сабиров байлсаа.

түргэ мэргэн буряад хүбүүн тэрэнтэй туйладаһан хүндэ диилэхэ ямаршы найдал орхидоггүй хэн. Югославида, Нигеридэ болохон ехэ гарай тулалдаануудта түрүүлжэ мэдэхэ. Европын түрүү хуури эзэлэлгын түлөө мүрысөөндэ хабаадаха спортсменүүдые шэлэн хунгаха тулалдаануудай Кельн хотодо болохонь, бусадһаа тархи үндэр байхан тула континентын чемпион болохо уялгатай, ёһотой байгаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Полицк яһанай Генрих Средницкий гэгшэтэй 25 жэлэй урда тээ болохон хахад финалай тулалдаан мүнөөшы нүдэндэнь элихэнээр харагдадаг. Буряадай боксёр тэрэ тулалдаанда шүүхэ байгаа гэжэ ехэнэй мэргэжэлтэд һанамжалһан байдаг.

Хүнгэн шэгнүүртэ залуудаа тулалдаһан Эхэ оромнай эрхм бэрхэ боксёрнуудай нэгэн байхан, мүнөө тэдэнэй дунда мэдэжэ, нэрэ хүндэтэй болохон Александр Дугаровые жаргалтай хүн гэжэ хэлэхэдэ болохо. Цырен-Доржо Цыденович гэжэ эсэгынгээ, Анна Гармаевна гэжэ эхынгээ оролдолгоор энэ боло. Тэрэшэлэн нүхэдтөө, гэр бүлэдөө, тийхэдэ хурган хүмүүжүүлхэн тренерүүдтээ тэрэ хизааргүй ехэ баяр баясхалан хүргэжэ ябадаг.

алдарт армейскэ клубта Александр эгээл ехэ амжалта туйлаа. СССР-эй түрүү хуури эзэлэлгын мүрысөөндэ таба дахин шангай хуурида гараа, долоон жэлдэ удаа дараалан, Советскэ Союзай Зэбсэгтэ Хүснүүдэй чемпион болоо, 1976 ондоо 1982 он болотор ороной суглуулагдамал командын бүридэдэ ородог байгаа.

Захаaminaй тахилгата хада ууланууд. Нютагайнгаа хүбүүдтэ далита хүсэл түрүүлжэ, оигоргойн ододто хүрэхэ, чемпион болохо үндэр бодолыень үгыдүүлэн дэгжээхэ хэшэгтэйн холын замда хүргэдэг. Эрэ хүнүүдэй таһаршагүй бүхэ нүхсэл түрэдэг энэ эртэ урдын наггин газартаа үсын нүхэд дахинаа уулзаа.

Баясхалан ДАБАИН, Эльвира ДАМБАЕВА хэблэлдэ бэлдэбэ.

«Зүнтэй зүүдэн» гэхэн конкурсно «ЭНЭ РЕСТОРАНДА ХЭЗЭЭБ ДАА ОРОХОН БАЙНАБ»

Залуу хүндэ зүүдэнииншые ондоогоор харагдадаг хаш. Харин иимэ шэнэ маягаар зүүдэлхэдэ, шалтагаан байгаа. Юуб гэхэдэ, эгээл аха курсын оюугада хамтын байрада таһалга үгэдэггүй хэн. Тиймэһээ хаана яагаад байрлахаяа мэдээгүй залуу хүбүүндэ иимэ һонин зүүдэн харагдаа ёһотой.

Ойн баяр ЗОХЁОЛШОДЫЕ ДЭМЖЭХЭН ЗӨЛТӨЙ ЭХЭНЭР

Гушаад жэл Буряадай номой хэблэлдэ хүдэлхэн, Буряадай гүрэнэй телерадиокомпанида «Алтаргана» дамжуулга арбаад жэл хүтэлбэрлэлхэн Наталья Николаевна ИЛЬИНАГАЙ ажабайдал уран зохёолой нигта холбоотой.

«Алтарганада» хүдэлхэдөө, өөрингөө хүсэл бодолые, эрмэлзэлые тон гүйсэд дүүрэн бөлүүлэхэ гэжэ оролдооб, шадааб гэжэ тэмдэглэнэ. Тиймэһээл республикын ажа-һуушад «Алтаргана» дамжуулгада дуратай, хүлээн шагнадаг болоо бээ.

«Вершины» журналай редактораар хүдэлжэ захалаа. «Наһан соогоо элдэб номуудые уншахадаа, уран зохёолой шэмгынь хайшан гэжэ шэлдэг, ойлгодог юм?» - гэжэ олонхид Наталья Николаевнаһаа асуудаг байна. Энэ удаа мннин асуухада, «Уран зохёолой ульгам баян, хурса хэлэтэй уран зохёол уншагшын анхарал татаха, уншахада урматтай. Тиймэ хэлэтэй ном заатагүй уншагнад сэгнэхэ», - гэжэ хэлээ. Мүнөө үедэ Буряад ороңдо иимэ эрилтэдэ таармаар Ардан Ангархаев, Алексей Гатапов, һая зохёолнуудые бэшэжэ эхилхэн Михаил Банзаракцаев, Соһя Евдокимова болон бусад болоо. Наталья Николаевна эдэнэй найруулгануудые заатагүй уншаха хэрэгтэй гэжэ зүбшэнэ.

Борис БАЛДАНОВ.

Эшигма ЦЫБЕНОВА. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрлэгшэ, «Вершины» журналай редактор Наталья Николаевна Ильина.

Лев ГУМИЛЕВ

В преддверии 800-летия создания империи ЧИНГИСХАНА

РОЖДЕНИЕ МОНГОЛЬСКОЙ ИМПЕРИИ

(Продолжение. Начало в №№ 123, 126, 129, 132, 135, 138, 147, 150 2005 г., в №№ 1, 2 2006 г.).

Однако жертвы эти были не напрасны. Этническое значение происшедшего в 1380 г. на Куликовом поле оказалось колоссальным. Суздальцы, владимирцы, ростовцы, псковичи пошли сражаться на Куликово поле как представители своих княжеств, но вернулись оттуда русскими, хотя и живущими в разных городах. И потому в этнической истории нашей страны Куликовская битва считается тем событием, после которого новая этническая общность — Московская Русь — стала реальностью, фактом всемирно-исторического значения.

Никак не уменьшая героизма русских на Куликовом поле, заметим, что немаловажным для победы оказалось отсутствие в битве восьмидесятитысячного литовского войска. Ягайло опоздал к битве всего на один дневной переход. И это было не случайно. Оказывается, Олег Рязанский, которого обвиняли в измене и предательстве, с пяти тысячным отрядом сумел, искусно маневрируя, задержать литовцев. Когда же литовцы отогнали Олега, битва уже закончилась. И тогда воины Ягайлы напали на русские обозы и перерезали раненых.

Как видим, война приняла истребительный характер, что характерно для конфликтов на сверхэтническом уровне. Если же учесть, что большинство в войске Ягайлы составляли русские изпод Минска, Полоцка, Гродно, то легко понять, какво в тот период было единство некогда могучей Киевской Руси. К 1380 г. Древняя Русь «растворилась» в Литве и Московской Руси. Дальнейшие события лишь подтверждают этот тезис.

Литовский князь Кейстут, возмущенный расправой с ранеными, отгнал Ягайлу от престола. Он объявил себя великим князем Литвы и попытался завести дружбу Московским княжеством и Дмитрием, получившим прозвище Донской. Таким образом, Кейстут повернул политику Литвы на 180 градусов. Но Ягайло при помощи немцев и папских агентов сумел заманить Кейстута на пир, где тот был убит. Сын Кейстута — Витовт — был схвачен и заточен в тюрьму.

На этом примере хорошо видны изменения, происшедшие в стереотипе поведения литовцев с ростом их пассионарности. Убить на пиру собственного дядю и арестовать двоюродного брата, обрекая его на смерть, — это предательство самого скверного толка. Да и сам Витовт, энергичный и смелый человек, уже не был таким принципиальным, как его отец и дядя. Жизнь Витовту, по странной прихоти судьбы, спас тот же рост пассионарности литовцев. Девушка, которая носила Витовту пищу, пожалела несчастного и, жертвуя собой, поменялась с ним одеждой — Витовт в женском платье покинул тюрьму и бежал к немцам. Этим он нарушил традиции отца — непримиримого борца с Ордедом.

После устранения соперников Ягайло заключил союз с Польшей и папой римским и велел своим подданным принимать католичество. Так возникло единое литовско-польское королевство, где потомки Ягайлы — Ягеллоны — правили до тех пор, пока не сменилась эпоха и королевство не стало республикой — Речью Посполитой.

Между тем на Руси, несмотря на победу на Куликовом поле, по-прежнему далеко не все являлись сторонниками объединения

страны под эгидой Москвы. Старинные соперники московского княжеского дома — суздальские князья — и не думали сдавать позиций, хотя многие суздальцы погибли в бою с Мамаем за русское единство.

Брат суздальского князя Дмитрия Константиновича — Борис, и его племянники Василий и Семен всеми силами стремились избежать ненавистного им подчинения Москве. Для этого они использовали очень древние и довольно действенные приемы: клевету и провокацию. Стремясь поспорить Дмитрия Донского с ханом Тохтамышем, Борис с племянниками состряпал хитрый донос о том, что Москва и Рязань хотят перейти на сторону Литвы — главного противника татар. Тохтамыш поверил доносу: сибиряку и в голову не приходило, что его обманывают. И дело было не только в наивности человека, незнакомого с ложью. Перед нами результат изменения уровня пассионарности в самой Орде, ибо лучшая ее часть, наиболее интеллектуальная и опытная, погибла во время «Великой замятня», истребленная теми же татарами-сибиряками, и подать хану дельный совет было просто некому. А ведь Тохта, Узбек или Джанибек и их советники никогда бы не позволили обмануть себя так примитивно.

В 1382 г. Тохтамыш организовал набег на Москву. Переправившись через Волгу и Оку, татары внезапно объявились под стенами города. Большая часть московских бояр, духовенства, воинов, как и всегда летом, выехала из Москвы в близлежащие деревни. В Москве оставались лишь великая княгиня и митрополит Киприан. Киприану и было поручено защищать город, но, не будучи военным человеком, митрополит не смог организовать оборону. Поэтому татарам удалось окружить Москву, но взять ее они не смогли. Москва к тому времени уже обладала высокими каменными стенами, на которых стояло огнестрельное оружие, называемое по-русски «тюфяк» (от персидского слова «туфанг» — трубка). Тюфяк заряжался порохом и картечью и мог сделать до пяти выстрелов. Правда, дальность стрельбы была небольшой, но для охраны крепости такие орудия были очень удобны: когда нападавшие подступали, картечные залпы мешали им достичь стен.

Этот набег Тохтамыша был бы совсем не страшен, если бы не характер населения, осевшего в Москве за несколько предыдущих спокойных десятилетий. Чего хотел посадский люд? Выпить и погулять. Поэтому население Москвы, простые московские люди, сев в осаду, прежде всего направились к боярским погребам, сбавили замки, вытащили оттуда бочки с медом, пивом, винами и основательно напился. Затем, показывая свою «неурашимость», они шли на стены и ругали татар, сопровождая брань соответствующими жестами. А татары, особенно сибирские, народ очень обидчивый, и они крайне рассердились на москвичей за их поведение. Митрополит же сделать ничего не мог: его никто не слушал, а когда владыка захотел уехать из Москвы (полной осады не было, и выйти из города мог любой), его, как и великую княгиню, посадские отобрали до нитки.

После отъезда Киприана народ продолжал гулять и пропивать свое и чужое имущество. Через некоторое время, когда был выпит весь запас спиртного, москвичи решили договориться с татарами: татарам было предложено изложить свои условия мира,

для чего осажденные собрались впускать в город посольство. Но, когда открывали ворота, никому из представителей «народных масс» не пришлось в голову выставить надежную охрану, дабы пропустить только послов. Посадские просто открыли ворота, татары ворвались в город и устроили резню. Погибло почти все население Москвы, город был разорен.

Слух о предательском нападении Тохтамыша быстро достиг окраин московских земель. Те, кто не мог сражаться, уехали в Тверское княжество, так как Тохтамыш категорически запретил своим войскам нападать на тверские земли. Московские бояре, быстро собрав дружинников, начали нападать на татарские отряды, которые были рассеяны по волостям. Тохтамыш, увидев, что воевать приходится всерьез, немедленно снялся, бросил захваченную Москву, переместился через Оку в Рязанское княжество, ограбил его и после ушел восвояси.

Легко понять, что выиграли от набега Тохтамыша только предатели — суздальские князья. Но все, связанное с набегом, имело далекие и глубокие последствия.

Взятие Москвы испортило те тесные дружественные отношения, которые ранее существовали между Ордой и Московским княжеством. Тем не менее Москва не начала войны с Ордой, так как ближние бояре Дмитрия прекрасно поняли, в чем дело. Московские дипломаты отнюдь не заблуждались насчет истинных виновников происшедшей трагедии. И воевать с Тохтамышем, который был просто орудием зла, лжи и человеческой жестокости, они не считали нужным. Но симпатии к Орде необратимо исчезли.

В следующем столетии этот эмоциональный разрыв существенно повлиял и на историю России, и на историю Орды.

Глава IV ВОЗМУЖАНИЕ ТОХТАМЫШ И ТИМУР

Столкновение с Тохтамышем сильно ослабило положение великого князя Дмитрия. Ведь ярлык на великое княжение, как и раньше, давал хан, поскольку Куликовская битва не изменила политических взаимоотношений Орды и Москвы: великое княжение связывалось с княжением московским «волей» ордынского царя.

«Нелюбием», возникшим между Дмитрием и Тохтамышем, решила воспользоваться Тверь. Но попытка тверского князя Михаила Александровича получить от хана великое княжение успеха не имела: Дмитрий послал в Орду своего сына, княжича Василия, и тому удалось сохранить великое княжение за Москвой. Правда, Тохтамыш оставил Василия Дмитриевича в Орде в качестве заложника, но уже в 1385 г. ему удалось бежать в Молдавию, откуда он попал в Литву, где был пленен Витовтом. Витовт поставил условием освобождения княжича женитьбу на Софье Витовтовне, и наследник московского престола вынужден был согласиться.

В Москве, как мы помним, установилось наследственное владение государей Калитиной династии. Не случайно в своем завещании Дмитрий Донской благословлял сына Василия великим владимирским княжением, говоря об изменении отношений с Ордой в более далекой политической перспективе: «А перемене

нит Бог Орду, дети мои не имут выходу в Орду платить, и который сын мой возьмет дань на своем уделе, то тому и есть». В этих словах — эмоциональные перемены, внесенные во взаимоотношения с Ордой сожжением Москвы Тохтамышем. Власть хана еще признается как данность, но уже представляется тягостью, от которой все русские готовы с удовольствием избавиться, тем более что к концу XIV в. союз с Ордой уже не приносил Москве прежних выгод. Такое восприятие ханской власти и отражала политика московского князя после 1382 г.

Хан Тохтамыш, объединивший Белую, Синюю и Золотую Орду и тем самым восстановивший улус Джучиев, не сумел сохранить с таким трудом завоеванную власть. Виной тому была все та же ограниченность Тохтамыша как политика. Вспомним, что возвышением в Орде Тохтамыш первоначально был обязан помощи Железного Хромца — Тимура. Сам Тимур происходил из монгольского рода Барлас и не принадлежал к числу Чингизидов. Ревностный мусульманин, одинаково хорошо знавший и тюркский и персидский языки, Тимур был не только воином, но и писателем. Этот великий завоеватель был человеком своей эпохи — эпохи смешения нравов и традиций в Монгольском улусе конца XIV — начала XV в. Но сам он принадлежал уже к исламскому суперэтносу и развивал традиции мусульманской культуры, а не Ясы Чингисхана. Опираясь Тимур на мусульманское население оазисов Средней Азии. Если войска Чингисхана представляли собой ополчение кочевников, каждый из которых умел ездить верхом и стрелять из лука, то военные силы Тимура формировались на иной основе. Мобилизовывать не умевших держать в руках саблю дехкан не имело смысла, и среднеазиатское войско Тимура составлялось из профессиональных вояк — «гулямов» (удальцов). Профессионалы рисковали своей жизнью, разумеется, не даром — их служба очень хорошо оплачивалась. Но, для того, чтобы получить хорошее жалованье, воин-гулям должен был продемонстрировать свое умение: например, на всем скаку снять копьём кольцо, которое проверявший держал в двух пальцах. Легко представить, сколько уходило усилий на подобную подготовку. Вместе с тем от гулямов требовалась абсолютная дисциплина, безоговорочное послушание командующим — эмирам.

В рассматриваемый период Средняя Азия являла собой сплошной театр военных действий. Последние монгольские ханы боролись со своими эмирами, а эмиры с джетами (слово «джета» означает «разбойничья банда», «партизанский отряд»). Джета, составляющиеся из всех желающих жить грабежом и не слушать никакого начальства, имели немалые успехи. Они создали отдельное от Джагатайского улуса государство Могулистан в Семиречье, где преобладало торкское, а не монгольское население. Власть монгольских ильханов в Иране тоже оказалась уничтоженной вследствие восстановления персидских патриотов — сарбадаров. («Сар ба дар» — лозунг этого движения, гласивший: «Пусть голова на воротах висит».)

В это время окончательного распада монгольских государств, в трагичную эпоху войны всех против всех, Тимур во главе своих гулямов оказался наиболее сильным и удачливым военачальником. Столкнувшись с городс-

ким ополчением заговорщиков-сарбадаров, Тимур разбил их наголову. Крепости сарбадаров были взяты, а тех из них, кто имел неосторожность сдать, по приказу Тимура живьем замуровали в стены. Конечно, это была сверхъестественная жестокость, но поскольку так же жестоко расправлялись сарбадары со сторонниками Тимура, то понять его можно.

Затем Тимур овладел всей Ферганой. Своей столицей завоеватель сделал город Кеш, ныне Шахрисабз; подчинил себе Самарканд. В 1370 г. Железный Хромец захватил Балх. Эмир Балха Гусейн, бывший союзник Тимура в борьбе против сарбадаров, сдался на условиях сохранения ему жизни, но, не выдержав нервного напряжения, бежал. Его поймали и казнили, потому что Тимур считал, что Гусейн нарушил договор, совершив побег.

На юге противниками Тимура были Музаффариды — последняя персидская династия, правившая в Фарсе и Исфahan. Тимур взял Исфahan, пощади жителей, но они, восстав, перебили его гарнизон. После этого Исфahan был уничтожен, а из голов убитых построены пирамиды. Однако Музаффариды продолжали сопротивление. Тимур подошел к Ширазу, у стен которого храбрец султан Музаффарид хотел сам сразиться с Тимуром, но был убит прежде, чем смог прорваться к своему врагу.

С пребыванием Тимура в Ширазе связан интересный эпизод. В этом городе жил Хафиз, великий поэт, славившийся на весь мусульманский мир. Среди прочих своих творений он написал и такое любовное четверостишие:

*Если эта прекрасная
турчанка
Понесет в руках
мое сердце,
За ее индийскую родинку
Я отдам и Самарканд
и Бухару.*

Тимур, конечно, знал эти стихи. И вот, взяв Шираз, он сел на ковче в центре площади среди моря жестокости насилия: гулямы грабили дома, гнали пленных, насиловали женщин и резали последних сопротивлявшихся. Не обращая на это никакого внимания, Тимур приказал привести поэта Хафиза. Через некоторое время к нему подошел знаменитого стихотворца, одетого в простой халат. И завоеватель сказал поэту, намекая на известное четверостишие: «О несчастный! Я всю жизнь потратил для того, чтобы украсить и возвеличить два моих любимых города: Самарканд и Бухару, а ты за родинку какой-то потаскухи хочешь их отдать!» Хафиз ответил: «О повелитель правотверных! Из-за такой моей щедрости я и пребываю в такой бедности». Тимур оценил находчивость поэта — он рассмеялся, приказал дать Хафизу роскошный халат и отпустил его восвояси.

Разумеется, порядки и поступки Тимура можно осуждать, но вряд ли он мог поступать иначе. Начав войну, Тимур должен был ее продолжать: гулямам надо было платить, и война кормила войско. Остановившись, Тимур остался бы без армии, а затем и без головы.

(Продолжение следует).

Подготовила Г.ДАШЕВА.

«БҮРЯАД ҮНЭН» -
«ДҮХЭРИГ» СОНИНОЙ
КОНКУРСЫН ДҮНГҮҮД

Үнгэрхэн жэлдэ «Буряад үнэн» - «Дүхэриг» сонин уншагшадтай хонирхол үүсхэжэ, 6 конкурсноосхоо бэлэй. Сагаалганай найдэртэй дашарамдуулан, эдэ конкурснуудай илагшад тодорюулагдаба.

«Жэгтэй ушарал болоһон юм» гэхэн конкурсдо «Бүрин хаан баабай үзэгдөө бэлэй» (3.11.05). Авторынь Ким Будаев.

«Аймшагтай ушар» гэхэн конкурсдо «Ороолонһоо зобохон Зодбо» (3.11.05). Авторынь Доржопалан Дымбрылов.

«Миний мүшэн шиний мүшэнтэй»... гэхэн конкурсдо «Обеоронгүй үнгэршэһыем хүлисыш даа» (3.11.05).

Авторынь Элбэг Манзаров. «Нютагай домогуудһаа» гэхэн конкурсдо «Шандаганай шэхэнэй үзүүр хайшан гээд хара болооб?» (15.09.05).

Авторынь Лубсан Цыренов. «Холшор ябадалай хойшолонгууд» гэхэн конкурсдо «Варвара хүгшэнэй айладхалуудһаа» (4.08.05).

Авторынь Бата-Мүнхэ Зыдрабын. «Зүнтэй зүүдэн» гэхэн конкурсдо «Энэ ресторанда хэзээб даа ороһон байнаб?» (26.01.06).

Авторынь Борис Балданов. Илагшадые амаршалаад, зохёохы ажалдань амжалта хүсэе.

Хүндэтэ манай уншагшад! Тус конкурснууд Сагаалганай түрүүшын үдэрнүүдһээ дахинаа соносхогдобо гээд мэдээсэе.

Бэшэгүүдэ эльгээгты, асарагты, буряад зоноо хамтадаа баярлуулая, хужарлуулая.

Редакционно коллегии.

РАСПИСАНИЕ

хуралов Мааниин дугана (Иволгинский дацан)

31 января	Табан харюулга (Ногоон Дара эхэ, Сагаан Дара эхэ, Сагаан Шүхэртэ, Ширнин, Хамчу Нагбо, Доржо Намжом), Хии мориной арамнай, сэргэм, далага	10 ч.
1 февраля	Заһалай найман ном	10 ч.
2	Банзарагша	10 ч.
3	Һута намши, зургаан юрөөл (за упокой)	10 ч.
4	Ута наһанай ном - Цэдо, Цэсун (за долголетие)	10 ч.
5	Отошо (Манла) (молебен за выздоровление)	10 ч.
6	Һута намши (за упокой)	10 ч.
7	Сундуй	10 ч.
8	Сундуй	10 ч.
9	Найман Гэгээн, Даши Зэгба (на бурятском языке)	10 ч.
10	Һута намши (за упокой)	10 ч.
	Гомбо сахюусан	17 ч.
11	Нюнэй хурал (Арьяа Баалын маани)	9 ч.
12	Нюнэй хурал (Арьяа Баалын маани)	9 ч.
13	Нюнэй хурал (маани)	9 ч.

Сахюусан дуган Иволгинского дацана. Ежедневно проводятся Лхамо, Жамсаран сахюусаны. с 8 до 11 часов.

РАСПИСАНИЕ ХУРАЛОВ

Иволгинского дацана «Хамбын Сумэ» на февраль 2006 г.

31 января	Монлам Ченмо	9 ч.
	Монлам Ченмо	14 ч.
	Табан Хаан	9 ч.
1 февраля	Монлам Ченмо	9 ч.
	Монлам Ченмо (продолжение)	14 ч.
2	Монлам Ченмо	9 ч.
	Монлам Ченмо (продолжение)	14 ч.
3	Монлам Ченмо	9 ч.
	Монлам Ченмо (продолжение)	14 ч.
4	Монлам Ченмо	9 ч.
	Монлам Ченмо (продолжение)	14 ч.
	Деважин	14 ч.
5	Монлам Ченмо	9 ч.
	Монлам Ченмо (продолжение)	14 ч.
6	Монлам Ченмо	9 ч.
	Монлам Ченмо (продолжение)	14 ч.
7	Монлам Ченмо	9 ч.
	Монлам Ченмо (продолжение)	14 ч.
8	Монлам Ченмо	9 ч.
	Монлам Ченмо (продолжение)	14 ч.
9	Монлам Ченмо	9 ч.
	Монлам Ченмо (продолжение)	14 ч.
10	Монлам Ченмо	9 ч.
	Монлам Ченмо (продолжение)	14 ч.
11	Монлам Ченмо	9 ч.
	Монлам Ченмо (продолжение)	14 ч.
12	Монлам Ченмо	9 ч.
	Монлам Ченмо (продолжение)	14 ч.
13	До АУА ба	9 ч.
14	Гомбо, Лхамо, Жамсаран сахюусан	9 ч.

ХVII ЖАРАНАЙ ГАЛ УЛААН НОХОЙ ЖЭЛ

ХАБАРАЙ ЭХИН САГААН БАР НАРА

Буряад литэ	1	2	3	4	5	7	8
Европын литэ	30	31	1	2	3	4	5
Гараг Нэрэ Үдэр	Дабаа Һара понед.	Мягмар Марс вторник	Лагба Меркури среда	Пүрдэ Юпитер четверге	Баасан Солдон пятница	Бимба Сатурн суббота	Нима Наран Воскр.
Үнгэ Үдэр	шарагшан Хонин	сагаан Бишэн	сагааншан Тахья	хара Нохой	харагшан Гахай	хүхэ Хулгана	хүхэгшэн Үхэр
Мэнгэ	3 хүхэ	2 хара	1 сагаан	9 улаан	8 сагаан	7 улаан	6 сагаан
Һуудал	хии	гал	шорой	түмэр	огторгой	уһан	уула

Гарагай 2-то шэнын 1 (январин 30). Сагаан нарын Шэнын 1-эй үдэрөөр, Сагаан нараар!

Шарагшан Хонин, 3 хүхэ мэнгын, хийдэ һуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, тарнинуудые олоор уншаха, эм найруулаха, эм залаха, бурхадта, сахюусадта үргэл үргэхэ мэтын үйлэнүүдтэ хайн.

Зүгөөр үри зээлиез бусааха, модо сабшаха, хюрөөдэхэ, тэнгэридэ үргэл үргэхэ мэтын үйлэнүүдтэ тэбшэгтэй.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, наһан богони болохо.

Гарагай 3-да шэнын 2 (январин 31).

Сагаан Бишэн, 2 хара мэнгын, галда һуудалтай үдэр.

Бальжиниматай, маша хайн үдэр. Энэ үдэр жэлзйнгээ хии мори хийдхүүдхэдэ болохо байна.

Бурханда мүргэхэ, зальбарха, сахюусадта үргэл үргэхэ, буянта хэрэгүүдые үйлэдэхэ, балин шатааха, түмэр хайлуулха, ада шүдхэр зайлуулаха, хараал хүнөөхэ мэтын үйлэнүүдтэ хайн.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, хэрүүл шууян болохо.

Гарагай 4-дэ шэнын 3 (февралин 1).

Сагааншан тахья, 1 сагаан мэнгын, шоройдо һуудалтай үдэр.

Бурханда мүргэхэ, бурхан, сахюуса, тэнгэри, лусууд тахиха, Намсарай бурханай зарсанарта үргэл үргэхэ, буянаа арьбадхаха, эм залаха, эм, аршаан найруулаха, худалдаа наймаа, олзын хэрэг эрхилхэ, сээсэг һуулаха, зурхай зуруулаха, тэрэниие шудалха, модо отолхо, ада шүдхэр зайлуулаха,

хээрэ ажал хэхэ, хубсаһа эсхэхэ, бөөз аргалуулаха, үндэр тушаал эзэлхэ, замда гараха мэтын үйлэнүүдтэ хайн.

Гэхын хажуугаар худаг малтаха, үхибүү хүлдэ оруулаха, бага хүүгэдые гэрһээ холо эльгээхэ, гэрэй һуури табиха мэтын үйлэнүүд хориюлтай.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, гарза болохо.

Гарагай 5-да шэнын 4 (февралин 2).

Хара Нохой, 9 улаан мэнгын, түмэртэ һуудалтай үдэр.

Бурханда мүргэхэ, зальбарха, бурхан тахиха, бисалгал үйлэдэхэ, далага абаха, хэшэг дуудаха, хубсаһа оёхо, ада шүдхэр дараха, түмэр хайлуулха, модо сабшаха мэтын үйлэнүүдтэ хайн.

Зүгөөр үхибүү хүлдэ оруулаха, бага хүүгэдые гэрһээ холо эльгээхэ, хүнэй шүһа ханаха, төөнхэ, үри зээлиез бусааха мэтын үйлэнүүдые тэбшэгтэй.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, хоолой, шүүсэн үбшэлхэ гэнэ.

Гарагай 6-да шэнын 5 (февралин 3).

Харагшан Гахай, 8 сагаан мэнгын, огторгойдо һуудалтай үдэр.

Бурханда, үндэр сахюусадта, гэгээнэртэ мүргэхэ, лусууд, тэнгэри тахиха, сан тахиха, амгалан байдалай түлөө бурханай ном уншуулаха, гүрэм уншуулжа, эльбэ дараха лүн абаха, эм найруулаха, худалдаа наймаа хэхэ, олзын хэрэг эрхилхэ, хубсаһа шэнэлхэ, зурхай зуруулаха, аршаанаар бөөз ариюудхаха мэтын үйлэнүүдтэ хайн.

Гэбшэе хүншүү гаргаха, нүүхэ, газар малтаха, онгилхо мэтын зүйлнүүд хориюлтай.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, эд зөөри арьбажаха, мал үдэхэ.

Гарагай 7-до шэнын 7 (февралин 4). Энэ нарада шэнын 6-ай үдэр үгы, забһарлаба. Хабарай уур орохо үдэр.

Хүхэ Хулгана, 7 улаан мэнгын, уһанда һуудалтай үдэр.

Бурханда мүргэхэ, бурхадта, сахюусадта, тэнгэринэртэ, лусуудта үргэл үргэхэ, Наранда, нарада, бусад юртэмсэнүүдтэ шүтэхэ, худалдаа наймаа эрхилхэ, абаһанаа бусааха, газарай ажал эрхилхэ, наһа барагшые хүдөө табиха, холын аянда мордохо мэтын үйлэнүүдтэ хайн.

Харин дайсадтаа эблэрхэ, мал адууһа үүсэлхэ, үхибүү үргэжэ абаха, загаһа бариха мэтын үйлэнүүдтэ сээртэй.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, хэрүүл зарга болохо.

Гарагай 1-дэ шэнын 8 (февралин 5).

Хүхэгшэн Үхэр, 6 сагаан мэнгын, хада уулада һуудалтай үдэр.

Бурхадта мүргэхэ, бурхан, сахюуса, лусууд тахиха, далага абаха, хэшэг дуудаха, нүгэлөө наманшалха, лүн абаха, нүүхэ, бэри буулаха, замда гараха, ада шүдхэр номгодохо мэтын үйлэнүүдтэ хайн.

Гэхэ зуура худалдаа наймаа эрхилхэ, тушаал эзэлхэ, дарсаг үлгэхэ, юумэ бузарлаха, хүниие үзэн ядаха мэтын үйлэнүүд хориюлтай.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, наһан ута болохо.

В СОЮЗЕ ПИСАТЕЛЕЙ БУРЯТИИ

Правление извещает о созыве очередного XIII съезда Союза писателей Бурятии 3 февраля 2006 г. В повестке дня:

отчеты о деятельности правления и председателя; об-суждение, выступления;

выборы нового состава правления и председателя.

Начало в 14 часов в Национальной библиотеке РБ (г. Улан-Удэ, ул. Ербанова, 4)

Правление.

БУЯН БОЛТОГОЙ!

«Ногоон Дара Эхэ» бүлгэмэй дуганда (101 квартал, ул. Вербная, 11) гаража ерэнэн шэнэ Нохой жэлдэ зориюулагдаһан Согшодой уншалга Сагаалганай үдэр, январин 30-да, 15 сагта болохо. Иймэ маршруткануудаар 102 квартал буудал хүрэтэр ошохо гэбэл: №№40, 92, 70, 71.

Мүн «Ногоон Дара Эхэ» дуганда субботын, воскресениин үдэр бүхэндэ 14 сагһаа Тензин Чойдон Гэцулма (философин эрдэмэй доктор И.С.Урбанаева) Тинлэй багшын заабаряар лама багшьяа тахиха бүтээл (гуру-йоги) тухай шууха заабаритай хэшээлнүүдые үнгэргэнэ. Нүзэгшэдые ерэжэ хабаадахыень уринабди. Мүн эндэ Бурханай номуудай библиотекэ, киоск хүдэлдэг.

Мартын 31-дэ Энэдхэгэй Дарамсала хотодо Тинлэй багша Далай ламын уга наһанай буянда зориюулагдаһан Дэишэгэй хурал России, Буряадтахи өөрингөө шабингартай хамта хурахань. Гэгээн түрэлтэ Далай ламын уга наһанай буянда хандиб суглуулаха зорилготой Уран бэлигтэнэй концерт февралин 19-дэ, воскресениин үдэр 14 сагта хүжэмэй колледжадо (проспект Победы) үнгэргэгдэхэ. Хандиб оруулаха хүсэлтэй бүхы нүзэгшэдые уринабди!

Буян болтогой!

Гыма ДАШАЦЫРЕНОВА.

«ДУУГАА ДУУЛА ХҮН ТУХАЙ...»

Буряад дуунай концерт оперо ба баледэй театрай бэлигтэй дуушад сугларагшадтаа һая

болэглээ. Шагнагшад дуун бүхэниие халуунаар уггажа, энэ концерт харахадаа баярлаа. Жамсо Тумуновай иимэ мурнууд эзлүүдгүй һанагдаа һэн:

Дуугаа дуула хүн тухай,
Дулаан, гүн сэгдхэл тухай,
Амидаралта ажал тухай,
Ашата эрдэм тухай.
Аялга гоёор найраг,
Аглаг гайдаар айлашалар,
Далайн долгёор эбхээрэг,
Далита шубуунтай урилгар!

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Бадма Гомбожапов дуулана.

Р-Н.БАЗАРОВАЙ фото.

Бата Дугаржапович Баяртуев наһа бараба. Филологин эрдэмэй доктор, Буряадай эрдэмэй түбэй литературоведениин болон фольклорой таһагы даагша, Бүгэдэ Буряадай соёл хөгжөөлгын эблээй президент, элитэ ажал ябуулагша, һайн хүн, залан шууд болон удаа дараалан буряад арадай хэлэ, соёл болон ёһо заншалуудыг хэргээхын түлөө тэмсэһи байһан хүн энэ алтан дэхэйтээ хахасаба.

Буряад арадайнгаа элитэ хүбүүнэй гэнтэ нүгшэһэн тухай тон ехэ гашуудалтайгаар мэдээсэхэ баатай болонобаи.

ВАРК-ын президентын тушаал Бата Дугаржаповичай наһанайн хэрэг байгаа. Тэрэний ажал ябуулгань үргэн һэн. Хэлэ бэшгэ, ёһо занша, националына хэлбэрнэ адажа байһан арадай оюун ухаан бодолой хангамжые нэгэ жаашне тэдхээхэ талаар хэмжээ ябуулануудынь эли тодо байгаа.

Бата Дугаржапович Баяртуев 1950 ондо Хэжэнгын аймагай Заганаһа тосхондо багшанарай бүлэдэ түрэлһэн юм. Эндэ тэрэний түрэлхид, Дугаржап Гиргеевич Бутидмаа Санжичинтиповна хоёр, дээдэ хуруулай дүүргэдэ, багшалажа байгаа. Хэжэнгын аймагай олон

ХАХАСАЛГЫН ҮГЭ

Политик эрдэмэй академиин Сибириниин отделениин Монгол судлаалай, буддологин болон тибетологиниин институт литературоведениин болон арадай аман зохёолой таһагы даагша, хэлэ бэшгэй эрдэмэй доктор, доцент, Буряад Республикын соёлой габыяата хүдэлмэрлэгшэ

Тиигэжэ Дугаржап Гиргеевич Хэжэнгын дунда хургуулиин /мүнөө нэгэдэхи/ директорээр томилогдожо, хори һайса гаран жэл соо хүдлөө. Эндэ хургуулиа дүүргэдэ, Бата Дугаржапович Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай дээдэ хургуулиин буряад хэлэ бэшгэй отделенидэ орожо хураа. Партиин ээлжээтэ ажал ябуулгын юумэ илгаруула бэшэ хүдэлөөндэ дайрагдажа, комсомолһоо, дээдэ хургуулиһаа гаргагдаа, хоёр жэл соо Совет армидэ ябажа ерээд, дээдэ хургуулиа одоол дүүргэжэ, Хэжэнгын аймагай хургуулинуудта багшалаа. Тиигэжэ байтараа, СССР-эй Эрдэмэй академиин Буряадай филиалай аспирантурада орожо, уданшөгү эрдэмэй кандидадай зэргэдэ хүртэхын түлөө диссертаци хамгаалаа.

Тиигээд эрдэмэй түбтэ ажаллажа байтараа, Бүгэдэ буряадуудай нэгэдэхи съезддээр ВАРК-ын вице-президентээр хунагадаа, арба гаран жэл соо амжалта түгээ ажаллаа. Уданын дахинаа ВАРК-даа

Президентээр бусаа.

Хүнэй наһа барахадань, ямар бодол нэн түрүүн түрэдэг бэ? «Юундэ? Хэды наһатайб? Яахадаа?» Эдэ асуудалуудта харюу олохын урда «Юунэй тулада, хэней тулада?» гэжэ өөрөө асуугаа, харюу олоходоо, юрэл шомшорхо бэшэ, харин гүндэнь хүрэхэ, бодото шалтагаанинь оложо, зүб тобшооло хэхэ шухала. Тиигэжэ байгаа һаа, зүб тобшооло гаргахэ, зүб замаар дабшаха байһаннай элитэ.

Бата Дугаржапович Баяртуев наһанайнгаа түлэг дунда, ажал хэһынгээ элээ бодомжтой, болсоронги хаһада, амжалта, туйлаалуудайнгаа дээшэ гаралган дээрэ наһанһаа нүгшэбэ. Ехээр гашуудлажа, гажаржа байһанаа мэдүүлээд, хайрата нүхэргээ хахасахамнай.

Һайн түрлөө оложо, тэрэ һайхан түбидэ һуурижажа, түрэл гаралайнгаа дунда хүбүүн боложо турыш даа, манай нүхэр!

Ум маа ни бад май хум!

Нүхэдшин, сугтаа хураһан зоншни.

БАЯРТУЕВ Бата Дугаржапович

Бата Дугаржапович Баяртуев – Бүгэдэ буряадуудай соёл хүгжөөлгын эблээй президент, түрүү эрдэмтэн, хэлэ бэшгэй эрдэмэй доктор, Россин эрдэмэй академиин Сибириниин таһагай Монгол судлаалай, буддологиниин болон тибетологиниин институтай литературоведениин болон арадай аман зохёолой таһагы даагша, кандидатска болон докторско диссертацинуудыг хамгаалгын талаар диссертационно соведэй түрүүлгшын орлогшо, Буряад Республикын соёлой габыяата хүдэлмэрлэгшэ - 56 наһандаа саһаа урид наһа бараба.

Б.Д.Баяртуев 1950 оной июнин 6-да Хэжэнгын аймагай Заганаһа хурунда түрэлһэн намтартай. 1967 ондо Хэжэнгын дунда хургуули дүүргэдэ, 1972-1974 онуудта Совет Армиин зэргэдэ сэрэгэй алба хээ. 1975 ондо Буряадай багшанарай институтай түүхын-хэлэ бэшгэй факультэдэ буряад хэлэ бэшгэй таһаг дүүргэһэнэйгээ удаа хэдэн жэлэй туршада Хэжэнгын аймагай хургуулинуудта ород болон буряад хэлэнүүдэй багшаар, классһаа гадуур болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэрини талаар завучаар хүдэлмэрилөө.

1979 ондо Бата Дугаржапович Буряадай нийтын эрдэмэй институтта литературоведениин, арадай аман зохёолой болон искусствоведениин секторой ахмад лаборантаар хүдэлмэрилжэ эхилээ. 1980-1983 онуудта "СССР гүрэнэй арадуудай литература" гэхэн мэргэжэлээр аспирантурада хураа. 1983 он - эрдэмэй хүдэлмэрилэгшэ. 1987 ондо "Мотивы и сюжеты Панчатантры в бурятской литературе дооктябрьского периода" гэхэн темээр кандидатска диссертаци, 2002 ондо "Фольклорные истоки литературы бурят-монголов" гэхэн темээр докторско диссертаци хамгаалаа.

1998-1999 онуудта Б.Д.Баяртуев БГУ-гай буряад литературы кафедрые даагшаар хүдэлмэрилөө. 1999 он - Россин эрдэмэй академиин Сибириниин таһагай Монгол судлаалай, буддологини болон тибетологини институтай литературоведениин болон арадай аман зохёолой таһагай эрдэмэй ахмад хүдэлмэрилэгшэ. 2003 ондо таһагы даагшаар томилогдоо. Һүүлэй үе болотор Бата Дугаржапович "Фольклор и литература народов Байкальского региона: традиции и современные процессы" гэхэн проектн эрдэмэй хүтэлбэрлэгшэ байгаа, "История бурятской литературы дооктябрьского периода" болон "Памятники фольклора народов Сибири и Дальнего Востока" гэхэн темэнүүддээрэ хүдэлмэрилөө. Эрдэмтын һонирхохо, шэнжэлэхэ зүйлнүүд үргэн байгаа: арадай аман зохёолой, литературынын түүхэ болон теори, монгол туургата арадуудай түүхэ болон хизаар орон шэнжэлэлгэ, буряадуудай хараа бодол, бөөгэ болон буддын шажанууд.

Бата Дугаржапович Буряадай гүрэнэй университетэй Россин Федерациин арадуудай литератураар болон ород литератураар докторско болон кандидатска диссертацинуудыг хамгаалгын талаар тухай соведэй гэшүүн, РАН-ай СО-гой ИМБИТ-эй хэлэ бэшгээр болон арадай аман зохёолоор докторско болон кандидатска диссертацинуудыг хамгаалгын талаар соведэй түрүүлгшын орлогшо, гадна олон тоото аспирантнуудай эрдэмэй хүтэлбэрлэгшэ байһан юм.

Б.Д.Баяртуев эдэбхитэйгээр Буряадай нийтын ажал ябууддаг байгаа. 1991 онһоо 2001 он болотор хугасаада Бүгэдэ буряадуудай соёл хүгжөөлгын эблээй вице-президентын тушаал даагаа, 2003 ондо ВАРК-ын Президентээр хунагадаа. Бата Дугаржапович Буряада, Хальмагта, Тувада Нангин Хутагта XIV Далай ламын уулзалга эмхидхэлгэдэй нэгэн мүн. Тиихэдэ Гэсэриады, Россида буддын шажан хэргээлгэдэ болон Буряада дасануудай барилгада зориулагдаһан телемарафонуудыг, буряад арадай соёл хэргээхэ талаар олон тоото конкурс болон фестивалуудыг, буряад арадай шийдхэгдээгүй асуудалуудта хабаатай конференци, дүхэрг шэрээ болон семинаруудыг эмхидхэлгэдэй нэгэн болон. 2005 ондо "Мода монголов мира "Торгон зам" гэхэн уласхоорондын фестиваль эмхидхээ һэн.

Эрхим һайн хүн болон найдамтай нүхэр, ээнтэй эрдэмтэн болон дүршэл эхэтэй эмхидхэгшэ, Буряадай болон Россин ёһотой патриот тухай гэрэлтэ дурасхаал хэтэ мүнхэдөө зүрхэ сэдхэлдэмнай үлэхэ.

А.В.Потапов, А.Г.Лубсанов, К.А.Будаев, И.М.Егоров, В.Б.Малкин, И.Н.Егоров, И.И.Калашников, Ф.П.Ботова, Б.В.Данилов, Б.Г.Бальчинов, С.Г.Ефимов, В.В.Перелаяев, О.В.Хышиктаев, А.Д.Турбянов, Н.И.Быков, И.Б.Дагбаев, С.Д.Намсараев, В.Б.Прокольев, В.Р.Буддаев, Э.В.Бадмаев, С.А.Тимин, Г.А.Айдаев, Р.Б.Гармаев, Д.Ц.Будаев, Д.Ч.Боростоев, И.В.Гордиенко, Б.В.Базаров, А.К.Тулохон, В.М.Корсунов, С.В.Кальмыков, Ш.Б.Чимитдоржиев, М.К.Кравченко, С.Ю.Лепехов, С.Ж.Балданов, С.С.Бардаханова, В.Ш.Гунгаров, Р.П.Матвеева, А.С.Дампилова, Б.-Х.Б.Цыбикова, Б.С.Дугаров, Б.Д.Цыренов.

Буряад Республикын Президент болон Правительство Бүгэдэ буряадуудай соёл хүгжөөлгын эблээй президент, ахмад эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ, хэлэ бэшгэй эрдэмэй доктор, Россин эрдэмэй академиин Сибириниин отделениин Монгол судлаалай, буддологини болон тибетологини институтай литературоведениин болон арадай аман зохёолой таһагы даагша, Кандидатска болон докторско диссертацинуудыг хамгаалгын талаар диссертационно соведэй түрүүлгшын орлогшо, Буряад Республикын соёлой габыяата хүдэлмэрилэгшэ

БАЯРТУЕВ
Бата Дугаржапович
саһаа урид наһа бараһан ушараар түрэлхид болон дүтын зондо гүнзэгы шаналаа гашуудалаа мэдүүлнэ.

Буряад Республикын Президентин болон Правительствын Захиргаанай Үндэһэтэй хоорондын харилсаануудай, нийтын, шажан мүргэлэй нэгэдэлүүдтэй хол-боонуудай болон мэдээсэлэй талаар комитет Бүгэдэ буряадуудай соёл хүгжөөлгын эблээй президент, ахмад эрдэмтэн, хэлэ бэшгэй эрдэмэй доктор, Россин эрдэмэй академиин Сибириниин отделениин Монгол судлаалай, буддологини болон тибетологини институтай литературоведениин болон арадай аман зохёолой таһагы даагша, Кандидатска болон докторско диссертацинуудыг хамгаалгын талаар диссертационно соведэй түрүүлгшын орлогшо, Буряад Республикын соёлой габыяата хүдэлмэрилэгшэ

БАЯРТУЕВ
Бата Дугаржаповичай
саһаа урид наһа бараһан ушараар түрэлхид болон дүтын зондо гүнзэгы шаналаа гашуудалаа мэдүүлнэ.

Буряад Республикын Арадай Хурал Бүгэдэ буряадуудай соёл хүгжөөлгын эблээй президент, хэлэ бэшгэй эрдэмэй доктор, Россин эрдэмэй академиин Сибириниин отделениин Монгол судлаалай, буддологини болон тибетологини институтай литературоведениин болон арадай аман зохёолой таһагы даагша, Буряад Республикын соёлой габыяата хүдэлмэрилэгшэ

БАЯРТУЕВ
Бата Дугаржаповичай
саһаа урид наһа бараһан ушараар түрэлхид болон дүтын зондо гүнзэгы шаналаа гашуудалаа мэдүүлнэ.

Россин эрдэмэй академиин Сибириниин отделениин Буряадай эрдэмэй түбэй президиум, президиумой дэргэдэхи физикын асуудалуудай таһаг, Профсоюзнуудай нэгэдхэмэл комитет хэлэ бэшгэй эрдэмэй доктор, доцент, Буряад Республикын эрдэмэй габыяата ажал ябуулагша, Россин эрдэмэй академиин Сибириниин отделениин Монгол судлаалай, буддологини болон тибетологини институтай литературоведениин болон арадай аман зохёолой таһагы даагша

БАЯРТУЕВ
Бата Дугаржаповичай
саһаа урид наһа бараһан ушараар түрэлхид болон дүтын зондо гүнзэгы шаналаа гашуудалаа мэдүүлнэ.

Буряадай Гүрэнэй үндэһэн дуу болон хатарай "Байгал" театр РБ-гэй соёлой габыяата хүдэлмэрилэгшэ, хэлэ бэшгэй эрдэмэй доктор, ВАРК-ын президент

БАЯРТУЕВ
Бата Дугаржаповичай
наһа бараһан ушараар түрэлхид болон дүтын зондо гүнзэгы шаналаа гашуудалаа мэдүүлнэ.

"Буряад үнэн" Хэблээй байһан ВАРК-ын президент, хэлэ бэшгэй эрдэмэй доктор, олоннитын ажал ябуулагша, буряад арадай элитэ хүбүүн

БАЯРТУЕВ
Бата Дугаржаповичай
саһаа урид наһа бараһан ушараар түрэлхид болон дүтын зондо гүнзэгы шаналаа гашуудалаа мэдүүлнэ.

Россин эрдэмэй академиин Сибириниин отделениин Монгол судлаалай, буддологини болон тибетологиниин институт литературоведениин болон арадай аман зохёолой таһагы даагша, хэлэ бэшгэй эрдэмэй доктор, доцент, Буряад Республикын соёлой габыяата хүдэлмэрилэгшэ

БАЯРТУЕВ
Бата Дугаржаповичай
саһаа урид наһа бараһан ушараар түрэлхид болон дүтын зондо гүнзэгы шаналаа гашуудалаа мэдүүлнэ.

Январин 27-до 14.00 сагта Хэжэнгэ хурун, Кооперативна үйлсэ, 16 гэхэн хаягаар хүдөө табигдаха.

Хүүхэдэйн республиканска "Ульгэр" театрай коллектив нийтын ажал ябуулагша, ёһотой патриот, буряад арадай ээнтэй хүбүүн

БАЯРТУЕВ
Бата Дугаржаповичай
саһаа урид наһа бараһан ушараар гүнзэгы шаналаа гашуудалаа мэдүүлнэ.

Буряадай гүрэнэй университетэй Үндэһэтэй-гуманитарна институтай оюутай болон багшанарай коллектив хэлэ бэшгэй эрдэмэй доктор, Россин эрдэмэй академиин Сибириниин отделениин Монгол судлаалай, буддологини болон тибетологини институтай литературоведениин болон арадай аман зохёолой таһагы даагша, ВАРК-ын президент

БАЯРТУЕВ
Бата Дугаржаповичай
саһаа урид наһа бараһан ушараар түрэлхид болон дүтын зондо гүнзэгы шаналаа гашуудалаа мэдүүлнэ.

Буряадай гүрэнэй университетэй буряад литературы кафедрин багшанар болон аспирантнууд хэлэ бэшгэй эрдэмэй доктор, Россин эрдэмэй академиин Сибириниин отделениин Монгол судлаалай, буддологини болон тибетологини институтай литературоведениин болон арадай аман зохёолой таһагы даагша, ВАРК-ын президент

БАЯРТУЕВ
Бата Дугаржаповичай
саһаа урид наһа бараһан ушараар түрэлхид болон дүтын зондо гүнзэгы шаналаа гашуудалаа мэдүүлнэ.

Буряадай гүрэнэй университетэй буряад хэлэнэй кафедра хэлэ бэшгэй эрдэмэй доктор, Россин эрдэмэй академиин Сибириниин отделениин Монгол судлаалай, буддологини болон тибетологини институтай литературоведениин болон арадай аман зохёолой таһагы даагша, ВАРК-ын президент

БАЯРТУЕВ
Бата Дугаржаповичай
саһаа урид наһа бараһан ушараар түрэлхид болон дүтын зондо гүнзэгы шаналаа гашуудалаа мэдүүлнэ.

Нютагайнгаа адар суута хүбүүн, хэлэ бэшгэй эрдэмэй доктор, ВАРК-ын президент

БАЯРТУЕВ
Бата Дугаржаповичай
саһаа урид наһанһаа нүгшэһэн ушараар "Хэжэнгэ" эблэл түрэл гараладын, дүтын зондо гүнзэгы шаналаа гашуудалаа мэдүүлнэ.

Буряадай гүрэнэй университетэй арадай аман зохёолой болон үндэһэн соёлой кафедра хэлэ бэшгэй эрдэмэй доктор, Россин эрдэмэй академиин Сибириниин отделениин Монгол судлаалай, буддологини болон тибетологини институтай литературоведениин болон арадай аман зохёолой таһагы даагша, ВАРК-ын президент

БАЯРТУЕВ
Бата Дугаржаповичай
саһаа урид наһа бараһан ушараар түрэлхид болон дүтын зондо гүнзэгы шаналаа гашуудалаа мэдүүлнэ.

"Единая Россия" гэхэн Бүхэроссин политическэ партиин Буряадай региональна таһаг БРО-гой политсоведэй гэшүүн, ВАРК-ын президент

БАЯРТУЕВ
Бата Дугаржаповичай
саһаа урид наһа бараһан ушараар гүнзэгы шаналаа гашуудалаа мэдүүлнэ.

Буряадай гүрэнэй университетэй ректорат, багшанарай болон хүдэлмэрилэгшэдэй профком эсэгэ, наһанай нүхэр, ВАРК-ын президент

БАЯРТУЕВ
Бата Дугаржаповичай
саһаа урид наһа бараһан ушараар гэр бүлэдэнь, түрэлхид болон дүтын зондо гүнзэгы шаналаа гашуудалаа мэдүүлнэ.

Бүгэдэ буряадуудай соёл хүгжөөлгын эблээй (ВАРК) ВАРК-ын президент, хэлэ бэшгэй эрдэмэй доктор, Буряад Республикын соёлой габыяата хүдэлмэрилэгшэ

БАЯРТУЕВ
Бата Дугаржаповичай
саһаа урид наһа бараһан ушараар түрэлхид болон дүтын зондо гүнзэгы шаналаа гашуудалаа мэдүүлнэ.

Буряад Республикдаахи ахмад федеральна инспектор

БАЯРТУЕВ
Бата Дугаржаповичай
саһаа урид наһа бараһан ушараар гэр бүлэдэнь, үри хүүгэдэнь, түрэлхидэнь гүнзэгы шаналаа гашуудалаа мэдүүлнэ.

Хэлэ бэшгэй эрдэмэй доктор, РАН-ай СО-гой БНЦ-гэй литература шэнжэлгын болон фольклористикын таһагы даагша, ВАРК-ын президент

БАЯРТУЕВ
Бата Дугаржаповичай
наһа бараһан ушараар гэр бүлэдэнь, түрэлхидэнь Буряад Республикын Уран зохёолшодой холбоон гүнзэгы шаналаа гашуудалаа мэдүүлнэ.

Нютагайнгаа адар суута хүбүүн, хэлэ бэшгэй эрдэмэй доктор, ВАРК-ын президент

БАЯРТУЕВ
Бата Дугаржаповичай
саһаа урид наһанһаа нүгшэһэн ушараар "Хэжэнгэ" эблэл түрэл гараладын, дүтын зондо гүнзэгы шаналаа гашуудалаа мэдүүлнэ.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Генеральна директорэй - ахмад редакторай уялгануудыг дүүргэгшэ
Т.В.САМБЯЛОВА.
Редактор Г.Х. ДАШЕЕВА.

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: И.М.ЕГОРОВ, И.Б.ДАГБАЕВ (Буряад Республикын Правительство), Ф.П.БОТОВА, Ц.Э.ДОРЖИЕВ (Буряад Республикын Арадай Хурал), А.ЛАНГАРХАЕВ (генеральна директор-ахмад редактор), Д.Б.ГУРОДАРМАЕВА (харюусалгата секретарь), В.Г.ГОМБОЕВА, Н.Д.БАДМАРИНЧИНОВ, Б.В.БАЛДАНОВ, А.А.ФАДЕЕВА, В.Д.ДАМДИНОВА.

Манай адрес:
670000, Улаан-Үдэ хото,
Каланцарнишвиллин үйлсэ, 23.
Хэблээй байһан
"Буряад үнэн".
E - mail:
un@mail.ru

Газетэ хэблээй 6
хуудан хэмжээтэй.
Индекс 73877.
Хамтын хэһэг - 30050.
Хэблэлдэ
тушаагдаһан саг - 17.00.

"Республиканска типографи" гэхэн
ОАО-до бэлэндиапозитивүүдһээ
газетэ 6000 хэһэгээр хэблэгдээ.
Директорэйнь телефон: 21-40-45.
Б-0165-дахи номертойгоор
бүрдхэлдэ абтанхай.

Хэблээй байһанай телефонууд: генеральна директорэй-ахмад редакторай - 21-50-96, приёмнын - 21-54-54 (факс), ген. директорэй I-дэхи орлогшо - ахмад редакторай орлогшын - 21-68-08, ахмад редакторай орлогшонорой - 21-64-36, 21-33-61, секретариатай - 21-60-21; таһагууд: экономикын болон политикын - 21-63-86; соёлой болон түүхын - 21-54-93; «Морин хуур», «Вершины» журналуудай редакци - 21-55-97; залуунуудай, оюутай ажабайдалай болон олоннитын хүдэлмэрини, «Одон» журналай редакци - 21-54-93; мэдээсэлэй - 21-67-81, спортын - 21-54-93, рекламнын - 21-62-62, коммерческэ ажалай - 21-55-97, компьютерна түбэй - 21-66-76, бухгалтерини - 21-23-67.

Редакцияда ороһон материалнууд шүүмжэлэгдэдэггүй, мүн авторнуудтань бусаагдадаггүй.

Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нютагай нэрэнүүдэй бэшлэге хазагайруулан ушарта авторнуудын харюусалгатай. Редакциин һанамжа авторайхитай адли бэшэ байжа магад.